

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**BERLİN OLİMPİYATLARI EKSENİNDE BASINDA TÜRK SPORU
(1936-1938)**

Yüksek Lisans Tezi

Öğrencinin Adı
Birgöl GÜNGÖR

Ankara-2009

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**BERLİN OLİMPİYATLARI EKSENİNDE BASINDA TÜRK SPORU
(1936-1938)**

Yüksek Lisans Tezi

Öğrencinin Adı
Birgöl GÜNGÖR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. İzzet ÖZTOPRAK

Ankara-2009

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

BERLİN OLİMPİYATLARI EKSENİNDE BASINDA TÜRK SPORU
(1936-1938)

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. İzzet ÖZTOPRAK

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Olimpiyatlar her zaman kavga ve düşmanlıkların bir kenara bırakıldığı, barış, kardeşlik, dostluk duygularının ön plana çıktığı dünyanın en büyük spor organizasyonu olarak anılır. Antik çağda ilk kez Yunanistan'da gelenekselleşen Olimpiyatlar, daha sonra modern çağa ayak uydurularak her dört yılda bir, bu büyük spor şölenini organize edebilme gücüne sahip büyük devletlerin, büyük yatırımlarıyla gerçekleştirebilmiştir. Siyasi duruş, ırkçılık politikaları ve galibiyet kazanmanın çok daha ötesine geçen hırslar, dünya kamuoyunda gövde gösterisi, ezici rekabet ve dünyanın ekonomik, politik güç dengesindeki yerini spor faaliyetleri aracılığıyla sergileme kaygısı, milletlerin zaman zaman Olimpiyat ruhundan uzaklaşmasına neden olmuştur. Siyasi, kültürel, sportif alanda bir ülkenin dikkatleri üzerine çekmesi için Olimpiyatlardan daha iyi bir fırsat olmamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin katıldığı dördüncü Olimpiyat oyunu olan 1936 Berlin Olimpiyatı ekseninde basında Türk sporunun ele alınmasına çalışılan bu araştırmada, 1936 Berlin Olimpiyatlarından Atatürk'ün son yılı olan 1938'in sonuna kadar geçen sürede Türk sporunda yaşanan gelişmeler ve tarihe düşülen kayıtlar gazete ve dergilerden yararlanılarak incelenmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

The olympics is always been known as the wold's biggest sport organisation which all the fights and hostilities are leaved aside and which peace, brotherhood and friendship is loomed large. The modern olympics which first took place in Gerece traditionally in ancient times, were started to become true with the great investments' of the great governments which had the power of organize this sport feast quadrennially. The political position, racialism and the ambitions beyond the winning victories, display of power over the public opinion, overwhelming infighting and concernments for taking place in world's economic and politic balance by the help of sport, the nations some time had fallen short of the spirit of the olympics. Olympics is one of the best oppportunity for a country to call attention to itself in the political, culturel, sporting area. The Turkish Sport on press within the axis of the Berlin Olympics is tried to be examined between the years 1936-1938, which some of the newspapers and also sport magazines were used in this study.

ÖNSÖZ

Olimpiyat tarihinde onbirincisi olarak düzenlenen 1936 Berlin Yaz Olimpiyatına Türkiye penceresinden bakmaya çalıştığımız bu çalışmada, 1936'dan Atatürk'ün ölümüne değin geçen 3 yıllık süreçte yaşanan sportif gelişme ve yaşantıların basına yansıyan kısımları tarih perspektifinden geçirilerek incelenmeye çalışılmıştır. Türk ve dünya spor tarihiyle ilgili pek çok araştırma yapılarak, kitap, makale ve tez yazılmasına rağmen ele almaya çalıştığımız Berlin Olimpiyatı ekseninde 1936-1938 yıllarına yönelik basın ağırlıklı bir çalışma olan bu tezin buna benzer çalışmalara örneklik etmesinin yanında gazete ve dergi taramalarının Türk spor tarihinin yazılmasında ana başvuru kaynaklarından biri olma özelliğini sergilemesi adına da ayrıca bir önem oluşturmaktadır. Çalışmada çıkış noktası 1936 Berlin Olimpiyatları olarak tayin edilmiştir. Araştırmada Türkiye Cumhuriyeti'nin daha önce katılmış olduğu 1924 Paris, 1928 Amsterdam ve 1936 Garmisch Partenkirchen Kış Olimpiyatlarına da değinilmiş ancak Berlin Olimpiyatları ekseninde Türk sporunun basına yansıyan kısımları çalışmanın ana konusunu oluşturmuştur. Türk spor tarihinde ilk altın ve bronz Olimpiyat madalyalarının güreş alanında kazanılması ve ilk kez bu Olimpiyatlarda Türkiye'yi temsilen Milli Takım kadrosunda bayan sporcuların yer alması (Bunlar eskrim takımının başarılı iki bayan sporcusu Suat Fetgeri ve Halet Çambel Hanımlar'dır.) gibi önemli ayrıntıları barındırması Berlin Oyunlarının araştırmanın çıkış noktası olarak seçilmesinde etkili sebeplerini oluşturmuştur. Türk sporu için dikkat çekici özellikler sergileyen Berlin Olimpiyatları, İkinci Dünya Savaşı öncesinde yapılmış olan son Olimpiyat oyunları olmasıyla birlikte, Alman lider Hitler'in güttüğü Nazi politikasının ve ırkçılık anlayışının gölgesinde, spora siyasetin karıştığı, Olimpiyat ruhundan uzaklaşıldığı bir Olimpiyat niteliği taşıması da 1936 Berlin Olimpiyatı'nın geçmiş yıllardaki Olimpiyatlardan ayırıcı özellikleri arasında gösterilmektedir.

Giriş ve sonuç bölümleri dahil olmak üzere dört bölümden oluşan çalışmanın giriş kısmında iki konuya yer verilmiştir; bunlardan ilki Cumhuriyetin ilanından önce spor alanındaki yapılanmalardan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşuna kadar geçen tarihi sürecin ele alınması şeklinde olmuştur. Giriş bölümünün ikinci

kısımında ise Türk spor basınının tarihçesi genel hatlarıyla ele alınmıştır. Araştırmanın birinci bölümü “Cumhuriyet Dönemi Sporda İlk Yapılanmalar” başlığı altında, ilk önce Atatürk’ün spora bakış açısı ile yarattığı kültür devriminde sporun yeri ve önemine değinilmiş, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte devletin spora nasıl yaklaştığı ve sporla ilgili uygulamalarda hangi kurumların meydana getirildiğine dair bilgiler verilmiş, spora yön verilmesi adına ne tür faaliyetlere girişildiğini anlatabilmek için de 1923-1938 yılları arasında varlık gösteren Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı, Türk Spor Kurumu ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü’nün tarihçeleri açıklanmıştır. İkinci bölümde “Olimpiyat Tarihinde Türkler” konusu ele alınarak bu kısım Osmanlı döneminden itibaren Olimpiyatlara yapılan ilk katılımlar ile Cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleşenler olmak üzere iki ayrı koldan incelenmiştir. Bu bölümün birinci kısmında, Antik Olimpiyatlardan Modern Olimpiyatlara geçiş sürecine değinilerek Osmanlı Devleti’nden itibaren Olimpiyatlara ilk katılımların gerçekleştiği 1896 Atina Olimpiyatlarından 1912 Stockholm Olimpiyatları arasında kalan Cumhuriyetin ilanından önce Türklerin Olimpiyatlara katılımları hakkında bilgiler verilmiştir. Bölümün ikinci kısmında ise Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye’nin katıldığı ilk Olimpiyat olarak tarihe geçen 1924 Paris, ardından 1928 Amsterdam ve 1936 Garmisch Partenkirchen Kış Olimpiyat oyunları hakkındaki bilgilere değinilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümü 1936 Berlin Olimpiyatları’nın oyunlar öncesi hazırlık, Olimpiyatlar ve Olimpiyat sonrası sportif haberlerin Türk basınına nasıl yansıdığı ele alınmıştır. Bu bölümde ilk önce Berlin Oyunlarının dünyada yarattığı genel atmosfere değinilmiş, Hitler’in başkanlığındaki Almanya’nın tam da dünya liderliğine soyunduğu bir zamanlamaya denk gelen oyunların öncesindeki beklentiler, gelişmeler, oyunlar sırasında ortaya çıkanlar ve sonuçlarıyla dünya ve Türk spor tarihine vurduğu damgalar, ayrıntılı açıklamalarla verilmiştir. Berlin Olimpiyatlarının geniş özetinin ardından, üçüncü bölümün alt başlıklarında ise Türkiye Cumhuriyeti’nin Berlin oyunlarına katıldığı yedi spor dalına (Güreş, Binicilik, Futbol, Basketbol, Eskrim, Bisiklet, Yelken) tek tek yer verilerek Olimpiyatlar öncesi hazırlık ve bu branşların Olimpiyatlar zamanına ait detaylı bilgileri işlenmiştir. Dördüncü bölümde Olimpiyatlardan sonraki gelişmeleriyle, adı geçen branşların 1936-1938 yıllarına ait seyri üzerinde durulmuştur.

Berlin Olimpiyatları Ekseninde Basında Türk Sporunu (1936-1938) konulu bu araştırma, daha önce pek çok çalışmaya kaynaklık eden Türk basınının sporla ilgili olan kısımlarının araştırmacılar tarafından yoğun bir şekilde ele alınmamış olması bakımından alanında buna benzer çalışmalar için örnek oluşturacaktır.

Çalışmalarım sırasında engin tecrübeleri ve rehberliğinden yararlandığım tez Hocam Sayın Prof. Dr. İzzet ÖZTOPRAK'a, Yüksek Lisans eğitimime katkılarından dolayı Enstitü Müdürümüz Hocam Sayın Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN'a, varlığıyla her zaman moral kaynağı olan Enstitümüz Öğrenci İşlerinden sorumlu Şefi Sayın Fatma MESCI'ye ve desteğini üzerimden eksik etmeyen canım aileme teşekkürlerimi sunmaktan onur duyarım.

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
BCA	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BTGM	: Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü
c.	: Cilt
FIFA	: Uluslararası Futbol Federasyonu
s.	: Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİCİ	: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
TSK	: Türk Spor Kurumu
UOK (IOC)	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi (International Olympic Committee)

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
KISALTMALAR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	11
CUMHURİYET DÖNEMİNDE SPORDA İLK YAPILANMALAR	
1.1. Atatürk ve Spor.....	11
1.2. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) Dönemi (1922-1936).....	13
1.3. Türk Spor Kurumu (TSK) Dönemi (1936-1938).....	16
1.4. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM) Dönemi (1938).....	18
II. BÖLÜM	20
OLİMPİYAT TARİHİNDE TÜRKLER	
2.1. Olimpiyatlara İlk Katılım (1896-1912).....	20
2.2. Cumhuriyet Döneminde Olimpiyatlara Katılım (1924-1936).....	27
2.2.1. 1924 Paris Olimpiyatları.....	27
2.2.2. 1928 Amsterdam Olimpiyatları.....	30
2.2.3. 1936 Garmisch Partenkirchen Kış Olimpiyatları.....	33
III. BÖLÜM	40
BERLİN OLİMPİYATLARI ve TÜRK SPORU (1936)	
3.1. Güreş.....	51
3.2. Binicilik.....	59
3.3. Futbol.....	62
3.4. Basketbol.....	70
3.5. Bisiklet.....	72
3.6. Eskrim.....	74
3.7. Yelken.....	75
IV. BÖLÜM	77

BERLİN OLİMPİYATLARI SONRASI TÜRK SPORU (1936-1938)	
4.1. Güreş.....	77
4.2. Binicilik.....	78
4.3. Futbol.....	79
4.4. Basketbol.....	83
4.5. Bisiklet.....	84
4.6. Eskrim.....	85
4.7. Yelken.....	85
SONUÇ.....	87
KAYNAKÇA.....	90
EKLER.....	99
ÖZGEÇMİŞ.....	115

GİRİŞ

Cumhuriyetten önceki dönemlerde spor etkinlikleri özel gayretlerle meydana gelmekte olup başta futbol olmak üzere, daha dar çerçevede de güreş, tenis, eskrim, yüzme etkinliklerine yer verilmiş,¹ spor neredeyse futbolla eş anlamda düşünülmüştür. 1890'lardan sonra önce İzmir, daha sonra İstanbul'da Türk uyruklu olmayan yabancılar tarafından oynanan futbolda yavaş yavaş klüpler kurularak teşkilatlanma yoluna gidilmiştir:² Black Stockings (1889), Bornova (1894), Moda (1896), Beşiktaş, Galatasaray, Fenerbahçe. Kurulan klüpler arasında düzenlenen maçlar her seferinde aynı klüplerin mücadelesine sahne olmuş, üstelik bu maçlarda hakem sıkıntısı yaşanmaya başlamıştır. Bu sıkıntılar "İstanbul Futbol Birliği"nin kurulmasıyla atlatılmaya çalışılmıştır.³ İstanbul Futbol Birliği'nin kurulma gayesi futbolun çok daha nizami usullerle oynanması ile teknik ve idari problemlerin aşılmasına yönelik olmuştur. Bu birliğin belki de en büyük handikapı yabancı uyrukluların kurduğu klüpleri bünyesine dahil edip Türklerin kurduklarını birliğe kabul etmemesiyle baş göstermiştir.⁴ Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşuna kadar geçen 1903-1922 yılları arasındaki dönemde İstanbul Futbol Birliği ile başlayan, daha sonra farklı isimlerde kurularak aynı amca hizmet eden ve futbol klüplerinin oluşturduğu federatif yapısıyla hizmet vermeye çalışan çeşitli teşkilatlanmalar oluşturulmuştur.

1913 yılına kadar varlığını sürdürebilen İstanbul Futbol Birliği, yönetimde ağırlığı olan klüplerin birbiriyle çatışması, uyumsuzlukların yaşanması gibi pek çok sorun nedeniyle dağılmış ve yerine "İstanbul Futbol Klüpleri Ligi" kurulmuştur.⁵ Lige kabul edilmeyen bazı klüpler kendi başlarına varlığını 1913-1914 yıllarında sürdüreceği olan "Cuma Ligi" oluşturmuşlardır. Bu durumda 1913 yılında İstanbul Futbol Klüpler Ligi ve Cuma Ligi isminde iki ayrı futbol birliği ortaya çıkmıştır.⁶ Bir süre sonra İstanbul Futbol Klüpleri Ligi

¹ Özbay Güven, "Atatürk'ün Beden Eğitimi ve Spor Politikası", **Türk Silahlı Kuvvetleri Dergisi**, Sayı: 379, Ocak 2004, s. 63.

² Yunus Tayga, **Türk Spor Tarihine Genel Bakış**, GSGM Yayınları, Ankara, 1990, s. 124-125.

³ Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, Birinci Baskı, Mart 1985, s. 70.

⁴ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Belgesel Yayınları: 1, 1. Baskı, İstanbul, 1997, s. 74'ten Kurthan Fişek, **Türk Spor Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985, s.73.

⁵ Kurthan Fişek, **Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi- Dünyada-Türkiye'de**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: 515, S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1983, s. 284. (Eserin adı bundan sonraki kısımlarda kısaca "Spor Yönetimi" olarak kullanılacaktır.)

⁶ Güner Ekenci, M. Zahit Serarslan; "Gelişim Aşamaları Bakımından Türk Spor Teşkilatı ve Değerlendirilmesi", **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 3, Temmuz 1997, s. 74.

yerine “Pazar Ligi”⁷ isimli yeni bir lig oluşturulmuştur. 1914 yılında sona ermesine rağmen Cuma Liginin ismi, 1914’te kurulan ve maçlarını Cuma günleri yapan İstanbul Şampiyonluğu Ligi’ne halk arasında “Cuma Ligi” denilmesi nedeniyle yaşatılmaya devam etmiştir. Cuma ve Pazar Ligleri futbol klüplerinin maçlarını kıyasıya mücadele vererek yaptıkları iki ayrı lig olarak devam ederken ortaya yeni sorunlar da çıkarmaya başlamıştır. Örneğin 1914-1915 futbol sezonunda Pazar Liginde Galatasaray, Cuma Liginde ise Fenerbahçe şampiyonluk elde ettiği için, bu sefer de İstanbul’un hangi takım tarafından temsil edileceği yapılacak olan son bir maça bırakılmıştır ki Fenerbahçe bu son maçın galibi olmuş⁸ ve bu durum bir nevi şampiyonlar arasından yeni bir şampiyon seçme zorunluluğunu doğurmuştur. Bahsi geçen son final maçından sonra iki birlikten sıyrılarak kendi yollarını çizmek isteyen bazı klüpler (Galatasaray, Fenerbahçe, Altınordu, Anadolu, Süleymaniye, İdman Ocağı) “Cuma Birliği”ni kurmuşlardır. Bu birlik 1918 yılına kadar lig maçlarını düzenli bir şekilde yürütmüş olmasının yanında, yeni klüplere kapılarını kapatması ve en önemlisi İstanbul’un işgalinde doğan özel koşulların etkisi nedeniyle çözüme sürecine girmiştir.⁹ Cumhuriyetin ilanına değin futbol merkezli spor anlayışı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın kurulmasına kadar tam anlamıyla bir karmaşa dönemi yaşamıştır.

Atatürk döneminin 1936-1938 yıllarını kapsayan bir zaman dilimini ele almaya çalıştığımız bu araştırmada, hem cumhuriyetin ilanı ile ortaya çıkan spor kurumlarının idaresinde devlet politikasının seyri irdelenebilmiş hem de Berlin Olimpiyatları’ndan 1938’e kadar geçen dönem içinde Türk sporunun basına yansıyan kareleri hakkında bir inceleme yapılmıştır. Gerek Berlin Olimpiyatı öncesinde 1924 Paris, 1928 Amsterdam ve 1936 Garmisch Partenkirchen (Kış) Olimpiyatlarında, gerek Türk Olimpiyat tarihinde önemli bir yer tutan 1936 Berlin Olimpiyatında ve gerekse Berlin oyunları sonrası sporda yaşanan gelişmelerin tümünde, Atatürk’ün ölümüne kadar geçen sürede kendisinin çok yönlü kişiliğinin sporun her alanına yansıdığı görülmüştür. Bu yüzden çalışmada Berlin Olimpiyatının geçtiği 1936 yılıyla sınırlandırılma yapılmamış 1938 yılı sonuna kadar basında Türk sporunun akisleri üzerinde durulmuştur. Çalışmamızın ana kaynağını oluşturan gazete ve dergilerin Türk sporunun 1936-1938 yılları arasındaki seyrinin takip edileceği ileriki bölümlere geçilmeden, genel hatlarıyla Türk spor basınının tarihçesi üzerinde durmak faydalı olacaktır.

⁷ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 74.

⁸ Ekenci, Serarslan, a.g.m., s. 74.

⁹ Kurthan Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, s. 83.

Türkiye’de yazılı basında ilk spor yazısı 1891 yılında Ali Ferruh Bey’in Ahmet İhsan Toksöz tarafından çıkarılan Servet-i Fünun Dergisi’nde yayınlanan Eskrim ile ilgili bir yazısıyla başlamıştır. Gazetelerde ilk spor yazısı ise, Selanik’te çıkan Asır Gazetesi’nin 30 Mart 1895 tarihinde yayınlanan İngiltere’deki bisiklet yarışları ve at koşularından bahseden haberi olmuştur.¹⁰ Aynı gazete 16 Aralık 1895 tarihli sayısında, Atina’da yapılacak olan ilk Modern Olimpiyatlar hakkında ayrıntılı bilgiler yayınlamıştır.¹¹ 1897’de İzmir’de yayınlanan “Hizmet” gazetesinde Selim Sırrı Tarcan¹² tarafından ilk spor yazıları yayınlanmaya başlamıştır.¹³ Hemen her türlü alanda olduğu gibi sportif olaylarda da görülen gelişme ve dışa açılmaların yaşandığı II. Meşrutiyetin ilanını takip eden yıllarda sporun dergi ve gazetelerde daha sık yer almaya başladığı gözlemlenmiştir.¹⁴ Türkiye’de yaşayan İngilizler aracılığıyla futbolun ilgiyle takip edilerek oynanması ve yayılması, öncelikle yabancılar ardından da Türkler tarafından kurulan klüp faaliyetlerinin hızlanması gibi gelişmeler beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin basına yansımalarına ve basında giderek daha fazla yer almasına sebep olmuştur. Bu konuda 28 Eylül 1910’da çıkarılmaya başlanan “Futbol Dergisi” en iyi örneklerden biridir, tüm yazıları Burhan Felek¹⁵ tarafından yazılan dergi, Türk basınının ilk spor dergisi olma özelliğini taşımıştır.¹⁶ Futbol Dergisi’ni 1911’de Selim Sırrı Tarcan’ın çıkarmaya başladığı “Terbiye ve Oyun” adlı dergi takip etmiştir.¹⁷ 1913’te yayın hayatına başlayan “İdman” dergisi, Sedat Simavi’nin kaleminden çizilen ilk spor karikatürünün de yayınlanmasıyla¹⁸ spor basınında ilgi çekici bu önemli özelliğinden dolayı tarihe geçmiştir. Spor haberlerinin tirajların arttırılmasındaki etkisi fark edildiğinden Tasvir-i Efkâr, İleri, İktisat gazetelerinde spora, bilhassa futbola yönelik haberler çıkarılmıştır, örneğin İktisat gazetesi bir futbol haberini ve haberle ilgili fotoğrafı ilk sayfadan vererek bir ilki

¹⁰ Cem Atabeyoğlu, **Türkiye’de Spor Yazarlığının 100. Yılı (1891-1991)**, A&B Kitapçılık, İstanbul, 1991, s. 5.

¹¹ M. Şerif Ünlütepe, **Türkiye’de Spor Gazeteciliği ve Tarihi Gelişimi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1991, s. 6’dan **Futbol Dergisi**, Sayı: 1, 28 Eylül 1910, s. 1.

¹² Selim Sırrı, Modern Olimpiyatların kurucusu Fransız spor adamı Baron Pierre De Coubertin ile tanışması sayesinde Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin Türkiye şubesi olan Osmanlı Olimpiyat Komitesi’nin kuruluşunu gerçekleştirerek Olimpiyatların Türk sporuna kazandırılmasında en önde gelen isimlerden birisi olmuş ve hayatı boyunca sporla iç içe yaşamıştır.

¹³ Atalay, a.g.e., 50.

¹⁴ Mithat Perin, **“Türkiye’de Spor Gazeteciliği ve Haberciliğin Tarihi”**, **Spor Basını ve Basında Spor Semineri 15-16 Mart 1985**, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1985, s. 6.

¹⁵ **Olimpik Hareket**, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Hürriyet Gazetesi Matbaası, 1988, s. 40; Küçük yaşlardan itibaren sporla yakından ilgilenen Felek, gazeteciliğinin yanında idareci kimliğiyle Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın kuruluşunda görev almış, Atletizm Federasyonu Başkanlığı’nın yanı sıra 1924 ve 1928 olimpiyatlarına yönetici olarak katılmıştır.

¹⁶ Atabeyoğlu, **Türkiye’de Spor Yazarlığının 100. Yılı**, s. 11.

¹⁷ Ünlütepe, a.g.t., s. 8.

¹⁸ Perin, a.g.m., s. 7.

gerçekleştirmiştir.¹⁹ 1919 yılında, sporu esprili diliyle anlatarak birçok kişinin spor yazarı olmasında etkisi olduğu düşünülen ve spor yazarlığını bir meslek haline dönüştüren Çelebizade Sait Tevfik Bey'in (Sait Çelebi) çıkardığı, biçim ve içerik açısından Avrupai bir yayın olan "Spor Alemi" dergisi yayınlanmaya başlamış ve yayın hayatı 10 yıl süreyle devam etmiştir.²⁰

İletişimde halk yığınları önündeki en etkin aracı olarak Cumhuriyetin ilanına kadar yüzyıla yakın süren sivil toplum ve demokratikleşme savaşı vermiş,²¹ Cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleştirilen kültür devrimleri doğrultusunda özgürlüğe kavuşturulmuş olan basın, Atatürk düşüncelerinde "milletin genel sesi, başlı başına bir güç, bir okul, bir rehber" olarak yerini bulmuştur.²² Cumhuriyetin ilanı ile beraber sporda yaşanan hızlı gelişmeler, savaş döneminin etkilerinden arınmaya çalışan Türk halkının sportif faaliyetlere belki de her zamankinden çok önem vererek ilgiyle takip etmesine olanak sağlamıştır. Sporun ve spor müsabakalarının gündem oluşturan etkileri Türk basınının sözcüsü olan gazete ve dergilerin de giderek artan bir şekilde sütunlarında spora daha fazla yer vermesine neden olmuştur. Örneğin Ali Naci Karaca'nın sahibi olduğu Akşam Gazetesi'nin dönemin yayınlarına bakarak birinci sayfasını ilk kez spor haberlerine açması, Yunus Nadi'nin yayın hayatına soktuğu Cumhuriyet Gazetesi'nde 1924 Paris Olimpiyatlarına katılan Türk Milli Takımının büyük ebattaki resmini yine ilk sayfasından vermesi,²³ basındaki spor haberi ağırlığının bir göstergesi olmuştur. 1925'te o zaman Türkiye'nin teknik futbolcularından birisi olarak gösterilen Refik Osman Top'un çıkardığı "Gol",²⁴ aynı yıl Galatasaraylı bir atlet olan Suat Hayri Ürgüplü'nün çıkardığı "Şa Şa Şa" adlı spor dergileri yayınlamaya başlamıştır. Yüksek öğrenimini Paris'te tamamlayan Ürgüplü'nün orada edindiği izlenimler doğrultusunda yayınladığı bu dergide ilk kez spor mizahı yazıları "Yalı Çapkını" imzasıyla Vedat Abud tarafından yazılmıştır. Suat Hayri Ürgüplü'nün daha sonraki tarihlerde bakan, büyükelçi ve başbakan olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne hizmet vermesi,²⁵ bir spor gönüllüsünün devletin ileri kademelerine kadar yükselmesine ilginç bir örnek oluşturmuştur. 1925'te Türk Hava

¹⁹ San, "Tartışma", **Spor Basını ve Basında Spor Semineri 15-16 Mart 1985**, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1985, s. 36.

²⁰ Ünlütepe, a.g.t., s. 10'dan **Spor İdmanları Dergisi**, İstanbul, 1918, s. 1; Atalay, a.g.e., s. 50; Melih Avni Erişkin, **Yazılı Basında Türk Spor Gazeteciliği Tarihi**, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2003, s. 29.

²¹ Ali Gevgilili, **Türkiye'de Yenileşme Düşüncesi, Sivil Toplum, Basın ve Atatürk**, Bağlam Yayıncılık, Genişletilmiş ve Tümüyle Gözden Geçirilmiş Olarak İkinci Basım, İstanbul, Aralık 1990, s. 124.

²² **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri**, C. III, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1961, s. 24.

²³ Ünlütepe, a.g.t., s. 12'den **Spor Alemi Dergisi**, 29 Mart 1923, s. 2.

²⁴ Perin, a.g.m., s. 8.

²⁵ Atalay, a.g.e., s. 51; Atabeyoğlu, **Türkiye'de Spor Yazarlığının 100. Yılı**, s. 32.

Kurumu'nun yayını olan "Türk Hava Mecmuası", 1926'da boks ve güreşten bahseden "Gong"²⁶ dergilerinin ardından 1928'de Spor Alemi Dergisi'nin kapanmasından sonra devletin ilk spor dergisi olma özelliğini taşıyan "Türk Spor" dergisi yayınlanmaya başlamıştır. Yayın hayatına 31 Ekim 1929 tarihinden itibaren başlayan Türk Spor, Anadolu'dan, Avrupa'dan ve dünyadan derlediği spor haberlerini aktarmaya çalışan, spora geniş bir perspektifle yaklaşan bir dergi olmuştur.²⁷

Türk spor basınında profesyonel spor yazılarının ortaya çıkması 1930 yılından sonra gerçekleşmiştir. Özellikle gündelik gazeteler, spor haberlerini ve yorumlarını okuyucularına daha iyi aktarabilmek için kadrolarında salt sporla görevli profesyonel yazarlara da yer vermişler, ayrıca bu yıllardan başlayarak gazeteler yurdun çeşitli yerlerinde de özel muhabir ve yazarlar görevlendirmeye başlamışlardır. 1934 yılında Türk spor basınında yeni bir akım doğmuş, devrin futbol hakemlerinden birisi olan İzzet Muhittin Apak'ın çalıştığı "Haber" gazetesinin son sayfasını tamamen spora ayırmasıyla, günümüze kadar uzanan bir uygulama başlatılmıştır.²⁸ 1937'den itibaren Türk Spor Basınında ilk kez klüplerin çıkardığı taraflı dergiler yayın hayatına başlamıştır ki bunlardan ilki Fenerbahçe Klübü'nün "Sarı-Lacivert" dergisi olup, ardından "Beşiktaş", "Galatasaray" adlı dergiler çıkarılmıştır.²⁹

Spor dergilerinde yer alan haberler ve günlük gazetelerin spor sayfaları okurların bakmayı ihmal etmedikleri bir bölüm olması³⁰ özelliğiyle gerek Cumhuriyet öncesi daha kısır bir çalışma alanıyla gerekse Cumhuriyetin ilanından sonra giderek genişleyen ilgi çekici sahasıyla yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak kabul görülebilen basın³¹ 1936-1938 yıl aralığındaki Berlin Olimpiyatları ekseninde incelediğimiz kısmıyla ilgili spor haberleri çalışma konumuzun ana kaynağını oluşturmuştur.

²⁶ Perin, a.g.m., s. 7; Atalay, a.g.e., s. 51.

²⁷ Erişkin, a.g.t., s. 137.

²⁸ Tuğlacı, a.g.e., s. 1512.

²⁹ Atalay, a.g.e., s. 51.

³⁰ Füsün Öztürk, Gonca İnce, Zeynep Zülkadiroğlu, Mehmet Şahin; "Günlük Gazetelerde Sporun Yer Alışı", **Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Teknolojisi Yüksekokulu Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: VII, Sayı: 2, Nisan 1996, s. 25; Zafer Çimen, Erol İlhan, "Spor Muhabirlerinin Türk Spor Medyasında Doğruluk Değeri Üzerine Düşünceleri", **Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, Erzurum, 2007- makalede sayfa numarası belirtilmemiştir.

³¹ Suat Karaküçük, Fatih Yenel; "Türk Sporunun Gelişmesi ve Toplumla Yaygınlaştırılması Bakımından Basının Etkinliği", **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 2, Nisan 1997, s. 56.

Berlin Olimpiyatları Ekseninde Basında Türk Spor (1936-1938) konulu bu çalışmada konuya ilişkin yazılmış bibliyografyanın yanında, adı geçen yıllarda yayınlanmış olan ağırlıklı olarak dört gazete ve iki dergiden yararlanılmıştır. Bunlar Akşam, Cumhuriyet, Tan ve Ulus Gazeteleri ile Top ve Türk Spor Kurumu Dergileri'dir. Basından bu örneklerin seçilmesinde bu yayınların en çok öne çıkan yayınlar olmasının etkisi büyük olmuştur. Bahsi geçen gazete ve dergilere Milli Kütüphane'nin Mikrofilm Kısmı ile Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi'nden ulaşılmıştır. Akşam, Cumhuriyet, Tan, Ulus Gazeteleri ile Top ve Türk Spor Kurumu Dergisi'nin 1936-1938 yılları arasındaki taramaları yapılırken Berlin Olimpiyatları öncesi hazırlık dönemi, Olimpiyatlara katılım, Olimpiyatlarda Türk sporcularının girdiği müsabakalar, bu müsabakaların sonuçları, Olimpiyatların basına yansıyan akisleri üzerinde durulmuştur. Haberlerin taranması sırasında Türkiye'nin Berlin Olimpiyatlarına katıldığı yedi spor dalı ile bu spor dallarıyla ilgili 1938 yılı sonuna kadar basına yansıyan gelişmeleriyle ilgili haberleri çok ayrıntıya inilmeden geniş bir perspektifle ele alınmaya çalışılmıştır. Aşağıda araştırmaya kaynaklık eden bu gazete ve dergilerle ilgili genel bir tanıtım yapılmıştır.

Akşam Gazetesi:

1918 yılında Necmettin Sadak, Falih Rıfkı Atay, Ali Naci Karacan ve Kazım Şinasi Dersan tarafından çıkarılmaya başlanan Akşam, günlük siyasi gazetelerden birisidir. Milli mücadele yıllarında Ankara Hükümeti tarafını tutan gazete 1918-1957 yılları arasında "Akşam", 1957'den sonra ise "Sabah" ismini almıştır.³² Akşam Gazetesi'nde spor haberleri mutlaka "Spor" başlığı altında verilmiş, bu başlık zaman zaman çeşitli spor dallarına ait (örneğin boks, bisiklet, futbol, yüzme, atletizm, eskrim, tenis, kayak, binicilik) figürlerle süslenmiştir. Her memleketin, dolayısıyla Türk sporunun Berlin Olimpiyatlarından itibaren hız kazanmasının farkında olan Akşam, Eylül 1936'dan itibaren sporla ilgili yazılara çok önem verme kararı almış, bu karar doğrultusunda Zeki Rıza, Sadun Galip gibi meşhur spor yazarlarını, spor yayınlarının idarecileri olarak gazetenin kadrosuna dahil etmiştir.³³ Zeki Rıza, Sadun Galip, Adil Giray, M. Kemal, Semih Türkdoğan, Ahmet Bahtiyar, Ulvi Ziya

³² M. Orhan Bayrak, *Türkiye'de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü (1831-1993)*, Küll Yayınları, 1. Basım, İstanbul, Nisan 1994, s. 4-5; Ali Gevgilili, *Türkiye'de Yenileşme Düşüncesi, Sivil Toplum, Basın ve Atatürk*, Bağlam Yayıncılık, Genişletilmiş ve Tümüyle Gözden Geçirilmiş Olarak İkinci Basım, İstanbul, Aralık 1990, s. 101; Hıfzı Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, Kasım 2003, s. 163.

³³ *Akşam*, 8 Eylül 1936, s. 1 ve 9 Eylül 1936, s. 1.

Yenal'ın başta futbolla ilgili olmak üzere yazdıkları makaleler gazetenin spor sayfasında sürekli olarak yer almıştır.

Cumhuriyet Gazetesi:

Başta Atatürk'ün en yakın arkadaşlarından Yunus Nadi olmak üzere, Zekeriya Sertel ve Nebizade Hamdi tarafından 8 Mayıs 1924'te kurulan Cumhuriyet Gazetesi, İstanbul'da cumhuriyet rejiminin en yetkili sözcüsü olmuştur, hatta Falih Rıfkı Atay Atatürk'ün Cumhuriyet'i kendi gazetesi saydığını belirlemiştir.³⁴ Çalışmamız sırasında ele aldığımız yazılı basında Cumhuriyet Gazetesi, spor haberlerini daima altıncı sayfadan, "Spor" başlığı altında vermek konusunda istikrar gösteren tek gazete olmuştur diyebiliriz. Başta Nüzhet Abbas olmak üzere, ünlü atlet Ömer Besim, Selim Sırrı Tarcan, Vildan Aşir, Bedri Gürsoy, M. Sami Karayel, Ahmed İhsan, Murat Sertoğlu gibi değerli spor adamları Cumhuriyet'in spor sayfalarında makalelerine sıklıkla rastladığımız yazarlar olmuştur. Olimpiyatların bitiminde sporda sonu gelmez tartışmaların başını çeken Olimpiyat masrafları yüzünden yukarıda adı geçen Cumhuriyet spor yazarı Ahmet İhsan ile yazıları Tan Gazetesi'nde yayınlanan Burhan Felek arasında sert yazışmalar sözkonusu olmuş, iki gazetenin spor sütunlarında yer alan makalelerde karşılıklı atışmalar yaşanmıştır. Cumhuriyet'in üçüncü sayfasındaki köşelerden biri olan "Hem Nalına Hem Mihına" adlı köşede de sporla ilgili yaşanan gelişmeler sıklıkla ele alınmıştır.

Tan Gazetesi:

1935'te İş Bankası'nın kurduğu gazete zarar etmeye başladığı için Banka tarafından 1936 yılında satışa çıkarılmıştır. Ahmet Emin Yalman, Zekeriya Sertel, Halil Lütfi Dördüncü'nün satın aldığı gazete 1 Ağustos 1936'dan itibaren yeni şekliyle yayınlanmaya başlamış ve yayın hayatına 1945 yılına kadar devam etmiştir.³⁵ Kendisini "Siyasal Gündelik Gazete" olarak tanıtan Tan Gazetesi'nde, Burhan Felek başta olmak üzere Eşref Şefik, Sait Çelebi, Ulvi Ziya Yenal'ın sporla ilgili makaleleri sıklıkla yer almıştır. Burhan Felek'in aynı zamanda üçüncü sayfadaki köşesi olan "Felek"te de spor işlerine yer verilmiştir. Burhan Felek'in tam tekmil bir spor gönüllüsü olmasının yanında ileride de bahsedileceği üzere hem

³⁴ Topuz, a.g.e., s. 162; Bayrak, a.g.e., s. 23.

³⁵ Topuz, a.g.e., s. 163; Bayrak, a.g.e., s. 133.

sporda yaptığı idarecilikleri, hem 1924 ve 1928 Olimpiyatlarındaki katile başkanlığının üzerine, bir de 1936 Olimpiyatına gazetesini temsilen spor muhabiri olarak gitmesi Tan Gazetesi'nin spor yayınlarına özel bir katkı sağlamıştır. 1937'den itibaren tıpkı Cumhuriyet Gazetesi gibi spor haberlerini altıncı sayfadan vermeye başlayan Tan'da "Allo! Allo!" başlıklı köşede de spor haberleri kendine has güzel bir dille irdelenmiştir.

Ulus Gazetesi:

İncelediğimiz gazeteler içinde Ankara'dan yayın yapan tek gazete olma özelliği taşıyan Ulus, 10 Ocak 1920'de "Hakimiyeti Milliye" adı ile Atatürk tarafından kurulan günlük siyasi gazetedir. İlk yazıların çoğunun Mustafa Kemal tarafından yazıldığı gazete Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin sözcüsü olmuştur. Hakimiyeti Milliye, 1934 yılında "Ulus" adını alarak 1953 yılına kadar yayın hayatını devam ettirmiştir.³⁶ Yayınlarıyla daima Atatürk'ün davasının yanında olduğunu güçlü bir şekilde hissettiren Ulus, kuruluş yıldönümünde anasayfasından kendini şu şekilde ifade etmiştir:³⁷ *"On sekiz senede bu gazetenin başında ve içinde çalışanlar, bütün kudretlerini tek bir ülkeye vakfettiler: Atatürk'e ve onun davasına hizmet etmek! Bu ülkeye sadakat, Atatürk davasının gazetesinde çalışanlar ve çalışacak olanlar için, mukaddes kalacaktır."*

Başlangıçta düzenli bir spor yayını olmayan, spora ayrılan özel bir sayfası hiç bulunmayan Ulus'ta spor yayını "Dünkü Spor Hareketleri" ya da "Bugünkü Spor Hareketleri" başlıklarıyla, çok nadiren de şut atışı yapan bir futbolcu resmiyle "Spor" başlığı altında yapılmıştır. Spor haberlerini taramaya çalıştığımız 1936 yılı Ulus Gazetesi'nde herhangi bir yurtiçi ya da yurtdışı sosyal, siyasal, kültürel ya da ekonomik haberin hemen yanında bir spor haberine denk gelinebilmiştir. 1937 Eylül ayından itibaren gazete 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın ardından sayfa sayısını onikiye çıkaracağını, yeni makinasında yeni bir kadro ile çalışacağını müjdelemiştir. Spor yayınlarında da yeni bir düzene gitme sinyalini veren Ulus, spor meraklıları için de ayrıca şu yeni uygulamasından bahsetmiştir:³⁸ *"Memleket sporu ve dünya ile en yakından alakadar olacaktır. Bütün spor hareketlerini Ulus'un hergün ayrı*

³⁶ Topuz, a.g.e., s. 164; Bayrak, a.g.e., s. 150; İzzet Öztoprak, **Türk ve Batı Kamuoyunda Milli Mücadele**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989, s. XIX.

³⁷ **Ulus**, 11-1-1938, s. 1.

³⁸ **Ulus**, 28-9-1937, s. 2.

sütunlarında ve haftada bir gün Spor Sayfası'nda günü gününe takib edeceksiniz.” Selim Sırrı Tarcan, Nasuhi Baydar, Falih Rıfki Atay, Yaşar Nabi, Naşid Uluğ’un makaleleri gazetenin spor yazılarını zenginleştirirken “Yankılar”, “Her Şeyden Biraz”, “Hadiseler Karşısında”, “1 Gün İçin” gibi köşelerde de spor içerikli konulara yer verilmiştir.

Top Dergisi:

Sadun Galip’in çıkardığı Olimpiyat Dergisi ile 1929 yılında kurulan Türkspor Dergisi arasında yaşanan rekabet iki derginin de geleceğini tehdit edince Türkspor’un kurucusu olan Talat Mithat ile Sadun Galip bir sportmenlik örneği sergileyerek iki dergiyi birleştirip “Top” adıyla yeni bir dergi çıkarmaya başlamışlardır.³⁹ 20 Nisan 1936 tarihinden itibaren Top birinci sayfasında şu ifadeyle yayınına devam etmiştir: “Her Pazartesi ve Her Mühim Maçtan Sonra Çıkar”. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere haftalık yayın yapan bir dergi özelliğinde olan Top Dergisi, ağırlıklı olarak futbola yer verirken başlığında verdiği sözü tutarak gerçekten mühim spor olaylarının ardından çıkardığı ek sayılarla okuyucularına ulaşmaya çalışmıştır. Berlin Olimpiyatları ile ilgili çıkardığı sayısı bunun bir örneği olarak gösterilebilir.

Türk Spor Kurumu Dergisi:

Devlet tarafından çıkarılan ilk spor dergisi olma özelliğini de taşıyan Türk Spor Kurumu Dergisi⁴⁰ onbeş ile onlatı sayfa arasında yayın yapan haftalık spor dergisidir. Müdürlüğünü Nasuhi Baydar’ın, Yazı İşleri Müdürlüğü’nü ise Nizamettin Kırşan’ın yaptığı dergi,⁴¹ çalışmanın ikinci bölümünde değinilecek olan sporda devletin işleri egemenliğine almaya çalıştığı aşamalardan birisi olarak kurulan Türk Spor Kurumu’nun yayın organıdır. Yayınladığı haberlerdeki Ulus Gazetesi’nde yer alan spor haberleriyle ortaklık ya da benzerlik dikkat çekicidir, bu durum Ulus ve Türk Spor Kurumu Dergisi’nin arasındaki mevcut olan hükümetle ilişkili organik bağdan ileri gelmektedir. Türk Spor Kurumu Dergisi, Kurumun 1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü’ne geçişiyle birlikte bu sefer de yeni

³⁹ **Top**, No. 35-108, 23 İkinciteşrin (Kasım) 1936, s. 35; Pars Tuğlacı, **Çağdaş Türkiye**, C. 3, Yatkın Ofset, İstanbul, 1990, s. 1512.

⁴⁰ Ayşe Atalay, **Spor Gazeteciliği**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1998, s. 51.

⁴¹ Suat Karaküçük, **Türk Spor Kurumu Dergisi 1936-1938 Seçilmiş Spor Makaleleri**, Ankara, 1992, s. I.

şekillendirilen Genel Müdürlüğün adıyla “Beden Terbiyesi ve Spor” olarak yayın hayatına devam etmiştir.⁴²

⁴² Tuğlacı, a.g.e., s. 1516-1517.

I. BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİNDE SPORDA İLK YAPILANMALAR

1.1. Atatürk ve Spor

Cumhuriyetin ilanından önce sporla ilgili faaliyetler sistemli bir şekilde yapılamamış, spor hareketleri özel gayretlerle gerçekleştirilebilmiştir. Bunda faaliyetler için gerekli tesislerin bulunmayışı ve her şeyden önce sporun ülke siyasetinde programlı bir şekilde yer bulamamasının etkisi büyük olmuştur. Atatürk'le birlikte beden eğitimi ve spor alanlarında da bir hareketlilik görülmüş,⁴³ bu hareketlilik Türk sporuna hem millilik hem evrensellik boyutu kazandırmıştır. Modern Türkiye'ye yaraşır bir beden eğitimi ve spor politikasında Atatürk'ün spora yönelik düşüncelerine dair henüz Çanakkale'de bir kumandanın aktardığı bir anı, dünya milletleriyle birlikte çağdaş çizgiyi yakalamanın yanında sporun memleket savunmasındaki önemi de vurgulanmış oluyordu.⁴⁴

"... İngiliz keşşaf yumruklarını sıkmış, boks denilen idmanı Türk neferinin vücut ve kalbi üzerinde tatbik etmeye başlamış... Türk neferi kalbine maddeten, vicdanına manen vurulan darbelerin tesiri altında var kuvvetiyle düşmanın gırtlığını yakalamış... Nefer esirini benim yanıma getirdi. Evvela düşman neferini isticvap ettim:

- Ne oldu? Sen niçin buralara kadar geldin?

- Spor

- Sen sportmen misin?

- Evet çok iyi...

- Bizim neferi nasıl buldun?

- Bilmiyor

- İştiyor musun, senin için bilmiyor, cahildir dedi.

"Benden spor nedir, diye sorulursa vereceğim cevap şudur: Spor vatanın, milletin ali menfaatlerine tecavüz edenleri gırtlığından yakalayıp memleket ve millet hadimlerinin huzuruna getirebilmek kabiliyeti maddiyesi ve maneviyesidir."

⁴³ Rıza Sümer, **Sporda Demokrasi 2, Türkiye'de Spor Federasyonlarının Tarihsel Gelişimi- Bir Örnek Olay Futbol- Belgeler ve Yorumlar**, Şafak Matbaacılık, Ankara, Ekim 1990, s. 8.

⁴⁴ Haluk San, **Belgeleri ile Türk Spor Tarihi**, Cilt: 1, Türk Spor Vakfı Yayınları: 2, Ankara, 1981, s. 35.

Atatürk'ün fikirlerinde spor, beden ve zekanın kullanıldığı müsabakalardan oluşan faaliyetlerin ötesinde, ülke savunmasını da içine alarak bir milletin onur ve şerefini de ifade eden⁴⁵ özel bir anlama sahip olmuştur. Sporun bir "ırk meselesi"⁴⁶ olarak gören Atatürk, beden eğitimi ve sporun toplumun hizmetine sağlıklı bir yaşam biçimi olarak kazandırılmasını istemiştir.⁴⁷ "Ben, sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlâklısını severim."⁴⁸ "Gürbüz, güçlü evlatlar isterim";⁴⁹ Atatürk'ün bu sözleri hem Türk sporcularına rehberlik eden hem de sporun sağlıklı nesil yetiştirmedeki fonksiyonunu açıklayan ifadeler olarak hala hatırlanmaktadır.

Atatürk'ün spor ve beden eğitiminin kurumsallaştırılarak üzerinde devlet kontrolünün eksik edilmeden Türk siyasetinin bir parçası haline gelmesine yönelik çalışmaları Cumhuriyet ilan edilmeden çok daha erken yıllara tesadüf etmektedir. I. Dünya Savaşı'nın yaşandığı sıralarda "Osmanlı Genç Dernekleri Müfettişi Umumisi Miralay Mustafa Kemal" imzasıyla on iki maddeden oluşan raporda; "Yeni Hükümet, 12 yaşından itibaren gençleri vatani ve milli gaye ve terbiye ile, yaşlarıyla mütenasip, fenni ve yeknesak bir surette yetiştirmek mecburiyetindedir. Okullarımızda mesleki ve bedeni eğitim konusunda esaslı bir program ve faaliyet yoktur... Gençliğin gelişmesine yararlı başka bir cemiyet hemen yok gibidir. Bu gibi klüp ve cemiyetlerde; sağlığı koruma, iyi geçinme, fikri eğitim, anatomi ve fizyolojiye ait umumi derslerin konusu bile yer almıyor. Cüz'i de olsa bütçenin müsaadesi nisbetinde ödenek sağlanmalıdır. Terbiyevi ve İçtimai Genç Dernekleri mecmuasının eskiden olduğu gibi yayınına devam etmelidir..."⁵⁰ şeklinde detaylandırmaya çalıştığı beden eğitimi ve sporla ilgili düşüncelerini dile getirerek zamanın yetkililerini aydınlatmıştır. Üstelik "gençliğin gelişmesine yararlı başka bir cemiyet yok gibidir" sözleri ileride değinilecek olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'yla başlayan Türk sporunun kurumsallaşma sürecinin başlatılmasına yönelik bir ön açıklama niteliği taşımaktadır.

⁴⁵ Kazım Altınok, **Atatürkçü Düşünce Sisteminde Gençlik ve Spor**, Neyir Matbaası, Ankara, 1992, s. 22.

⁴⁶ **Olimpik Hareket**, s. 42.

⁴⁷ Güven, "Atatürk'ün Beden Eğitimi ve Spor Politikası", s. 67.

⁴⁸ Utkan Kocatürk, **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Genişletilmiş 2. Basım, Ankara, 2005, s. 410-411'den Ferit Celal Güven, "Gömlek", **Yücel Dergisi**, cilt: X, sayı: 57, 1939, s. 130.

⁴⁹ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri**, C. II, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1959, s. 244.

⁵⁰ Mustafa Keten, **Türkiye'de Spor**, Polat Ofset, Yeniden Düzenlenmiş II. Baskı, İstanbul, Ekim 1993, s. 40; Altınok, a.g.e., s. 85-89.

Cumhuriyetin ilanıyla her konuda olduğu gibi beden eğitimi ve spor konusunda da Atatürk'ün getirdikleri O'nun çok yönlü kişiliğinin bir ürünüdür.⁵¹ Kendi döneminde sporla ilgili yaşanan gelişmeleri hiçbir zaman “tam” olarak nitelendirmeyen Atatürk'ün spora verdiği önem Avrupa'nın da dikkatini çekmiş Fransa'da yayınlanan L'Auto adlı dergide O'nun Türk sporuna getirdikleri şu satırlarla anılmıştır:⁵² *“Dünyada ilk kez beden eğitimi zorunlu kılan devlet adamı oldu. Yalnız kağıt üzerinde ve nutuklarda değil, bunu bilfiil yerine getirdi. Stadyumlar ve çeşitli spor merkezleri yaptırdı. Halkevlerinin spor kollarını kendisi kontrol etti ve ulusun yazgısına hakim olduğu günden itibaren Türkiye'de spor, gittikçe artan bir önem ve değer kazandı.”* Bu satırlar Atatürk döneminde spordaki gelişmelerin kısa bir özeti olmakla birlikte, sporun etkilerinin bir propaganda aracı olarak da kullanıldığının farkında olan Atatürk,⁵³ gerek yurtiçindeki gerek yurtdışındaki spor faaliyetlerinin düzen ve disiplin dahilinde yürütülebilmesi, Türk milletinin uluslararası platformda spor alanında da temsil edilebilmesi için siyasi, ekonomik, kültürel tedbirler alma yoluna gitmiştir. Bunu yaparken hem Türkiye'nin Cumhurbaşkanı olma yetkilerini, hem kurduğu Cumhuriyet Halk Partisi'ni hem de partinin gençliğe yönelik kültür ve spor faaliyetlerini yürüttüğü Halkevlerini devreye sokmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk döneminde Türkiye, biri kış diğer üçü yaz olmak üzere dört ayrı Olimpiyatta tüm ulusların hırs, gövde gösterisi ve propagandalarına sahne olan spor şölenlerinde temsil edilmiştir. Bu Olimpiyatlardan Türkiye'nin en büyük başarıya imzasını attığı şüphesiz 1936 Berlin Olimpiyatları olmuştur.

1.2. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) Dönemi (1922-1936)

Çeşitli isimlerle kurularak spora değil futbola bir düzen ve disiplin getirme çabası içinde olan ligler savaşı Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden devraldığı sayısız sorunlardan sadece birisi olma niteliğini taşımıştır. Düzendeki çok düzensizliğe sebebiyet veren lig karmaşası Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın (TİCİ) kurulmasıyla sona erdirilmeye çalışılmıştır.

⁵¹ **Gençlik ve Spor Bakanı Vecdi Gönül'ün Konuşma, Demeç ve Mesajları (3 Ekim 1980-18 Kasım 1982)**, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Yayın No: 31-87, Ankara, Mart 1983, s. 128.

⁵² *“Atatürk'ün Gençliğe ve Spora Bakışı”*, **Anıtkabir Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 27, Ağustos 2007.

⁵³ **Atatürk ve Gençlik**, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı, Yayın No: 144, s. 47.

1920 yılında İsviçre’den dönen Yusuf Ziya Öniş, beraberinde İsviçre Spor Teşkilatı Nizamnamesi’ni de getirerek Ali Sami Yen, Burhan Felek ve Nasuhi Baydar ile birlikte çalışmalar yapmış, 20 maddelik bir nizamnamenin hazırlanmasında öncülük ederek bütün klüplerin Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) adı altında toplanmasında etkili olmuştur.⁵⁴ 22 Mayıs 1922’de Cemiyetler Kanunu’na göre tescil işlemleri tamamlanarak kurulan,⁵⁵ Türkiye’nin ilk ulusal spor yönetimi olan TİCİ federatif yapısıyla yasallık kazanmıştır.⁵⁶ Bakanlar Kurulu’nun 16/1/1924 tarih ve 170 sayılı Kararnamesi ile “Kamu Yararı Gözetilen Dernek” statüsü kazanmış ve Türkiye’yi dışarıda temsil etmeye hükümetçe yetkili kılınan tek spor örgütü olan TİCİ,⁵⁷ batıdaki örnekleri gibi demokratik bir sisteme dayanarak kurulmuştur.⁵⁸ Merkezi Ankara olmakla birlikte bütün üst düzey yöneticileri İstanbul’da olduğu için oradan yönetilen TİCİ’nin kuruluş amacı ve görevlerini genel olarak şu şekilde özetlemek mümkündür:⁵⁹ Sağlıklı bir nesil yetiştirmek, beden eğitimi ve sporu yaygınlaştırmak, sağlam ve becerikli kişiler yetiştirerek askeri kurumların görevlerini kolaylaştırmak, spor yarışmalarını düzenlemek, yönetmek, sporumuzu uluslararası alanda temsil etmek, yurt genelinde amatörlüğü koruyup geliştirmek, her spor dalı için federasyon kurarak milletlerarası ilişkilere girmek...

Yukarıda bahsedilen kuruluş amaç ve görevleri doğrultusunda faaliyet gösteren TİCİ’nin dahil olduğu en önemli gelişme 1924 Paris Olimpiyatlarında ülkemizi temsil etme yetkisinin kendisine verilmiş olmasıdır.⁶⁰ 1922 yılı öncesindeki sadece futbol üzerine kurulu tek sporlu teşkilatların aksine TİCİ’nin çok sporlu yapısı doğrultusunda Paris Olimpiyat Oyunlarına katılabilmesi için atletizm, güreş, bisiklet, eskrim, halter dallarında federasyonlar kurularak uluslararası federasyonlara üye olunmuştur.⁶¹ Türkiye’nin Olimpiyatlarda temsil edilmesini sağlayacak olan TİCİ’ye 17 bin liralık bir ödenek çıkarılarak Olimpiyatlar için gerekli harcamalar karşılanmaya çalışılmıştır.⁶² TİCİ’nin kurulduğu tarihten,

⁵⁴ Mustafa Keten, **Türkiye’de Spor**, Polat Ofset, Yeniden Düzenlenmiş II. Baskı, İstanbul, Ekim 1993, s. 40.

⁵⁵ Ekenci, Serarşlan, a.g.m., s. 74’den Kurthan Fişek, **Türk Spor Tarihi**, s. 349.

⁵⁶ Fişek, **100 Soruda Türk Spor Tarihi**, s. 95.

⁵⁷ BCA, 030.18.1.1-8.47.14.

⁵⁸ Ulvi Yenal, “*Sporumuzun Dünü, Bugünü ve Geleceği Konulu Konferans*”, **Türkiye Olimpiyat Paneli ile Sporda Devletin Yeni Panelinde Yapılan Konuşmalar**, Türkiye Amatör Spor Klüpleri Konfederasyonu Yayın No: 11, Mayıs 1989, Ankara, s. 88.

⁵⁹ Hayri Demir, **Türk Spor Teşkilatı (Tarihsel Gelişim, Kapsam ve Bir Araştırma)**, Çizgi Kitabevi Yayınları: 161, Konya, Mart 2006, s. 9.

⁶⁰ Fehim Üçışık, “*Türk Spor Yönetimindeki Gelişmeler ve Değerlendirilmesi*”, **Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri**, 15-16 Mart 1990 Hacettepe Üniversitesi, Ankara 1990, s. 187.

⁶¹ Ekenci, Serarşlan, a.g.m., s. 75.

⁶² BCA, 030.18.1.1-8.46.5, 16/1/1924 tarih ve 142 sayılı Bakanlar Kurulu Kararname.

bayrağı Türk Spor Kurumu'na devrettiği 1936 yılına kadar Türk spor tarihindeki en büyük atılımı 1924 Paris Olimpiyatları için giriştiği gayretler olmuştur. Türkiye'yi dünyanın en büyük spor organizasyonunda temsil etmenin yanı sıra, TİCİ döneminde beşer yıllık programlar çerçevesinde, nüfus yoğunluğuna göre spor tesisleri yapılması gereken köy ve şehirlerin tespit edilmesi ve bu tesislerin devamlılığı için mahalli idarelerden kaynak temin edilmesi yönünde bugün dahi geçerli politikalar ortaya konulmuş olması oldukça önemlidir.⁶³

Yukarıda bahsi geçen uygulamaların pratiğe geçirilmesinde, spordaki duruşunda, sahip olduğu yetki ve sorumlulukların uygulamalarındaki aksayan taraflarıyla TİCİ basının sürekli eleştirilerine maruz kalmıştır. Basın adeta TİCİ'ye savaş açmıştır. Bu çekişmede öne çıkan isimlerden birisi de 25 ve 30 Nisan 1926 tarihlerinde Gol Dergisi'ndeki yazılarında TİCİ'yi sürekli bombardımana tutan Refik Osman olmuştur. Refik Osman:⁶⁴ *“Ey spor simsarları, ey spor yapmayan erkan-ı idman... Bu kuru ve meyvatsız teşkilatı ortadan kaldıracacağız, biraz bekleyin”, “Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı, spor gövdesinin sızlayan kanlı yarası ve gençlik hayatının yüz karasıdır. Memleket, spor ve dinamik bir faaliyet, sahalar, stadlar beklerken, esnaf-ı idman yalnız seyahat ve makam düşünüyor...”* diyerek kamuoyunun dikkatini sporla meşgul olmaktan uzak bulunduğu TİCİ'ye çekmiştir. Basına düşen bir başka haberde de TİCİ'nin bünyesinde yaşanan sürtüşmeler şu şekilde ele alınmıştır: *“Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı adı altında 1922'den beri faaliyette bulunan teşekkül, İstanbulda bulunan birkaç spor cemiyetlerinin müşterek işlerini görmek üzere kendileri tarafından kurulmuş ve nizamnamesi de bu dar çerçevenin ihtiyaçlarına göre yapılmıştı. Memleketin birçok yerlerinde spor klüpleri tesis edilip de vazife ve ihtiyaçlar genişleyince zarfla mazruf birbirine uymaktan uzaklaşmış ve bundan dolayı şikayetler ve sürtüşmeler de göze batacak kadar çoğalmıştır.”*⁶⁵ Burada kısa örnekleriyle vermeye çalıştığımız benzeri pek çok sebep TİCİ'yi fesih sürecine götüren aşamaları oluşturmuştur. Savaştan yeni çıkmış Türkiye'nin imkan ve şartları, 1929 yılında tüm dünyayı saran ekonomik kriz ve TİCİ'nin finansal kaynaklar açısından merkezi idareye bağlı olması üstlendiği misyonu devam ettirmesini engellemiştir.⁶⁶ Para ve imkan sıkıntısı çeken, statüsünü de yerine getiremeyen TİCİ,⁶⁷ 1922-1936 yılları arasında *“Spor şahsın ve hususi teşebbüslerin malı, fakat hükümetin ve milletin*

⁶³ Demir, a.g.e., s. 16.

⁶⁴ Erişkin, a.g.t., s. 43.

⁶⁵ **Ulus**, 17 Nisan 1936, s. 2.

⁶⁶ Fişek, **100 Soruda Türk Spor Tarihi**, s. 56.

⁶⁷ Yenal, a.g.m., s. 89.

mahmisi olarak kalmalıdır”⁶⁸ gayesiyle Türk sporuna hizmet vermiştir. Ankara Halkevi’nde 13-18 Nisan 1936 tarihlerinde düzenlenen 8. Kongre’de⁶⁹ gerçekleşen son Genel Kurul kararıyla Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı dönemi kapanarak yerine Türk Spor Kurumu dönemi başlamıştır.⁷⁰

1.3. Türk Spor Kurumu (TSK) Dönemi (1936-1938)

13-18 Nisan 1936 tarihlerinde toplanan Sekizinci Umum Kongresi’nde Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın adı Türk Spor Kurumu olarak değiştirilmiş, aynı Kurultayın son gün kararıyla Cumhuriyet Halk Partisi örgütüne bağlanmıştır.⁷¹ Ancak TSK’nın Genel Kurulunda hükümetin ve askeri üyelerin yer alması ve devrin tek ve yönetici partisi CHP’nin Genel Başkanlık Kurulunun ve Parti Genel Sekreterliğinin TSK’nın bütçe ve çalışma programlarını onaylaması, önemli görülen meselelerde partiden talimat alınması, spor teşkilatının “parti-devlet” idaresine⁷² dönüşmesi anlamına gelmiştir. Özetle devlet spor işlerine el koymuştur. Devletin, dolayısıyla devletin siyasetteki tek sesi, dönemin tek partisi olan CHP’nin spora el atmasında en önemli başlangıçlardan birisi “Türk sporcularının Cumhuriyet Halk Partisinin öz çocuğu olarak bağrına basması”⁷³ ve Türk Spor Kurumu ve sporcularını partiye aza olarak kabul etmesidir.⁷⁴ 31 Ekim 1936’da sporcuların partiye girişleri düzenlenen büyük bir törenle kutlanmış, dönemin İçişleri Bakanı Şükrü Kaya yaptığı konuşmasında bu önemli olayı şu sözleriyle ifade etmiştir:⁷⁵ “*Partimize kayıtlı olmak memleket ve millet işlerinde vazife sahibi olmak ve hizmet almak demektir... Türk olmak, Cumhuriyet Halk partisinden olmak yer yüzünde insanlığın ve idealistliğin örneği olmak demektir. Sporcu gençler, filen Parti üyeliğine kabul edilmenizle saflarımızı bir kat daha sıklaştırdınız, bizim öz ve tabii ülkümüzü bir defa daha tahakkuk ettirmiş oldunuz. Şahıslarınızda türklüğün en zinde kuvvetlerinden birinin daha Partimize katıldığını görmekle daha ziyade emniyet ve iftihar duyuyoruz...*”

⁶⁸ Fişek, **Spor Yönetimi**, s. 351’den Burhan Felek, “*Spor Şahsın Hususi Teşebbüslerin Malı, Fakat Hükümetin ve Milletın Mahmisi Olarak Kalmalıdır*”, **Türkspor**, Yıl 5, No: 18, 27 Ocak 1934, s. 3.

⁶⁹ **Akşam**, 13 Nisan 1936, s. 2; **Ulus**, 14 Nisan 1936, s. 1; **Top**, No: 1-22, 20 Nisan 1936, s. 3.

⁷⁰ Fişek, **Spor Yönetimi**, s. 369.

⁷¹ Fişek, **Spor Yönetimi**, s. 535.

⁷² Ketten, a.g.e., s. 41; Ekenci, Serarslan, a.g.m., s. 76.

⁷³ **Akşam**, 19 Nisan 1936, s. 1.

⁷⁴ **Ulus**, 19 Nisan 1936, s. 1; **Tan**, 30-10-936, s. 6; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 20, 15/11/1936, s. 3.

⁷⁵ **Ulus**, 31 İlkteşrin (Ekim) 1936, s. 1.

Spora “ulusal sağlık ve ulusal korunma”⁷⁶ içi gözüyle bakan Cumhuriyet Halk Partisi’nin, Türk Spor Kurumu aracılığıyla devlet politikası içinde sporla ilgili gerçekleştirmeyi planladığı faaliyetlerden bazıları; futbolun yanı sıra kış sporları, atıcılık, yelken, havacılık gibi “asri ve vatan mdafaasına yarayacak” dallara ve milli sporlara da önem vermek,⁷⁷ Türk sporunu dışarıda da temsil etmek, (TSK, Türkiye Milli Olimpiyat Cemiyeti görevini de yapmaya başlamıştır. Türk Spor Kurumu Başkanı, aynı zamanda Türk Milli Olimpiyat Cemiyeti Başkanlığı’nı da yapmıştır.⁷⁸) yurttta sporu amatörlük esası üzerinde genişletmeğe çalışmak, federasyonların vazife ve salahiyetlerini tayin etmek,⁷⁹ Futbol hakemi ve antrenörü yetiştirmek,⁸⁰ sporculara seyahat esnasında Devlet Demiryollarında tenzilatlı tarife tatbik etmek, İstanbul, İzmir, Ankarada 3,000 kişi alacak büyüklükte kapalı güreş salonları, kapalı yüzme havuzları ile kapalı tenis kortları yapmak,⁸¹ sporun bir “kaldırım kavgası” halinden çıkması için esaslı tedbirler almak,⁸² gelişigüzel yapılan saha ve oyun yerlerini Spor Kurumu mimarlığınca yaptırmak⁸³ olarak sıralamak mümkündür.

Yukarıda örneklerini vermeye çalıştığımız bu icraatlar, Hükümetin Türk Spor Kurumu’na sağladığı maddi yardımlarla desteklenmeye çalışılmıştır. Örneğin 1937’de Türk Spor Kurumu’na Hükümet tarafından 50.000 liralık tahsisat verilmiş, bu paranın büyük kısmının “memleket dahilindeki spor temaslarına ve bilhassa atletizm müsabakalarına” sarfedilmesi kararı alınmıştır.⁸⁴ Tüm bu gelişmeler yaşanırken Türk Spor Kurumunun icraatları sırasında birçok sorun da yaşanmıştır, bunlardan bazıları şu şekilde çeşitlendirilebilir: Partililerin şahsi hırs ve amaçları spora karışmış, spordaki bazı olumsuz hadiseler partiye sıçramıştır,⁸⁵ gerek TSK yönetiminde, gerek federasyonlarda birçok istifalar söz konusu olmuştur,⁸⁶ milli küme talimatnamesinin uygulamaları sırasında büyük klplerle TSK’nın arası açılmıştır.⁸⁷

⁷⁶ Behçet Kemal ağlar, “Spor Kongresi”, *lk*, No: 7/39, Mayıs 1936, s. 202.

⁷⁷ F. Üçışık; “Türk Spor Yönetimindeki Gelişmeler ve Değerlendirilmesi”, *Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu 15-16 Mart 1990*, s. 187’den *T.B.M.M Tutanak Dergisi*, 1938, 332 S. sayılı Basmayazı, s. 1.

⁷⁸ *Olimpik Hareket*, s. 39.

⁷⁹ *Akşam*, 13 Nisan 1936, s. 2.

⁸⁰ *Cumhuriyet*, 15 Nisan 1936, s. 1.

⁸¹ *Akşam*, 16 Nisan 1936, s. 2.

⁸² *Ulus*, 28-7-1937, s. 1.

⁸³ *Cumhuriyet*, 13 Birinciteşrin (Ekim) 1937, s. 8.

⁸⁴ *Cumhuriyet*, 20 şubat 1937, s. 6.

⁸⁵ Ekenci, Serarslan, a.g.m., s. 76.

⁸⁶ *Tan*, 23-6-937, s. 6; *Ulus*, 29-6-1937, s. 4.

⁸⁷ Ulvi Yenal, “Türk Spor Kurumu ile Fenerbahçe Arasındaki İhtilaf”, *Akşam Gazetesi*, 23 Nisan 1938, s. 10.

TSK döneminde klüpçülük yapıldığına dair güzel bir örnek Ahmet Bahtiyar'ın Genel Merkez Asbaşkanı Adnan Menderes'e hitap ettiği yazısında ve Tan Gazetesi'nde yer alan bir haberde şu şekilde ifade edilmektedir:⁸⁸ *“Türk Spor Kurumu teşkilatı geniştir. Her şeyle, en ufak noktalarla bizzat meşgul olamazsınız. Bunun için teşkilatın disiplin ve nizamseverliği, ciddiyeti, sürati bazı hallerde adamına göre, klübüne göre işliyor; yani Kurumun elindeki terazi her zaman aynı şekilde tartmıyor. Şu aşağıdaki sorulara cevap vermek lutfunda bulunursanız bu terazinin her zaman aynı şekilde tartmadığını siz de göreceksiniz ve bize hak vereceksiniz...”*

- *“...Kurumda ilk teşekkülünden itibaren dahili ve harici anlaşmazlıklar ve acemilikler yüzünden birçok azasını ve aza arasındaki vahdeti kaybederek son günlerde müteaddit federasyon işlerini birden üstüne almak cesaretini gösteren birkaç zatın elinde kalmıştı...”*⁸⁹

Spor ve siyasetin iç içe girdiği TSK döneminde,⁹⁰ devletin sporu tekeline geçirip her şeyi kontrol etmeye çalışması hem düzen getirilmek istenen Türk sporu için değişik bir deneme olmuş, hem de bu deneme beraberinde pek çok sorunu getirmiştir. Özetle, TSK, sporda devletçilikle, particiliği birbirine karıştıran bir yapı oluşturmuştur.⁹¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen 1938 tarih ve 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu ile⁹² TİCİ'nin 8. Kongresi'nde kapanma kararının alındığı 18 Nisan 1936'dan itibaren 2 sene 2 ay 11 gün yaşayan⁹³ TSK dönemi sona ermiştir.

1.4. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM) Dönemi (1938)

Atatürk inkılabının beden terbiyesi konusunda da kendisine has olan istikameti almaya karar verdiğinin göstergesi olan⁹⁴ 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu gerekçesinde; önceki tecrübelerin ve çeşitli Avrupa ülkelerindeki gelişmelerin, sporun milli eğitim ve sağlık gibi kamu hizmeti olarak devletçe düzenlenip yürütülmesi gereğini ortaya çıkardığı belirtilerek Başbakanlığa bağlı⁹⁵ Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (Direktörlüğü) kurulmuştur⁹⁶. Türk

⁸⁸ Ahmet Bahtiyar, *“B. Menderese Açık Mektup”*, **Akşam Gazetesi**, 3 Kanunuevvel (Aralık) 1937, s. 10.

⁸⁹ **Tan**, 30-6-938, s. 6.

⁹⁰ Ekenci, Serarşlan, a.g.m., s. 76.

⁹¹ Karaküçük, **Türk Spor Kurumu Dergisi 1936-1938 Seçilmiş Spor Makaleleri**, s. I.

⁹² **TBMM Zabıt Ceridesi**, Cilt: 26, Devre: 5, İçtima: 3, Ankara, 1938, s. 2.

⁹³ **Tan**, 30-6-938, s. 6.

⁹⁴ **Cumhuriyet**, 13 Temmuz 1938, s. 6.

⁹⁵ **Ulus**, 28-1-1938, s. 1.

⁹⁶ **Cumhuriyet**, 29 Haziran 1938, s. 1; Üçışık, a.g.m., s. 187'den Anılan Basmayazı, s. 1.

sporunun millileştirilmesi değil, devletleştirilmesinin önemli bir delili olarak⁹⁷ göreve başlayan BTGM, gürbüz, sağlam kültürlü bir nesil yetiştirmeyi meslek olarak benimsemiştir.⁹⁸ Cumhuriyet rejiminin en çok hedeflenen amaçları arasında yer alan bu “gürbüz, sağlam nesil” yetiştirmede BTGM’nin asker ve talebe olanların sivil spor klüpleriyle ilişkilerinin kesilmelerine yönelik emri⁹⁹ hem çok acele alınmış bir karar olması bakımından,¹⁰⁰ hem de klüplerde iyi kötü spor yapan mektepli gençler kendilerine başka meşgaleler arayacaklarından¹⁰¹ kamuoyunda büyük eleştirilere maruz kalmıştır.

Sporun bazı milletler için halledilmesi gereken dertlerinden birini de “pahalılık” olarak gören Nüzhet Abbas bir yazısında belirttiği görüşüyle yeni Beden Terbiyesi Kanunu mucibince kurulan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü tarafından spora destek olma konusunda ayrılacak gelir kaynaklarının tespit edileceğini ortaya koymuştur.¹⁰² “...*Spor diyince, futboldan, basketboldan tutun da yelken ve atlı sporlar gibi en pahalılarını kasdediyoruz. Kapı hasılatı getiren ve seyircisi çok olan sporlar müstesna (bunlar bizde olsa olsa şimdilik futbol ve güreşten ibarettir) bütün diğer sporların epey bir zaman için kendi kendilerini koruyamayacakları muhakkaktır. Yeni kanunla devlet spora azami yardımı yapacak varidat kaynakları tesbit etmiş bulunuyor.*” İşte tam da bu gelir getirmesi gereken kaynaklardan söz edilmişken, hükümet Beden terbiyesi Teşkilatı için 200 bin liralık bütçe hazırlığına girişmiştir.¹⁰³

Sporun devlet denetiminde, disiplinli bir şekilde ele alınmasına yönelik uygulanan politikada Türk Spor Kurumu’ndan sonra devam eden Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, 29.5.1942 tarih ve 4235 sayılı Kanunla Milli Eğitim Bakanlığına bağlanarak devam etmiş,¹⁰⁴ günümüze kadar da çeşitli isim değişikliklerine uğrayarak varlığını korumuştur.

⁹⁷ **Tan**, 2-6-938, s. 6.

⁹⁸ **Ulus**, 19-5-1938, s. 18.

⁹⁹ **Tan**, 31-12-938, s. 6.

¹⁰⁰ **Akşam**, 20 Kanunuevvel (Aralık) 1938, s. 10.

¹⁰¹ “*Hem Nalına Hem Mihına*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 31 Birincikanun (Aralık) 1938, s. 3.

¹⁰² Nüzhet Abbas, “*Ucuz Spor*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Birinciteşrin (Ekim) 1938, s. 6.

¹⁰³ **Cumhuriyet**, 9 Birincikanun (Aralık) 1938, s. 6.

¹⁰⁴ Üçışık, a.g.m., s. 189; Demir, a.g.e., s. 77.

II. BÖLÜM

OLİMPİYAT TARİHİNDE TÜRKLER

2.1. Olimpiyatlara İlk Katılım (1896-1912)

Eski Yunanlılar'ın tanrıları adına düzenlediği şenliklerden birisi de Tanrıların Tanrısı Zeus için Mora Yarımadası'nda yapılan Olimpia spor şenlikleri¹⁰⁵ olduğundan, bazı kesimler Olimpiyatların tanrı Zeus adına yapıldığını savunurken bazıları da Anadolu'dan gelerek Peloponez Yarımadasına ismini veren Pelops'un anısı için yapıldığını belirtmektedirler.¹⁰⁶ Sportif oyunların Dicle ve Fırat arasındaki topraklar üzerinde ilk yerleşik toplum ve ilk uygarlık olarak kurulan Sümerler'de ortaya çıktığı da ileri sürülen bilgiler arasındadır.¹⁰⁷ Sümerlilerle ilgili bu bilginin yanı sıra "Olimpiyat" denince kabul gören gerçek 1890'lardan önce yapılan Antik Olimpiyatların ana vatanının Yunanistan olduğudur. Hz. İsa'nın doğumundan 776 yıl önce başlamış olan oyunlar tam bin iki yüz yıl her dört senede bir haziran ayı içinde bir büyük bayram şeklinde yapılmış,¹⁰⁸ başlangıç devrelerinde sadece koşudan ibaret olan Olimpiyatlar,¹⁰⁹ daha sonradan farklı spor dalları da eklenerek yapılmaya başladığı ilk zamanlardan günümüze geniş katılımlı, çok sporlu bir görüntü kazanmıştır.

Olimpiyat oyunları başlangıçta ölümlerin ruhlarının 8 yılda bir dirileceği inancıyla 8 yılda bir yapılırken, sonraları bu süre kısaltılarak 4 yılda bir yapılmaya başlanmıştır.¹¹⁰ Yarışan sporcuların çıplak olarak mücadele etmelerinin de etkisiyle baş rahibe dışındaki herhangi bir kadının oyunları izlemesi yasak olduğu gibi izlemeye çalışmanın cezası da ölüm olmuştur.¹¹¹ Olimpiyatlara katılmak çok mühim bir olay olduğundan, katılacak olan sporcuların sicillerinin temiz olmasına önem verilmiş, oyunlar başlamadan önce stadyumun ortasına dizilen sporcular için halka "*Karşınızda duran atletlerin içlerinde hür vatandaş*

¹⁰⁵ Cem Atabeyoğlu, "*Olimpiyatların İlk Kez Anadolu'da yapıldığını Biliyor muydunuz?*", **T.M.O.K. Dergisi**, No. 36/1, Ocak-Şubat 1977, s. 10-11.

¹⁰⁶ Korhan Seçilmiş, **Antik Zamandan Günümüze Olimpiyat Oyunları**, İl Pres Basım & Yayın, Birinci Basım, İstanbul, Mart 2004, s. 12.

¹⁰⁷ **Olimpik Hareket**, s. 7.

¹⁰⁸ Selim Sırrı Tarcan, "*Olempiadlar Nasıl Doğdu? Nasıl Öldü?*", **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6.

¹⁰⁹ Ergun Hiçyılmaz, **Türkiye'de Spor**, Türkiye'nin Sorunları Dizisi, Yeniüzyıl Kitaplığı, s. 9.

¹¹⁰ **Olimpik Hareket**, s. 8.

¹¹¹ **Olimpik Hareket**, s. 9; Cüneyt E. Koryürek; **Eski Olimpiyadlar M.Ö. 776-M.S. 393?- Modern Olimpiyad Oyunları 1896-1996, Olimpiyadlar'da Türkler (Atina Atlanta 1896-1996 28 Asırlık Olimpiyadlar Tarihi** (Koryürek'in eserinde sayfa numarası belirtilmemiştir. Bundan sonra eserden yapılan alıntılarda dipnot olarak "Koryürek, a.g.e." şeklinde belirtilecektir.)

*olmayan var mıdır? Bunların içinde bir kabahat işlemiş, ceza görmüş olan var mıdır? Ahlaka uymayan bir iş yapmış olan var mıdır?”*¹¹² gibi bir takım sorular yöneltmek oyunlara başlamadan önce yapılması gereken bir Olimpik prosedür haline gelmiştir. İlk zamanlarda oyunlara sadece Yunan asıllı soylular ve sabıkasız olanlar dahil edilirken sonraları yabancılar da kabul edilmeye başlanmıştır.¹¹³ Olimpiyatlarda zafer kazanan atletlere maddi ve şahsi herhangi bir menfaat sağlanmasına izin verilmeden sadece başlarına zeytin dalından taç takmak¹¹⁴ Olimpiyat tarihiyle eş değer bir gelenek oluşturmuştur. Olimpiyatlardan sonra yaşadığı yere dönen zafer kazanmış olan atlete çeşitli ödüller verilebilmiştir, örneğin “*en büyük ödül olan 100 amphora dolusu zeytinyağını paraya çeviren atlet, Atina’da gayet güzel bir ev veya altı tane esir satın alabiliyordu*”.¹¹⁵ Olimpiyatta derece elde eden bu başarılı sporcular hayatlarının sonuna kadar büyük itibar görürlerdi, Baydar büyük şampiyonların elde ettiği başarının büyüklüğünü şu sözleriyle dile getirmiştir:¹¹⁶ “*Olimpiyat muzafferlerine gösterilen saygı, büyük muharrirleri veya vatani kurtarmış olan devlet adamlarını haleyleyen şereften eksik değildi.*”

Romalılar Yunanistan’ı işgal etmelerinden sonra Olimpiyatların sportif yapısına zarar vermişler, gladyatörlerin birbiriyle dövüşüp sonucu ölümle biten bir savaş oyununa dönüşmesine neden olmuşlardır.¹¹⁷ Roma İmparatoru Nero’nun Olimpiyatlara katılarak oyunları kazandırılması karşılığında hakemlere 250.000 drahmi bağışlaması örneği de sporda kayırma ve iltiması ön plana çıkarmıştır.¹¹⁸ Amacından giderek uzaklaşmaya başlayan Olimpiyatlar, Hristiyanlığın da oyunları putperestlik olarak değerlendirmesi gibi nedenlerle¹¹⁹ İmparator Theodosius’un M.S. 394’te verdiği emirle kaldırılmıştır.¹²⁰ Önceleri Tanrıların Tanrısı Zeus’a bağlılığın simgesi olarak başlatılan Olimpiyat oyunlarında dini etkinin yanında, katılımın Yunan sitelerinden olması dolayısıyla siyasi bir gövde gösterisine de dönüşmüştür. Oyunlar sırasında savaşların durması, barışın sağlanması da antik Olimpiyatların barışı kurumsallaştırması gibi bir görevi ifa etmesini sağlamıştır.¹²¹ Görünürde sadece sportif özellikler sergileyen oyunlar, insan bedeninin sınırlarını zorlayan bir

¹¹² Tarcan, a.g.m., s. 6.

¹¹³ Kurthan Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, Birinci Baskı, Mart 1985, s. 13.

¹¹⁴ **Olimpik Hareket**, s. 10.

¹¹⁵ Koryürek, a.g.e.

¹¹⁶ Nasuhi Baydar, “*Olimpiyadlar Nedir?*”, **Türk Spor Kurumu Dergisi**, 29-6-1936, Sayı: 1, s. 6.

¹¹⁷ Seçilmiş, a.g.e., s. 14-15.

¹¹⁸ Rıza Erdal, **Olimpiyat Oyunları ve Olimpik Sporlar**, Baskı Evi Matbaacılık, İstanbul, 2007, s. 9.

¹¹⁹ **Olimpik Hareket**, s. 10; Hiçyılmaz, a.g.e., s. 10.

¹²⁰ Tarcan, a.g.m., s. 6.

¹²¹ Koryürek, a.g.e; Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, s. 13.

müsabakalar zincirinden oluşmasının yanında dini ve siyasi bakımdan da çok yönlülük arzemiştir. M.Ö. 776- M.S. 394 yılları arasında 293 kez tekrar eden Olimpiyat Oyunlarına 1896 yılına kadar ara verilmiştir.¹²² Antik çağda düzenlenen Olimpiyatlar, bayrağı kurucusu Fransız Baron De Pierre Coubertin olan Modern Olimpiyatlara devretmiştir.

Dünya spor tarihine Modern Olimpiyatların kurucusu olarak geçen Paris doğumlu, soylu bir aileden gelen Fransa'nın ardından İngiltere'de de eğitim alan Baron Pierre De Coubertin¹²³ şair, filozof, içtimaiyatçı ve terbiyeciliğinin yanında eskrim, boks ve tenis oynayarak¹²⁴ sporla ilgisini sürekli canlı tutmayı başaran çok yönlü bir kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşadığı dönemde Fransız gençliğinin hayat tarzını, yetişme şeklini hiç beğenmeyen ve o dönemde Fransız ordularının Prusya karşısında uğradığı hezimetleri, yaşlılarının bozuk düzen yaşantılarına atfeden vatanperver olan Coubertin, araştırmaları sonunda, gençliğin benliğini bulmasında sporun yardımcı olacağını benimsemiştir.¹²⁵ Gençliğin sporla şekillenmesi gerektiğine inanan Coubertin, yetiştirilen sağlıklı nesillerin vatan savunmasında en aktif ve başarılı şekilde faaliyet göstereceğini düşünmüştür. Bu düşünceyle yola çıkan Coubertin, 1894 yılında Paris Sorbonne Üniversitesi'nde 9 ülkeden 37 spor kuruluşunu temsilen 78 kişi ve 9 ülkeden 20 delegenin de hazır bulunduğu iki bini aşkın kişinin takip ettiği "International Athletic Congress"i (Uluslararası Spor Kongresi) toplamayı başarmıştır.¹²⁶ Toplanan spor kongresinde verdiği konferansta Coubertin, Yunanistan'ın Olimpia şehrinde her dört yılda bir yapılan Olimpiyat oyunlarını canlandırmak ve bunu bir şehrin, bir beldenin bir milletin malı olmaktan çıkararak medeni dünyanın tanışma ve anlaşmasına vesile olacak bir şekilde ihya etmek istediğini söylemiştir.¹²⁷ Sorbonne'da toplanan bu kongrede Olimpiyat oyunlarının tekrar ihyasıyla birlikte, CITIUS-ALTIUS-FORTIUS (Daha süratli-Daha Yüksekçe-Daha Kuvvetli) felsefesi Olimpiyatların resmi söylemi olarak kabul edilmiştir.¹²⁸ Olimpiyatların yeniden düzenlenebilmesi için kongreye katılanlar arasında çeşitli komiteler kurulmuş, bu komitelerden Olimpizm Komitesi, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ni (International Olympic Committee- IOC)

¹²² Suat Karaküçük, **Milletlerarası Politikadaki Önemi Açısından Olimpiyat Oyunları**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara, 1986, s. 15.

¹²³ Koryürek, a.g.e.

¹²⁴ Tarcan, "Olimpiyadlar Nasıl Dirildi?", **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Şubat 1936, s. 6; Koryürek, a.g.e.

¹²⁵ Sinan Erdem, "Olimpizm, Olimpik Hareket, Olimpiyat Oyunları, Olimpiyatların Sosyo-Ekonomik Etkinliği", **Türkiye Olimpiyat Paneli ile Sporda Devletin Yeni Panelinde Yapılan Konuşmalar**, Türkiye Amatör Spor Klüpleri Konfederasyonu Yayın No: 11, Ankara, Mayıs 1989, s. 11.

¹²⁶ Koryürek, a.g.e.

¹²⁷ Selim Sırrı Tarcan, "Olimpiyadlar Nasıl Dirildi?", **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Şubat 1936, s. 6.

¹²⁸ Erdem, a.g.m., s. 11.

oluşturmuştur.¹²⁹ Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin çok daha geniş katılımlı bir organizasyon olabilmesi ve Olimpiyatların bir an önce hayata geçirilmesi için Coubertin'in başlattığı faaliyetleri Selim Sırrı Tarcan makalesinde şu şekilde anlatmıştır: “... zengin bir adam olduğu için tasarladığı teşkilatı vücade getirmek için ilk iş olarak devrialem seyahatine çıkmış ve enternasyonal olimpiyad komitesi azalarını, tıpkı bir hükümet reisi gibi, beraber çalışacağı adamları her memlekette kendi gidip seçmiş... İlk azaları İngiltere, İsveç, Danimarka, Almanya, Amerika, İtalya, Avusturya ve Yunanistandan ayırmış ve her birine kendi memleketlerinde spor elebaşlarından bir milli yerli olimpiyad komitesi kurmalarını tenbih etmiştir...”¹³⁰

Coubertin'in Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne üye olacak yeni ülkeler bulmak üzere başlattığı temaslardan birisi de İstanbul'da bulunan Mekteb-i Sultani'de Fransızca öğretmenliği yapan Monsieur Juery'ye bir mektup yazıp kendisini bir Türk spor adamıyla tanıştırmasını istemesiyle yaşanmıştır. Juery'nin bu konuda aklına gelen ilk isim; Mühendishane-i Hümayun'da jimnastik ve eskrim öğretmenliği yapan Selim Sırrı Bey olmuştur.¹³¹ Türkiye'de modern eğitimin doğuşunda çok katkısı olan Selim Sırrı,¹³² Coubertin'in Türkiye'nin Olimpiyatlara katılması işlemlerini yürütmesi adına sporla ilgili gerek aldığı eğitimi, gerekse donanımı ile görev vereceği en doğru insanlardan biri olmuştur.

1907 yılında Selim Sırrı ile İstanbul'da tanışan Olimpiyat kurucusu, O'ndan Osmanlı Devleti'nde kurulacak olan ilk Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin temsilcisi olmasını istemiştir.¹³³ Ancak Olimpiyat Komitesi'nin kurulması için zamanlama Osmanlı Devleti'nde süren baskı rejiminden dolayı değil bir cemiyet kurmak, iki kişinin baş başa verip konuşmasının dahi mümkün olmadığı¹³⁴ bir döneme denk gelmesi bakımından kötü bir zamanlama olmuştur. II. Meşrutiyetin ilanıyla gençlik hareketleri ve batıya açılma çabaları,

¹²⁹ Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi 1967, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Yayınları: 2, İstanbul Matbaası, s. 8; Koryürek, a.g.e.

¹³⁰ Tarcan, “Olimpiyadlar Nasıl Dirildi?”, s. 6

¹³¹ Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye, s. 21.

¹³² F. Şakar, “1909'dan Bu Yana Tarihi Süreç İçinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Politikası”, Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu 15-16 Mart 1990, s. 78; Selim Sırrı Tarcan için ayrıca bakınız: M. Şevki Çapan, Türk Sporunda Selim Sırrı Tarcan (1874-1957), Ünyay Yayınları, I. Basım, Muğla, 1999; Nalan Bilge, “Beden Eğitimi, Spora Önem Veren İlk Eğitimcilerimiz”, Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu 15-16 Mart 1990; Özbay Güven, “Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştiren Okulların Eğitimi Hazırlayıcı Çalışmalar”, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: I, Sayı: 2, Nisan 1996; “Türkiye'de Olimpizmin Doğuşu”, Olimpiyat Dünyası, Sayı: 1, Temmuz 1995.

¹³³ Olimpik Hareket, s. 38; “Türk Sporunun Asırlık Çınarı”, Olimpiyat Dünyası, Sayı: 36, Mart 2008, s. 24-25.

¹³⁴ Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye, s. 22.

sporda da batı modelinde teşkilatlanma çabalarının başlamasına neden olmuş, gerek yurt içi gelişmeler, gerekse tüm dünyada Olimpiyat ruhunun yayılıp genişlemesi bu çabaları hızlandırmıştır.¹³⁵ II. Meşrutiyetin ilanıyla birlikte 1908’de kurulan Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti, 1922 yılında “Cihan Müsabakalarına Hazırlanma Cemiyeti” adını almış,¹³⁶ Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra ise cemiyetin ismi “Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi” olarak değişmiştir.¹³⁷ Türkiye’nin Uluslararası Olimpiyat Komitesi’ne üyeliği 1911’de kabul edilmiştir.¹³⁸

İlk modern Olimpiyatlar, tarihçesine duyulan saygıdan dolayı 6-15 Nisan 1896 tarihleri arasında Atina’da 13 ülkeden 285 sporcunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir.¹³⁹ Yunan evsahipliğinin tartışmasız boyutlarda sürdürüldüğü ilk Olimpiyatlarda, Yunanistan oyunları milli ve kutsal bir yarış haline dönüştürmüş, maraton yarışında birinci gelecek olan Yunanlı atlete zenginlerden biri kızını ve bunun yanında bir milyon drahmi vereceğini müjdelemiştir.¹⁴⁰ Sonunda Yunanlıların büyük düşü gerçek olmuş ve atlet Spiridon Louis maraton koşusunun birincisi olarak tarihe geçmiştir. Spiridon’un koşusunun sonlarında Yunan kralının oğullarının da piste inerek onunla beraber koşması ise¹⁴¹ Olimpiyatın ilk tecrübesinin yapıldığı Atina’da oyunlara yansıyan Yunan hakimiyeti ve hırsının bir örneği olarak yaşanmıştır. Spiridon’a bir çiftlik, bir ev, bir araba verilerek ihtiyaçlarının ömür boyu karşılanacağı vaat edilmiştir.¹⁴² Atina Olimpiyatının kahramanı Spiridon¹⁴³ Onbirinci Olimpiyatların düzenlendiği Berlin’de açılış töreni sırasında Hitler’e getirdiği zeytin dalını sunarak¹⁴⁴ bir Olimpiyat geleneğini yaşatmıştır.

1896 Atina oyunları ile dünya tarihinin ilk modern Olimpiyatı yapılırken Türkler’in Olimpiyatla ilk tanışıklığı da gerçekleşmiştir. Deliormanlı Pehlivan Koç Mehmet adındaki güreşçi, tamamen kendi hesabına Atina’daki Olimpiyat Organizasyon Komitesi’ne başvuruda

¹³⁵ Y. Can, “*Türk Spor Yönetiminin Gelişim Dönemleri ve Üst Yönetim Problemi (1900’den 2000’e Doğru)*”, **Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu 15-16 Mart 1990**, s. 229.

¹³⁶ Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, s. 89.

¹³⁷ Erdal, a.g.e., s. 15.

¹³⁸ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 27.

¹³⁹ Karaküçük, a.g.t., s. 42. Katılan sporcu sayısı için farklı kaynaklarda değişik rakamların verildiği görülmektedir; Koryürek, a.g.e.’de 245, Erdal, a.g.e., s. 25’te 295, **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 27’de 241 sporcu.

¹⁴⁰ Koryürek, a.g.e.

¹⁴¹ Aynı yer.

¹⁴² Karaküçük, a.g.t., s. 44’ten **İkdam Gazetesi**, 16 Nisan 1896, (çev. Atif Kahraman)

¹⁴³ Koryürek, a.g.e.

¹⁴⁴ **Ulus**, 2 Ağustos 1936, s. 5; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 6, 3/8/1936, s. 16.

bulunmuş, Komite kendisine nerden geldiğini sorduğunda “Türküm, Osmanlıdan gelirim...” cevabını vermiş,¹⁴⁵ ancak Koç Mehmet’e Türkler tarafından herhangi bir Olimpiyat Komitesi’nin kurulmamış olmasından yani Olimpiyata katılım için gerekli şartların yerine getirilmemiş olmasından dolayı izin verilmemiştir.¹⁴⁶ 1896 Atina Olimpiyatları ilk tecrübe olmasının yanında, oyunlara katılmasına izin verilmemesi Türkler için geçerli bir sebep oluşturmamıştır. 1900 Paris ve 1904 Saint Louis Olimpiyatlarına dahil olmayan Türkiye’nin 1906 yılında Atina’da düzenlenen Ara Olimpiyatlarda geniş bir katılımı varlık gösterdiği görülmüştür.

Dört yılda bir düzenlenmesi kararlaştırılan tarih sıralamasından aykırı olarak, Olimpiyatların onuncu yılı dolayısıyla yine Atina’da 22 Nisan-2 Mayıs 1906 tarihlerinde düzenlenen oyunlara “Ara Olimpiyatlar” denmiştir. Birçoğu Faik (Üstünidman) ve Selim Sırrı’nın (Tarcan) arkadaşı olan jimnastikçi Niko Alibranti, Yorgo Alibranti, güreşçi Menelos Karoçeris, koşucu Celeboğlu, eskrimci Kritos ve Fotyadis¹⁴⁷ gibi İstanbul, İzmir ve Selanik’ten 1 Ermeni, 10 İngiliz, 18 Rum, 1 Musevi olmak üzere toplam 30 sporcu¹⁴⁸ ipe tırmanma, futbol, jimnastik ve güreş branşlarında Osmanlı Devleti’ni¹⁴⁹ temsilen Atina’ya gitmiştir. Jimnastikçi Yorgo Alibranti, ipe tırmanma müsabakasında 10.3/5 saniyelik derecesiyle Olimpiyat birinciliğini kazanmıştır. Bu rekor bir sonraki Londra Olimpiyatlarında kırılmamış, daha sonra da ipe tırmanma yarışı olimpiyat programından çıkarılmıştır.¹⁵⁰ 1936 Berlin Olimpiyatları’na kadar Türkiye’nin herhangi bir Olimpiyat zaferi yaşayamamış olması, spor tarihine Ara Olimpiyatlar olarak geçen 1906 oyunlarında, sonradan Olimpiyat programından kaldırılmasına rağmen ipe tırmanma branşında bu denli büyük bir başarı elde eden Yorgo’nun şampiyonluğu önemli ve özel bir yer işgal etmiştir.

27 Nisan-3 Ekim 1908 tarihleri arasında İngiltere’nin başkenti Londra’da düzenlenen dördüncü Olimpiyatlarda müsabakaların tamamı İngiliz hakemler tarafından idare edildiği için çeşitli hatalar meydana gelmiştir.¹⁵¹ Politik çekişmelerin kendini fazlasıyla hissettirdiği bu Olimpiyatlarda özellikle ev sahibi İngiltere’nin Amerika’ya tutumunda Olimpiyat

¹⁴⁵ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 15.

¹⁴⁶ **Olimpik Hareket**, s. 38; Gürtaş, a.g.e., s. 36.

¹⁴⁷ **Top**, No. 15-88, 6 Temmuz 1936, s. 3.

¹⁴⁸ Gürtaş, a.g.m., s. 36.

¹⁴⁹ **Olimpik Hareket**, s. 38.

¹⁵⁰ **Top**, No. 15-88, 6 Temmuz 1936, s. 4; Gürtaş, a.g.m., s. 36; **Olimpik Hareket**, s. 38.

¹⁵¹ Karaküçük, a.g.t., s. 46’dan **Tercüman Spor Ansiklopedisi**, Tercüman Yayınları, Cilt: 3, İstanbul, 1983, s. 933.

tesislerine Amerikan bayrağını asmaması¹⁵² gibi bir örnekle altı iyice çizilmiştir. Türkiye ise yine henüz UOK'ne üye olmadığından Londra Olimpiyatlarında temsil edilememiştir. Ancak Türkiye adına Aleko Mulos isimli jimnastikçi çok özel bir prosedürle Londra Olimpiyatına katılma fırsatı yakalamıştır. Şöyle ki; yukarıda verilen bilgilerde de ifade edildiği üzere Baron Pierre De Coubertin'in dünya uluslarının Olimpiyatlara dahil olabilmesi için çıktığı gezinin 1907 durağı İstanbul olmuş ve bu ziyaretinde Selim Sırrı Bey'le tanışarak Osmanlı Devleti'nde de bir Olimpiyat Komitesi kurulması işlerinin başlatılmasını istemiştir. İşte tam da bu ziyaret sırasında kendisine rehberlik etmesi için görevlendirilen Aleko Mulos, Coubertin tarafından 1908 Londra Olimpiyatlarına davet edilmiş ve gerekli belgeler bizzat yine Coubertin tarafından düzenlenmiştir. Galatasaray Lisesi öğrencilerinden olan Mulos, Olimpiyatta jimnastik alanında bir başarı gösterememiş ancak Türkiye'yi temsil eden ilk sporcu olmak şerefini elde ederek en az bir altın madalya kadar değerli bir şey kazanmıştır.¹⁵³

Beşinci Olimpiyatlar 5 Mayıs-22 Temmuz 1912'de İsveç'in başkenti Stockholm'de yapılmıştır. Oyunlarda ilk kez düzenlenen onlu yarış olarak adlandırılan dekatlon yarışlarında Amerika'dan kızılderili Jim Thorpe birinciliği elde etmiş, ancak bir kızılderilinin Olimpiyatlarda elde ettiği bu muazzam başarı Amerikalı beyazlar tarafından hazmedilemediğinden, IOC'ye Thorpe'un amatör değil profesyonel bir sporcu olduğu iddiası bildirilerek kazandığı madalyaların iade edilmesine neden olmuştur.¹⁵⁴ 28 ülkeden 2407 sporcunun katılımıyla gerçekleşen bu oyunları Türk spor tarihinde özel kılan ilk kez iki Türk sporcunun Milli Olimpiyat Komitesi'nin resmi belgeleriyle Türkiye'yi temsil etmiş olmasıdır.¹⁵⁵ Bu sporcular Ermeni asıllı varlıklı bir ailenin çocuğu olan Mıgırdıç Mıgıryan ve Vahram Papazyan'dır. Olimpiyata Mıgıryan kendi parasıyla katılırken, Papazyan ise masrafları Ermenice yayın yapan "Marmnamaz (İdman)" Gazetesi tarafından karşılanmak suretiyle yer alabilmiştir. Disk atma, gülle atma, dekatlon, uzun atlama branşlarında mücadele eden sporculardan Mıgıryan yukarıda bahsi geçen dekatlon yarışında 50 yarışçıdan 5. olmuştur.¹⁵⁶

¹⁵² **Olimpik Hareket**, s. 81.

¹⁵³ **Olimpik Hareket**, s. 38; **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 25-26; Gürtaş, a.g.m., s. 36; Erdal, a.g.e., s. 37.

¹⁵⁴ Karaküçük, a.g.t., s. 47'den Neriman Tekil, **Atletizm 80/81**, Dünya VEB Ofset, İstanbul, 1981, s. 111.

¹⁵⁵ Gürtaş, a.g.m., s. 36; **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 35.

¹⁵⁶ **Top**, No. 15-88, 6 Temmuz 1936, s. 4; **Olimpiyat Oyunların 100 Yılında Türkiye**, s. 35-36.

Amerikan atletizm antrenörünün 100 metrede favori gösterilen zenci atleti soyunma odasına kilitlemesi; maraton şampiyonu Finli atletin ülkesinin Rus sömürgesi altında olmasından dolayı kürsüye Rus bayrağı ve marşı eşliğinde çıkması,¹⁵⁷ Almanlar'a futbolda 16-0 yenilen Rus futbolcularının Rus Çarı Nikola tarafından cezalandırılarak dönüş bilet paralarının sporcuların karşılaması için zorlanması¹⁵⁸ gibi örnekler 1912 Stockholm Olimpiyatlarında, tıpkı Londra'daki gibi ırkçılık, siyaset ve ülkelerin sonu gelmeyen kazanma hırsları oyunlara damgasını vurmasını ispat eder görüntülere neden olmuştur.

1914'te patlak veren I. Dünya Savaşı dünyadaki tüm dengeleri altüst ederken savaşın tüm olumsuz etkileri spora da yansımış ve 1916'da Berlin'de yapılması kararlaştırılan Olimpiyatlardan vazgeçilmek durumunda kalınmıştır. Savaşın bitiminde 1920'de Belçika'nın Anvers şehrinde düzenlenen ve 29 ülkenin katılımıyla gerçekleşen yedinci Olimpiyatlara Almanya, Avusturya Macaristan ve Türkiye "Dünya Savaşı'nı çıkaran ülkelerden biri olarak" UOK tarafından cezalandırılmıştır.¹⁵⁹ Uluslararası Olimpiyat Komitesi aldığı bu karar ile Olimpiyat ruhu ve mekanizmasının resmi sağlayıcısı olarak bizzat kendisi oyunlara siyaset karıştırmış oluyordu.

2.2. Cumhuriyet Döneminde Olimpiyatlara Katılım (1924-1936)

2.2.1. 1924 Paris Olimpiyatları

Yedinci Olimpiyat Oyunları 4 Mayıs-27 Temmuz 1924 tarihleri arasında oldukça uzun bir döneme yayılarak Paris'te düzenlenmiştir. Bu Olimpiyata 44 ülkeden 135'i bayan toplam 3089 sporcu katılmıştır. Kurulmasının üzerinden henüz az bir vakit geçen Türkiye Cumhuriyeti'nin cumhuriyet bayrağı altında katıldığı ilk Olimpiyat olması bakımından 1924 oyunlarının Türkiye adına ayrı bir önemi bulunmaktadır. Türkiye'nin spordaki duruşunun ve spor politikasının dünya milletlerine ispatı anlamına da gelecek olan 1924 Paris Olimpiyatlarına hazırlık için alanlarında başarılı olan yabancı antrenörler getirtilmiştir. Bunlar; atletizmde Amerika'dan Mr. Tobin, futbolda İngiltere'den Billy Hunter ve güreşte

¹⁵⁷ Karaküçük, a.g.t., s. 48'den Tekil, a.g.e., s. 120.

¹⁵⁸ Koryürek, a.g.e.

¹⁵⁹ **Olimpik Hareket**, s. 83; **Olimpiyat Oyunların 100 Yılında Türkiye**, s. 39 .

Macaristan'dan Raol Peter'dir.¹⁶⁰ Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra çekilen maddi sıkıntıların da yanı sıra hükümet, dünyanın en büyük spor şöleninde Türkiye'yi dışarıda temsil etme yetkisini verdiği Türkiye İdman İttifakları Cemiyeti'ne gerekli desteği sağlamış ve o güne kadar Türkler'i temsilen gönderilenlerin aksine, rekor sayıda bir katılım gerçekleşmiştir. Tamamı erkek 41 sporcuyla iştirak edilen Paris Olimpiyatında Türkiye atletizm, bisiklet, güreş, halter, eskrim ve futbol alanında temsil edilmiştir. Bu spor dallarından bisiklet ve halter adına Türkiye ilk kez olimpik bir mücadele vermiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin katıldığı bu ilk Olimpiyatta Milli Kafale şu isimlerden oluşmuştur.¹⁶¹

¹⁶⁰ Top, No. 18-91, 27 Temmuz 1936, s. 4; **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 41.

¹⁶¹ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 43-45'ten yararlanılmıştır.

Ali Sami YEN	Kafile Başkanı
Burhan FELEK	Kafile Başkan Yardımcısı
Nasuhi Esat BAYDAR	Yönetici
Otomobil Nuri	Mutemet
Yusuf Ziya ÖNİŞ	Futbol Federasyonu Başkanı
Ahmet Fetgeri AŞENİ	Güreş Federasyonu Başkanı
Muvaffak MENEMENCİOĞLU	Bisiklet Federasyonu Başkanı
Hamdi Emin ÇAP	Futbol Hakemi
Mr. TOBIN	Atletizm Antrenörü
Billy HUNTER	Futbol Antrenörü
Raol PETER	Güreş Antrenörü
Selim Sırrı TARCAN	UOK Temsilcisi
Ömer Besim KOŞALAY, Rauf HASAĞASI, Şekip ENGİNERİ, Hüseyin TARIK, Lifti PADOK, Neşet Bey, Unvan TAYFUROĞLU, Ekrem GÜÇLÜER, Said ODYAK, Süleyman KUĞU, Mazhar Nazım RESMOR	Atlet
Cavit CAV, Raif Bey, Cambaz Fahri	Bisikletçi
Cemal ERÇMAN, Şevki SEZGİN	Halterci
Fuat BALKAN	Eskrimci
Mazhar ÇAKIN, Fuad AKBAŞ, Tayyar YALAZ, Seyfi Cenap BERKSOY, Dürrü SADE	Güreşçi
Nedim KALECİ, Kadri GÖKTULGA, Ali GENÇAY, Cafer ÇAĞATAY, İsmet ULUĞ, Nihat BEKDİK, Mehmet LEBLEBİ, Alaeddin BAYDAR, Bekir REFET, Bedri GÜRSOY	Futbolcu
Hamit AKBAY, Hamit ARSLAN, İbrahim KELLE, Kemal Rıfat KALPAKÇIOĞLU, Sabih ARCA, Muhlis PEYKOĞLU, Kamil RONA, Kemal Ruhi	Yedek Futbolcular

Katıldığı ferdi branşlarda hiçbir madalya şansı yakalayamayan Türkiye, futbolda Çekoslovakya karşısında 5-2 yenilmiş,¹⁶² maçlardan önce İbrahim Kelle'nin Olimpiyat şampiyon takımı Uruguay'a kafa vuruşlarında sergilediği örnekler¹⁶³ sadece hoş bir Olimpiyat anısı olarak kalmıştır.

1924 Olimpiyatı, kendinden daha öncekilerde de yaşandığı gibi büyük politik çekişmelere sahne olmuştur. Örneğin 1920 Anvers Oyunlarına savaş suçlusu gözüyle bakılarak dahil edilmeyen Almanya, Paris Olimpiyatlarına da Fransa ile mevcut olan siyasi sürtüşmeleri yüzünden kabul edilmemiştir.¹⁶⁴ Bu durumda UOK bir kez daha kendi felsefesine, kurallarına aykırı davranmış, spora bir kez daha politik anlaşmazlıkları yansıtmıştır. İngiliz atlet Eric Lidrelli'nin ise Pazar gününe rastlayan 100 metre yarışlarına “dini inançlarına ters düştüğü gerekçesiyle” katılmaması da¹⁶⁵ antik çağdaki ilk Olimpiyatların dini dokusunun modern Olimpiyatlara yansması, yalnız siyasetin değil, dini unsurların da spora bulaştırılabildiğine dair ilginç bir örnek teşkil etmiştir.

2.2.2. 1928 Amsterdam Olimpiyatları

17 Mayıs-12 Ağustos tarihlerinde 46 ülkeden 2883 sporcunun yer almasıyla dokuzuncusu düzenlenen Amsterdam Olimpiyatına Türkiye'den 40 sporcu iştirak etmiştir. Amsterdam oyunları 40.000 kişilik stadı, Hollanda'nın milli sporu sayılan bisiklet için yapılan muazzam veledromu ve kadınların kısıtlı şekilde Olimpiyat oyunlarına dahil edilmesi taraftarı olan Coubertin'in 1925'te sağlık nedenleriyle UOK'tan ayrılmasının ardından bayanların atletizmde yarışmaya başladıkları ilk Olimpiyat olması bakımından pek çok yeniliğe imza atmıştır.¹⁶⁶

Bir önceki Paris oyunlarında olduğu gibi Amsterdam'da da Türkiye atletizm, güreş, eskrim, halter, bisiklet ve futbolda mücadele vermiştir.¹⁶⁷ Olimpiyat Türk Milli Kafilesi, bu Olimpiyatta özellikle güreş ve halterde büyük başarı elde ederek Olimpiyat Şeref Kürsüsüne isimlerini yazdırmış, güreşte Tayyar Yalaz dördüncülüğü, Saim Arıkan altıncılığı, Nuri

¹⁶² Top, No. 18-91, 27 Temmuz 1936, s. 4; Nasuhi Baydar, “Sporda Gençlik”, Ulus Gazetesi, 13-12-1937, s. 5.

¹⁶³ Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye, s. 43.

¹⁶⁴ Olimpik Hareket, s. 84.

¹⁶⁵ Karaküçük, a.g.t., s. 50'den Tekil, a.g.e., s. 117.

¹⁶⁶ Koryürek, a.g.e.

¹⁶⁷ Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye, s. 49.

Boytorun ile Mehmet Çoban da yedinciliği, halterde ise Gülleci Cemal (Erçman) sekizinciliği kazanmışlardır.¹⁶⁸ Güreş ve halterde elde edilen bu sevindirici başarılar, futbolda kendini gösterememiş, “*bilgisiz ve beceriksiz*”¹⁶⁹ olarak nitelendirilen Hunter’ın yerine Amsterdam Olimpiyatları için getirtilen Macar antrenör Toth Bella gözetiminde çalıştırılan Türk Milli Futbol Takımı Mısır karşısında 7-1’lik bir yenilgi yaşamıştır.¹⁷⁰ Amsterdam Olimpiyatlarına giden Türk Milli Kafilesinde şu isimler yer almıştır:¹⁷¹

¹⁶⁸ Gürtaş, a.g.m., s. 36.

¹⁶⁹ **Top**, No. 18-91, 27 Temmuz 1936, s. 4.

¹⁷⁰ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 49; Seçilmiş, a.g.e., s. 45.

¹⁷¹ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 49-52’den yararlanılmıştır.

Burhan FELEK	Kafile Başkanı
Ahmet Şerafettin Bey	Yönetici
Adil GİRAY	Yönetici
Fethi Tahsin BAŞARAN	Mutemet
Muvaffak MENEMENCİOĞLU	Futbol Federasyonu Başkanı
Ahmet Fetgeri AŞENİ	Güreş Federasyonu Başkanı
Alex ABRAHAMS	Atletizm Antrenörü
Toth BELLA	Futbol Antrenörü
Raol PETER	Güreş Antrenörü
Selim Sırrı TARCAN	UOK Temsilcisi
Burhan CONKER, Tayyar YALAZ, Saim ARIKAN, Nuri BOYTORUN, Mehmet ÇOBAN, Şefik Bey	Güreşçi
Mehmet Ali AYBAR, Semih TÜRKDOĞAN, Şinasi ŞAHİNGİRAY, Ömer Besim KOŞALAY, Haydar AŞAN	Atlet
Cemal ERÇMAN	Halterci
Cavit CAV, Galip CAV, Yunus Nüzhet UNAT, Tacettin ÖZTÜRKMEN	Bisikletçi
Fuat BALKAN, Enver BALKAN, Muhittin OKYAVUZ, Nami YAYAK	Eskrimci
Ulvi YENAL, Kadri GÖKTULGA, Burhan ATAK, Nihat BEKDİK, İsmet ULUĞ, Cevat SEYYİD, Mehmet LEBLEBİ, Alaeddin BAYDAR, Zeki Rıza SPOREL, Bekir REFET, Muhlis PEYKOĞLU	Futbolcu
Osman KAPTAN, Bedri GÜRSOY, Kemal FARUKİ, Latif YALINLI, Şükrü ERKUŞ, Sabih ARCA, Baron Fevzi, Nafiz ORHUN, İzmirli Şevki	Yedek Futbolcular

Onuncu modern Olimpiyatların ev sahipliğini Amerika Birleşik Devletleri, 30 Temmuz-14 Ağustos 1932 tarihlerinde Los Angeles şehrinde yapmıştır. 37 ülkeden 1332 sporcunun katılımıyla gerçekleşen Olimpiyat oyunlarının evsahipliği için, sportif faaliyetler konusunda kendini son derece geliştirmiş, sporu ülkesindeki insanların yaşam biçimi haline getirmeyi başarması bakımından¹⁷² Amerika'nın tercih edilmesi çok büyük bir sürpriz olmamıştır. Ancak, Amerika'nın ve dolayısıyla tüm dünya ülkelerinin en ortak sorunu, 1929 Kasım ayında ortaya çıkan ve etkileri o sırada hala yaşanmakta olan ekonomik kriz olmuştur. İşsizliğin artması, üretimin düşmesi, büyük kuruluşların kapanması, bankaların iflası gibi dünyayı kötü bir hastalık gibi saran ekonomik kriz tüm sektörleri olduğu gibi en büyük spor şöleni olan Olimpiyatları da etkisi altına almıştır.¹⁷³ Birçok ülke gibi Türkiye de hem masrafların çokluğu hem de yolun uzak olması gibi nedenlerle onuncu Olimpiyatlara katılmamış, Türkiye'den sadece genç bir spor meraklısı ve Cumhuriyet Gazetesi'ne yolladığı mektuplarla Olimpiyatlar hakkında bilgilendirme yapan Sava Haznecioğlu Los Angeles'ta bulunmuştur.¹⁷⁴

2.2.3. 1936 Garmisch Partenkirchen Kış Olimpiyatları

Birçok tarihi kaynak Türkler'in kayak bildiklerini, Orta Asya Türklerinden itibaren kemikten ya da tahtadan patenleri ayaklarına geçirerek kışın en soğuk günlerinde bile avlanıp ticaret yaptıklarını,¹⁷⁵ kızak olarak kullandıklarını, bunun yanı sıra kendi aralarında yarışlar da düzenlediklerini belirtmektedir.¹⁷⁶ Dünyada kayağın spor tarihçesi 1879'da Finlandiya'da Kristiyanya'da kurulan ilk kayak klübüyle başlarken,¹⁷⁷ Türkiye'de kayakla ilgili ilk faaliyetler Birinci Dünya Savaşı sırasında Alman kayakçısı Yüzbaşı Profesör Pavlekin'in oluşturduğu kayak birliklerinin Kafkas Cephesi'nde görev almasıyla başlamıştır.¹⁷⁸ Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan,¹⁷⁹ "*Cumhuriyetimizin modern icraatı, bittabi kayak*

¹⁷² Erdal, a.g.e., s. 47.

¹⁷³ Koryürek, a.g.e.

¹⁷⁴ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 53, Gürtaş, a.g.m., s. 36.

¹⁷⁵ **Cumhuriyet**, 22 Birincikanun 1938, s. 6.; René Grousset, **Bozkır İmparatorluğu**, Çev. M. Reşat Uzmen, İstanbul, 1980, s. 192; İbrahim Kafesoğlu, **Türk Milli Kültürü**, Düzeltilmiş ve Genişletilmiş 13. Baskı, Boğaziçi Yayınları, Ankara, 1995, s. 276'dan H. Ortekin, "*Türkler ve Kayak*", **Ülkü**, Sayı: 60, 1938, s. 513-516.

¹⁷⁶ Özbay Güven, **Türklerde Spor Kültürü**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları- Sayı: 57, Ankara, 1992, s. 38-40'tan Zeki Velidi Togan, "*Eski Türklerde Kayakçılık*", **Askeri Mecmua**, 1939, No: 115, s. 1165-1171 ve Bahaeddin Ögel, **İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi**, Ankara, 1984, s. 204; Mustafa Ketten, **Türkiye'de Spor**, Polat Ofset, Yeniden Düzenlenmiş II. Baskı, İstanbul, Ekim 1993, s. 35.

¹⁷⁷ **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 21, 23/11/1936, s. 5.

¹⁷⁸ **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 21, 23/11/1936, s. 4.

¹⁷⁹ **Cumhuriyet**, 22 Birincikanun (Aralık) 1938, s. 6.

sporunu da memleket müdafaası ve nihayet zevkli bir spor bakımından behemehal tatbik etmek mecburiyetinde bulunduğumuzu bize bütün açıklığıyla göstermektedir. Büyük muharebede Kafkas cephesinde Rus ordularında bulunan kayakçı kıt'aların bu karlı cephede çok iş gördüklerini biliyoruz.” yazısıyla kayağın Türkiye'ye bir spor dalı olarak benimsetilmesinden çok öncesinde yurt savunmasında geçerli bir teknik olarak kullanıldığını vurgulamıştır. Kayağın spor olarak yapılmaya başlaması ise 1930 Dünya Sürat ve Atlama Şampiyonu Alman antrenör Herr Riedel'in çalışmalarıyla 1930'lu yıllarda başlamıştır.¹⁸⁰ Ankara'daki Ziraat Enstitüsü'nde Beden Terbiye muallimliği yapan¹⁸¹ Avusturyalı Riedel, kış aylarında Ankara Elmadağı'nda kayak sporu yapma imkanına sahip olduğu gibi, zamanla öğrencilerini de bu spora yönlendirmiş ve kısa zamanda öğrencileri arasından iyi kayakçılar ortaya çıkartmıştır.¹⁸²

Yaz ve Kış olmak üzere düzenlenen Olimpiyat oyunlarından Yaz Oyunları, antik çağlarda yapılanlar haricinde modern anlamda ilk kez 1896'da Atina'da gerçekleştirilmiş olup arada çeşitli sebeplerden dolayı yapılmayan birkaç sene haricinde her dört yılda bir organize edilerek günümüze kadar devam etmiştir. Oyunların diğer versiyonu olan ve kış sporlarına yönelik Kış Olimpiyatları ise ilk kez 1924 yılında Fransa Chamonix'te düzenlenmiştir. Aşağıdaki tabloda 1924-1936 yılları arasında tertip edilen “Beyaz Olimpiyat” olarak nitelendirilen Kış Oyunlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır:¹⁸³

YIL	ŞEHİR	ÜLKE	KATILAN ÜLKE SAYISI	KATILAN SPORCU SAYISI
1924	CHAMONIX	FRANSA	16	258
1928	ST. MORITZ	İSVİÇRE	25	464
1932	LAKE PLACID	ABD	17	252
1936	GARMISCH PARTENKIRCHEN	ALMANYA	28	668

¹⁸⁰ Hiçyılmaz, a.g.e., s. 55.

¹⁸¹ Cumhuriyet, 3 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6.

¹⁸² Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye, s. 55.

¹⁸³ Selçuk Tayfun Ok, Tezer Palacioğlu, **Doğu Anadolu Kış Olimpiyatları**, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2000/12, s. 4-5.

1936 Olimpiyatlarına gelinceye kadar 1924, 1928 ve 1932 yıllarındaki Kış Oyunlarında şampiyonluk mücadeleleri sürekli Norveç, Finlandiya, İsveç arasında yaşanmış, 1924 Chamonix ve 1928 St. Moritz'te Norveç, 1932 Lake Placid'de ise ev sahibi Amerika Olimpiyat şampiyonu olmuşlardır.¹⁸⁴ 1936'da Almanya Garmisch Partenkirchen'de yapılan oyunlardan sonra İkinci Dünya Savaşı nedeniyle Kış Olimpiyatlarına 12 yıl ara verilmiştir.

1932 Amerika Lake Placid Kış Oyunlarından sonra 6-16 Şubat 1936 tarihleri arasında Almanya'nın ev sahipliğinde gerçekleşecek olan Kış Olimpiyatlarının dördüncüsü olarak Garmisch Partenkirchen oyunları, Nasyonal Sosyalist politikasının temsilcisi Almanya'nın yani Hitler'in gövde gösterisine sahne olmuştur. Amerika'dan sonra tüm dünyada ses getirecek bir organizasyon düzenlemek aynı zamanda bir nevi Amerika'yla ve büyük devletlerle rekabet anlamına gelmiştir. Olimpiyat tertibi, tesisleri, hizmeti ile Almanlar karşısında "*Amerikalılar'ın parmağı ağızlarında kalıyordu*"¹⁸⁵ haberlerinin çıktığı Garmisch Kış Oyunlarının mali bilançosu 2.618.000 marklık masraf ve buna karşılık 2.415.368 marklık geliri ile açık vermiş olup, bu açık Alman hükümeti tarafından kapatılmıştır.¹⁸⁶ Tesis ve hizmet bakımından Amerikalıları etkileyen kış oyunlarındaki bu mali başarısızlık, ileride yaz oyunlarında yerini oldukça önemli bir gelirin elde edilmesiyle telafi etmiştir. Olimpiyat yatırımları ve masraflar konusunda bu gelişmeler yaşanırken Almanya'nın tüm dünya tarafından yakından takip edilen bir diğer önemli meselesi de kamuoyunu fazlasıyla meşgul etmiştir. Bahsedilen konu "Alman üstün ırkının Yahudi politikası" ile ilgili olmuştur. Almanya'da Yahudilere takınılan şiddetli tavırlardan dolayı bazı milletler Olimpiyatlara katılmama kararı almışken, evsahibi Almanya tarafından muhtelif ülkelerdeki Yahudilerin de oyunlara katılabileceği açıklaması yapılmış ve alınan bu tedbirle Olimpiyata daha çok ulusun katılımı sağlanmaya çalışılmıştır.¹⁸⁷ Bu gelişme ile Hitler Almanyasının Yahudilere beslediği kin Olimpiyatlar sonrasına ertelenmiş oluyordu.

Bavyera dağlarındaki Garmisch Partenkirchen'de organize edilen 1936 Kış Olimpiyatı Türk spor tarihi açısından da ayrı bir öneme sahip olmuştur. Bursa Dağcılık Klübü'nden 3, İstanbul'dan ve Ankara'dan 3'er sporcu olmak üzere 9 kayakçının iştirak ettiği ve tüm masraflarının (Kış olimpiyatı için Bakanlar Kurulu'nun çıkardığı 11/1/1936 tarih ve 2/3850

¹⁸⁴ **Ulus**, 11 Şubat 1936, s. 5.

¹⁸⁵ **Cumhuriyet**, 19 Şubat 1936, s. 6.

¹⁸⁶ **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 3, 13/7/1936, s. 13.

¹⁸⁷ **Tan**, 26-1-1936, s. 9.

sayılı kararname ile Türk Milli Takımının masrafları için 2500 liralık döviz müsadesi verilmiştir.)¹⁸⁸ Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezi tarafından üstlenildiği¹⁸⁹ Olimpiyat Türk Milli Takımı; Abdullah Yörük, Salih Ungun, Ülker Pamir, Nazım Aslangil, M. Şevket Karman, Sadri Erkılıç, Reşat Erceş, Saim Altıok, Cemal Tiğın, Nazım Küçükaslan'dan oluşmuştur. Adı geçen kayakçılar ilk kez Türkiye'yi temsilen Olimpiyatlara katılmalarından dolayı¹⁹⁰ Türk spor tarihinde bir ilki gerçekleştirmişlerdir.

Ağustos ayında yine Almanya'nın Berlin şehrinde düzenlenecek olan yaz Olimpiyatlarında çok daha fazla yaşanmış olan kış Olimpiyatlarına katılıp katılmama konusu basında sık tartışmalara sahne olmuştur.¹⁹¹ Türk Milli Olimpiyat Takımı hazırlıklarına Uludağ'daki antrenmanlara henüz başlamışken Cumhuriyet Gazetesi "*Vaktile; olimpiyatlara iştirakimizin doğru olmyacağıını ilk ortaya atan ve bunu bir raporla da umumi merkeze bildiren Bursa Dağcılık Klübü olduğundan spor teşkilatı rüesası bu işe kızmışlar ve bursadan kimsenin gönderilmemesini temin etmişlerdir.*"¹⁹² şeklindeki açıklamalarıyla Milli Takıma alınmayan Bursalı kayakçılar için sorgulama yoluna gitmiştir. Gerek kafiye gerekse teknik bakımdan noksanlıklar sürekli bir eleştiri konusu yapılmıştır. Türkiye'de yeni yeni amatörce yapılmaya başlanan kayak branşından çok fazla ümit beslenmemesi gerektiği, dördüncüsü gerçekleşecek olan Beyaz Olimpiyatta Türk Milli Takımının alacağı kötü sonuçlar için önceden yapılmış bir uyarı niteliğinde olmuştur. Yapılan tüm eleştirilere rağmen gideceği kesinleşen Olimpiyat Kafilesi, Kayak Antrenörü Herr Riedel gözetiminde bir kısmı Uludağ'da¹⁹³ bir kısmı ise yarışların düzenleneceği Garmisch'te hazırlık antrenmanları yapmıştır. Açılışını bizzat Hitlerin yaptığı 1936 Kış Olimpiyatları 6 Şubat'ta altmış bin seyircinin huzurunda büyük törenler düzenlenerek başlatılmıştır.¹⁹⁴ Açılışta düzenlenen geçit resminde Türk takımı Avusturyalılar kadar göz alıcı, Amerikalılar ve Kanadalılar kadar parlak olmamakla beraber sade ve güzel kıyafetleriyle önünden geçerken gözleriyle Hitler'in gözlerinin ta içine bakarak selamlamış, tribünlerden yaşlıca bir adam da "Heil Turkei" ("Yaşa Türkiye") diye bağırmıştır. Cumhuriyet Gazetesi bu yaşlı adam için "*Bu, herhalde bizi*

¹⁸⁸ BCA, 30.18.1.2-61.2.15.

¹⁸⁹ Cumhuriyet, 3 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6.

¹⁹⁰ Ulus, 5 Sonkanun (Ocak) 1936, s. 6; Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye, s. 55.

¹⁹¹ Cumhuriyet, 11 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6.

¹⁹² Cumhuriyet, 24 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6.

¹⁹³ Akşam, 14 Kanunisani (Ocak) 1936, s. 5.

¹⁹⁴ Akşam, 7 Şubat 1936, s. 2; Cumhuriyet, 7 Şubat 1936, s. 1; Tan, 7 Şubat 1936, s. 1; Ulus, 7 Şubat 1936, s. 14.

unutamıyan eski bir Alman zabiti olmalıydı!” yorumunu yapmıştır.¹⁹⁵ Garmisch’e gittiği günden beri diğer ulusların sempatisini toplayan Türk Takımının kayakta büyük beklentiler yerine mütevazı bir üslupla Alman gazetelerine yaptığı “*Biz bu sporda yeniyiz, buraya görmeğe, öğrenmiye geldik*” açıklaması¹⁹⁶ Modern Olimpiyat Oyunlarının kurucusu Baron Pierre de Coubertin’in “*Olimpiyatlardaki en önemli unsur zafer değil, mücadeledir. Önemli olan birinci gelmek değil, sonuna kadar savaşılabilmektir.*”¹⁹⁷ sözleriyle paralellik göstermiş ve Olimpiyat ruhunu özetlemiştir.

Kış Olimpiyatlarında ilk kez varlık gösterecek olan Kayak Mili Takımının bu oyunlara neden katıldığını kabile henüz Garmisch’e gönderilmeden konuyla ilgili görüşlerini belirten Cumhuriyet Halk Partisi, TİCİ ve Türkiye Olimpiyat Komitesi Başkanı Aziz Akyürek’e yazdığı bilgilendirme yazısında “*...ancak geçen yıl ülkemizde canlandırılmağa başlanan ve her bakımdan ulusumuz için çok önemli olan dağcılığın, ecnebi ülkelerindeki ilerleyişini gençlerimize göstermek fırsatını verecektir...*”¹⁹⁸ açıklamalarıyla Milli Takımın kış sporlarındaki iddiasız duruşunun yanında bu spordaki gelişmelerin takibinin önemini vurgulamıştır. Olimpiyatlara sadece kayak sporuyla ilgili görgüsünü arttırmak amacıyla katıldığını dile getiren Milli Takım Kayakçıları için doğar doğmaz kayakla tanışan Avrupalı sporcularla rekabet etmek hiç kolay olmamış, ancak gerek Türkiye’den aldıkları destek ve gerekse Alman basınının sempati aşıl原因 yazılarının da yarattığı hava ile gençler “*Bak görürsünüz, nasıl birinciliği alırız. Neşimize tam bir itimadımız vardır.*”¹⁹⁹ ifadeleriyle Olimpiyatlara “önemli olan katılmaktı”dan ziyade sporda olmazsa olmaz kazanma hırslarını ortaya koymuşlardır.

29 ülkeden Avusturya’nın 117, Almanya’nın 113, Amerika’nın 71, Norveç’in 47 ve Finlandiya’nın 37 sporcusuyla katıldığı Dördüncü Kış Olimpiyatlarında zirve, adı geçen ülkeler arasındaki kıyasıya mücadelesine tanıklık etmiştir. Kış Olimpiyatlarının sonunda Bayrak yarışında Norveç, artistik patinajda Avusturya,²⁰⁰ Hokeyde İngiltere,²⁰¹ Atlama müsabakalarında yine Norveç²⁰² şampiyonluğu göğüsleyen ülkeler olmuştur. Türkiye katıldığı Nordik Kombine ve 4 x 10 kilometrelik Bayrak yarışlarında 29 ülkenin en sonuncusu

¹⁹⁵ **Cumhuriyet**, 15 Şubat 1936, s. 6.

¹⁹⁶ **Ulus**, 12 Şubat 1936, s. 6.

¹⁹⁷ Erdal, a.g.e, s. 12.

¹⁹⁸ **BCA**, 490.01-1102.27.1, 5 Kanunuevvel (Aralık) 1935.

¹⁹⁹ Vedad Abud, “*Kış Olimpiyadına Nasıl Girmişiz?*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Mart 1936, s. 1.

²⁰⁰ **Ulus**, 11 Şubat 1936, s. 5.

²⁰¹ **Ulus**, 16 Şubat 1936, s. 5.

²⁰² **Ulus**, 17 Şubat 1936, s. 5.

olmuştur. Kayak Türk Milli Takımının aldığı hazin neticeleri şu örneklerle tarif etmek mümkündür.²⁰³ Bayrak yarışında Norveç yarışı 41 dakika 32 saniye ile tamamlayarak birinci gelirken Türkiye, yarış tamamlandıktan çok sonra 1 saat 12 dakika 45 saniyelik dereceyle müsabakayı ancak neticelendirebilmiştir. Slalom yarışlarında mücadele veren iki Türk kayakçısı elenmiştir. Nordik Kombinede Nazım Aslangil, Ülker Pamir, Mahmut Şevket Karman ve Reşat Erceş elde ettikleri derecelerle yarışı en son sırada tamamlamışlardır.

Beyaz Olimpiyatlarda Milli Takımın kaydettiği üzücü sonuçlar -özellikle bayrak koşusunda sonuncu gelmeleri- Türkiye’de hayret ve infial uyandırmıştır. Kış sporlarına başlayalı henüz bir iki seneyi bile bulmadan Uludağ’da sadece beş on gün kaldıktan sonra senelerden beri kar ve buz steplerinde yoğrulmuş Avrupa, Amerika, Balkan atletlerinden daha iyi derece almaları beklenmeyen²⁰⁴ Türk Milli Kayak Takımı basında yerden yere vurulmuştur. Elbette bu sonuçlardan sorumlu tutulan sadece sporcular olmazken Milli Takım antrenörü Riedel de basın eleştiri bombardımanından üzerine düşeni fazlasıyla almıştır.²⁰⁵ *“Her Ridel, gençlere yalnız Kristiyanya denilen keskin ve estantane bir dönüş öğretmekle kalmıştır. Her gün orada yaptığı mukavemet yarışlarında ise, sporculara ne bastonların kullanılış tarzlarını tarif edip göstermiş, ne de bu yarış sahalarının inişli çıkışlı muhtelif muntıklarında nasıl kayak adımı atılacağını ve ne suretle teneffüs edileceğini öğretmiştir. Halbuki bunlar kayakçılığın en mühim hususiyetleri ve başlı başına birer ihtisas şubeleridir.”* Bu durumda bir egzersiz dönemi geçiren Türk takımının Olimpiyatlarda geçit resmine katılıp Türkiye’yi temsil ettikten sonra sahadan çıkarak müsabakalara seyirci kalması pekala mümkün olabilecekti.²⁰⁶

Antrenör Riedel Dresden radyosuna verdiği demeçte *“Türkiye Olimpiyatlara iştirak ederken hiçbir netice elde etmek fikrinde değildi, yalnız bu sporu kendinden pek çok seneler evvel yapmaya başlayan yabancı memleketlerin baş sporcularını görerek kendi memleketlerinde tatbiki kabil olan kısımları öğrenmek ve bu sporu yurdlarında daha ileri*

²⁰³ **Akşam**, 11 Şubat 1936, s. 2; **Tan**, 12-2-936, s. 9; **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında. Türkiye**, s. 57; Nordik kombine yarışmasını Norveçli Birger Ruud 4 dakika 47 saniye 4/10’luk derecesiyle kazanırken, Nazım Aslangil 13 dakika 56 saniye 8/10 ile, Ülker Pamir 14 dakika 18 saniye 4/10 ile, Mahmut Şevket Karman 14 dakika 29 saniye 2/10 ile ve Reşat Erceş 22 dakika 44 saniye 4/10 ile en son sırada tamamlamışlardır.

²⁰⁴ **Akşam**, 9 Şubat 1936, s. 10.

²⁰⁵ Musa Aktaş, *“Kış Olimpiyatına Giden Türk Takımının Hali”*, **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Şubat 1936, s. 6.

²⁰⁶ Aynı yer.

*götürmek istediler.*²⁰⁷ ifadeleriyle teorik olarak haklı bile olsa, hem dünya hem Türk spor tarihine geçmiş olan bu yenilginin açtığı derin izler asla silinememiştir.

TİCİ, 1936 Kış Olimpiyatının sonuçlarıyla ilgili bazı gazetelerde yer alan yayınlarla ilgili bir tebliğinde;²⁰⁸ Olimpiyata katılan Türk sporcularının kış sporlarının yüksek tekniğiyle yakın temas kurarak yurda döndüklerini, *“tenkit hududunu geçerek Türk efkarını şaşkırtan yazıların”* gazetelerde yer almaması gerektiğini ifade etmiştir. Olimpiyatlardan sonra sporcularla ilgili yapılacak eleştirilerde basın tarafından ölçünün kaçırılmaması gerektiğini vurgulayan TİCİ'nin 8. Kongresi'nde Kış Olimpiyatlarının sonuçları bir kez daha masaya yatırılmış, sadece antrenör ve sporcular değil Kayak Federasyonu da eleştirilere maruz kalmıştır.²⁰⁹ *“... Federasyon Başkanı yapılan işin hatalı olduğunu kabul etseydi, komisyona mesela “Evet müşahit sıfatı ile gittik, çocuklar bir dakika için, velev yanlış dahi olsa, kendilerinde cesaret ve kabiliyet gördüler, müsabakaya girdiler; yanlış yapılmış; bunların azimlerinin kırılmaması lazımdır, müsamaha gösterelim” deseydi kimse aksini münakaşa etmezdi....”* Kış Olimpiyatlarındaki yenilgi 1936 Ağustosunda düzenlenecek olan Berlin Yaz Olimpiyatlarında Türkiye'yi temsil edecek olan her spor dalı ve her sporcu için bir kat daha fazla sorumluluk yüklemiş ve Olimpiyata gitme kararı tekrar tekrar tetkik edilmesi gereken bir hal almıştır.

²⁰⁷ **Cumhuriyet**, 23 Şubat 1936, s. 6.

²⁰⁸ **Ayın Tarihi**, 1-29 Şubat 1936, Cilt: 54, Sayı: 27, s. 16.

²⁰⁹ **Top**, No: 3-76, 27 Nisan 1936, s. 6.

III. BÖLÜM

BERLİN OLİMPİYATLARI ve TÜRK SPORU (1936)

1-16 Ağustos 1936 tarihleri arasında Onbirinci Yaz Olimpiyatlarına evsahipliği yapan Berlin, Hitler Almanyasının²¹⁰ “Nasyonal Sosyalizm” olarak adlandırılan politikanın propaganda ve duruşuyla, tarihe siyasetin spora karıştırılarak harmanladığı ilk Olimpiyat Oyunları olarak geçmiştir. Daha önceden yapılan Olimpiyat organizasyonlarında da şahit olduğu gibi milletlerarası mücadelenin spordaki görüntüsü olan Olimpiyat oyunları Berlin’de Hitler’in gayretleriyle çok daha siyasi ve ırkçı bir boyut kazanmıştır. Spor konusunda bilgi sahibi olmayan fakat Almanya’nın dünyaya tanıtılması ve “Üstün Irk” kavramını empoze etmesi bakımından bu organizasyonu çok isteyen Adolph Hitler için²¹¹ Berlin Olimpiyatları kadar mükemmel bir fırsat olmamış ve Hitler bu fırsatı sonuna kadar kullanmıştır.

Hitler’in Almanya’daki Yahudi sporcuları Olimpiyatlara dahil edip etmeyeceği özellikle Amerika’daki Yahudi toplulukları tarafından merakla takip ediliyordu ki Hitler, içlerinde derece yapması bile mümkün olan Yahudi sporcuları “herhangi bir klübe mensup olmadıkları” gibi bir gerekçeyle Olimpiyat rüyasından alıkoymuştur. Hitlerin bu tutumundan rahatsız olan Amerika’da Olimpiyatlardan bir yıl evvel halk arasında düzenlenen bir anketin sonucunda kamuoyunun %43’ünün olimpiyatların “boykot” edilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.²¹² Amerika’nın haklı endişesi yerini ABD Milli Olimpiyat Komitesi Başkanının Almanya ziyareti sırasında hiçbir politik durumun yaratılmayacağı ve ırkçılık yapılmayacağına dair garanti verilmesinden sonra²¹³ Amerika ve dolayısıyla Olimpiyatlara katılacak dünya ülkeleri yumuşatılmaya çalışılmıştır. Bu ortamı sakinleştirme çabalarına bir örnek de Cumhuriyet Gazetesi sütunlarında yer almıştır.²¹⁴ *“Berlini ziyaret edecek olan ecnebler arasında fena tesir uyandırmamak için Berlin sokaklarında şimdiye kadar asılı bulunan yüzlerce levha indirilmiştir. Bu levhalarda “Burada Yahudi istemeyiz” cümlesi yazılı bulunuyordu. Mamafiş oyunların hitamında Yahudiler aleyhindeki takibat gene kamafissabık devam edecektir. Yabancılara bu hususta hiçbir ipucu vermemek üzere hertürlü tedbirlerin alınması için şimdiden sıkı emirler verilmiştir.”* Olimpiyatlar sırasında da görüleceği üzere

²¹⁰ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 55.

²¹¹ Seçilmiş, a.g.e., s. 50.

²¹² **Top**, Yıl: 2, Cilt: 3, No: 3-55, 9 İlkkanun (Aralık) 1936, s. 11; Koryürek, a.g.e.

²¹³ Karaküçük, a.g.t., s. 55.

²¹⁴ *“Olimpiyadlar Almanya için Propaganda Olacak”*, **Cumhuriyet Gazetesi**, 25 Mayıs 1936, s. 4.

alınmaya çalışılan tüm bu göstermelik önlemlere rağmen Nazi politikası ve ırkçılık, oyunların pek çok alanına damgasını vuracaktır. Olimpiyatlarda geniş sayıda zenci atlete yer veren Amerika,²¹⁵ Olimpiyat kafilesinde üstün ırk savunucusu Hitler Almanyası için gereğinden fazla kara derili barındırmış olacaktı.

Berlin Olimpiyatlarının atletizm şampiyonu ve dünyaca ünlü Amerikalı zenci sürat koşucusu Owens ve yüksek atlayıcı Cornelius Johnson, Hitler'in Olimpiyat hayallerinde zinciri koparan en önemli halkalardan biri olarak tarihe geçmiştir. O güne değin gelmiş geçmiş birçok rekortmenden çok daha ayrı tutulabilen süratiyle Jesse Owens Berlin'de iki gün içinde koştuğu dört 100 metre koşuda 10.3, 200 metrede 20.7 saniyelik koşusu ve uzun atlamada 8 metre 6 santimle iki kez Olimpiyat rekorunu ve bir kez de daha önceden de kendine ait dünya rekorunu kırmıştır.²¹⁶ "Harika Atlet",²¹⁷ "Hareketin Şiiri"²¹⁸ olarak adlandırılan Owens'ın Olimpiyat rekoru (Owens'ın 100 metre Olimpiyat rekoru arkasından gelen kuvvetli rüzgarın koşucuya sürat kazandırmasından dolayı resmi surette tasdik edilmemiş,²¹⁹ Olimpiyatlardan iki yıl sonra Uluslararası Atletizm Federasyonu o günkü raporları tekrar değerlendirerek Owens'ın dünya rekorunu onaylamıştır.²²⁰) ya da şampiyonluğu, bir zenci olarak üstün ırk propagandasını işleten Hitler'in Nazi Almanyasının varoluş sebebine bir darbe indirmiştir.

Benzer bir durum yine Amerikalı zenci atlet Cornelius Johnson'ın yüksek atlamada birinci geldikten sonra Hitler'in bu atleti tebrik etmek için yanına çağırıp elini sıkılaması²²¹ gibi bir haberin yayılmasıyla yaşanmıştır. Bir gün önce yine atletizmde birincilikler elde eden Alman sporcular tribünlerde yarışmaları takip eden Hitler tarafından yanına çağırılarak tebrik edilmişler, ancak erkekler arasındaki müsabakaların gün batışına kadar sürmesi üzerine atletlerin kürsüye çıkmalarından önce Hitler stattan ayrılmıştır. Bu ve benzer durumlara mahal verilmemesi için Führer, IOC tarafından kendisi statta iken ya madalya alan her milleti ayırt etmeden tebrik etmesi ya da hiçbirini tebrik etmemesi şeklinde uygun bir dille uyarılmıştır.²²²

²¹⁵ Ömer Besim, "Amerikanın 936 Olimpiyad Timi", **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Şubat 1936, s. 6.

²¹⁶ **Tan**, 3 Ağustos 1936, s. 6; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 6, 3/8/1936, s. 13; **Ulus**, 3 Ağustos 1936, s. 1; Koryürek, a.g.e.

²¹⁷ **Akşam**, 14 Eylül 1936, s. 8.

²¹⁸ Koryürek, a.g.e.

²¹⁹ **Ulus**, 4 Ağustos 1936, s. 3.

²²⁰ **Tan**, 8-3-938, s. 6.

²²¹ **Cumhuriyet**, 7 Ağustos 1936, s. 6.

²²² Koryürek, a.g.e.

49 ülkeden 3738'i erkek, 328'i bayan olmak üzere toplam 4066 atletin²²³ katılımıyla gerçekleşen ve bir "Rekorlar Olimpiyatı"²²⁴ olan Onbirinci Yaz Olimpiyatlarında ırkçılık ve siyaset gibi dünya kamuoyunu etkileyen ciddi gelişmeler haricinde Olimpiyat ruhuna yaraşan güzel gelişmeler de yaşanmıştır. Örneğin Modern Olimpiyatlarda ilk kez eski bir gelenek canlandırılmış ve Olimpiyat meşalesi oyunlara tarihte ilk evsahipliği yapan Yunanistan'ın Olimpos bölgesinden başlayarak günümüzde de örneğini gördüğümüz gibi çeşitli ülke atletleri tarafından 3075 kilometre taşındıktan sonra²²⁵ Berlin'e getirilince çanlar çalınmış²²⁶ ve Olimpiyat ateşi Alman atlet Şilkin tarafından yakılmıştır.²²⁷ Onbirinci Yaz Olimpiyatları 1 Ağustos'ta düzenlenen çok ihtişamlı bir törenle Hitler tarafından yüzbinlerce kişinin huzurunda açılmıştır.²²⁸ 1896'da Atina'da yapılan Olimpiyatlarda maraton yarışının galibi olan Yunan atleti Spiridon Louis²²⁹ Führer'e asırlardır aşk ve sulh timsali olarak olarak bilinen Yunanistan'dan getirdiği zeytin dalını uzatarak şu sözleri söylemiştir.²³⁰ "*Size olimpin bu zeytin ağacı dalını bir aşk ve sulh timsali olarak getiriyorum. Biz milletlerin daimi surette ve münhasıran bu gibi sulhcu mücadeleler sahasında karşılaşmalarını arzu ediyoruz.*" İkinci Dünya Savaşına adım adım yaklaşan milletler için emektar bir atlet olan Spiridon'un oyunların barışçıl bir havada geçmesine dair sarfettiği bu sözlerin anlamı daha sonraki yıllarda çok daha manidar bir etki bırakacaktı.

Olimpiyatların ihtişamlı bir açılış törenine sahne olması, Berlin'de çok büyük heyecanlar yaşatmış, bütün Alman milletinin oyunların tanzimindeki katılımı hissedilmiş, Berlin şehrinde adeta bayram coşkusu yaratmıştır.²³¹ Cumhuriyet Gazetesinin verdiği bilgiye göre Yaz Olimpiyatlarında yaşanan bu büyük coşkuyu 1290 gazete takip ederek²³² başta kendi memleketleri olmak üzere tüm dünyayı Olimpik gelişmelerden haberdar etmeye çalışmıştır. Teknolojik haber alma olanaklarının günümüz koşullarının sağladığı kadar şanslı olunamadığı

²²³ **Türk Sporunun Üstün Başarı ve Onur Listesi**, T.C Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, 1997, s. 5; Aynı bilgi için bakınız; **Türk Sporunun Altın Adamları (1936-2000)**, T.C Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, 1997, s. 7; **Türk Sporunun Altın İsimleri (1936-2004)**, T.C Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 168, s. 11. Adı geçen kaynaklarda bu rakamlar verilirken; Cumhuriyet, Tan ve Ulus Gazeteleri 31 Temmuz 1936 tarihli yazılarında Olimpiyatlara 4503'ü erkek, 341'i bayan olmak üzere toplam 4844 sporcunun katıldığını, en kalabalık kafilenin 385 erkek, 45 bayan sporcuyla Almanya; Amerika'nın ise 323 erkek, 44 bayan sporcuyla ikinci durumda olduğunu belirtmiştir.

²²⁴ **Top**, 2 Temmuz 1936, No. 14-87, s. 10.

²²⁵ Karaküçük, a.g.t., s. 54'den Neriman Tekil, **Atletizm 80/81**, Dünya VEB Ofset, İstanbul, 1981, s. 131.

²²⁶ **Akşam**, 2 Ağustos 1936, s. 1.

²²⁷ **Ulus**, 2 Ağustos 1936, s. 1; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 6, 3/8/1936, s. 5.

²²⁸ **Cumhuriyet, Tan**, 2 Ağustos 1936, s. 1; (**Top**, No. 19-92, 4 Ağustos 1936, s. 6.

²²⁹ **Tan**, 31-7-936, s. 5.

²³⁰ **Ulus**, 2 Ağustos 1936, s. 5; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 6, 3/8/1936, s. 16.

²³¹ **Ulus**, 2 Ağustos, s. 5.

²³² **Cumhuriyet**, 2 Ağustos 1936, s. 6.

bir dönemde Berlin Olimpiyatlarının binlerle ifade edilen bir rakamdan oluşan gazete ordusu tarafından izlenmiş olması basın adına 1936 yılına damgasını vurmuş gibi görünmektedir.

İrkçılık politikasının uluslararası arenada sergilenmesine olanak tanıyan Berlin Olimpiyatları, Olimpiyat ruhuna ters düşen siyasi havasıyla olduğu kadar, o güne kadar tesis ve organizasyon bakımından da yapılan en büyük Olimpiyat olmuştur.²³³ Oyunlarda Almanya'nın her alandaki üstünlüğünü ispata uğraşan Hitler, hem dünya siyasetinde kendisinin temsil ettiği farklı noktayı vurgulamaya hem de Olimpiyatlar için inşa ettirdiği devasa tesis ve hizmet binalarıyla Olimpiyata iştirak eden diğer milletler üzerinde ezici bir fark yaratmaya çalışmıştır ve doğrusu bunda çok da başarılı olduğunu söylemek mümkündür.²³⁴ Akşam Gazetesine yansıyan şu haber Hitler'in bu konudaki başarısına güzel bir örnek oluşturmaktadır:²³⁵ *“Almanlar, 1932 Los Angeles olimpiyadının küçük bir modelini köyün iç tarafına yapmışlar... bunu gören Amerikalılar, Almanlara bir hayli kızmaktadırlar. Organizasyon itibarile pek mükemmel olan 11 inci Berlin olimpiyatları, 1932 Los Angeles olimpiyadına kat kat faiktir. Bunu takdir eden Amerikalılar, bu seferki olimpiyat teşkilatını takdirle karşılamakta iseler de, Almanların bir şamar gibi Olimpiyat köyünün iç tarafına Amerikalılarla alay olsun diye kondurdıkları bu emektar olimpiyat minyatürüne dehşetli surette içeriylemektedirler. Onlar, Almanlar bizi buraya müsabaka için değil, alay etmek için getirmiş diyorlar. Doğrusu bu düşünüşle Amerikalıların da hakkı yok değil...”* Bu kısa alıntı, Hitler zihniyetinin Berlin'den bir önceki 1932 Olimpiyatının Los Angeles'ta evsahipliğini yapan Amerika karşısında Olimpiyatlarda elde ettiği ilk zaferi niteliğindedir.

Türkiye'nin Cumhuriyetin ilanından sonra katılacağı üçüncü Yaz Olimpiyatı olan Berlin Olimpiyatları, 1936 yılının Şubat ayında gerçekleşen Kış Olimpiyatlarının ardından kayakta olmasa da Yaz Olimpiyatının farklı spor dallarında kendini gösterebileceği önemli bir uluslararası spor organizasyonu olması bakımından özel bir öneme sahip olmuştur. 1936 Yaz Olimpiyatlarına gidileceği kesinleştikten sonra hararetli birtakım görüş ayrılıkları yaşanmaya, etkileri henüz Türkiye üzerinde bulunan Kış Olimpiyatları'nın olumsuz havasının da varlığından dolayı Yaz Olimpiyatlarına genel olarak ümitsiz yaklaşımlarda bulunulmaya başlanmıştır. Basında Berlin Olimpiyat Oyunlarına gidilmeli mi gidilmemeli mi? Hangi

²³³ **Ulus**, 4 Sonkanun (Ocak) 1936, s.6; Karagüçük, a.g.t., 53; Seçilmiş, a.g.e., s. 50.

²³⁴ **Top**, No. 19-92, 4 Ağustos 1936, s. 4.

²³⁵ *“Olimpiyat Oyunları”*, **Akşam Gazetesi**, 4 Ağustos 1936, s. 7.

branşlarda katılmalı? Kimleri götürmeli?²³⁶ gibi ardı arkası kesilmeyen sorulara cevaplar aranırken dönemin Türkiye’de spor konusundaki tek yetkili resmi kuruluşu olan Türk Spor Kurumu, Başkan General Ali Hikmet’in açıklamalarında Olimpiyat konusunda esas cevaplanması gereken üç soruyu dile getiriyordu:

“1- Olimpiyata sporcularımız gitmeli mi, gitmemeli mi?

2- Gidilecekse hangi sporcular gitmelidir?

3- Gitmek, gitmemek meselesini yalnız bir cepheden münakaşa etmeli midir?”²³⁷

Sonuncu soru futbol branşıyla ilgili olup Olimpiyata götürülecek futbolcuların hangi illerden seçilmesi gerektiğiyle ilgidir. Cumhuriyet Halk Partisi tarafından hazırlanan “1936 Berlin Olimpiyatlarına Katılmak için Başbakanı Mariyat” başlıklı raporda “Bizim için Katılmanın Önemi” başlıklı kısımda Olimpiyata katılmanın Türkiye için anlam ve öneminin altı çizilmeye çalışılmıştır.²³⁸

1- Yüksek spor dünyasını sporcularımızın ve halkımızın kendi gözleriyle görmek faydası.

2- Katılacağımız sporlarda derece almak ve böyle yurdumuz ve ulusumuz için şeref kayırmak ihtimali.

3- Yapılacak beden terbiyesi gösterilerini ilgili gençlerimizin görüp asığlanması.

4- Hülasa sporcularımızın, talebemizin, idarecilerimizin görüş ve anlayış ufuklarını genişletecek, modern spor dünyasını tanımalarına vesile olacak bu fırsatı kaçırmamak.

Olimpiyatla ilgili en keskin tartışmalardan biri Olimpiyata götürülecek spor dallarıyla ilgili olmuştur. Henüz hangi branşın milli takıma alınacağının netleşemediği sıralarda Tan Gazetesi sütunlarında; “Futbolcülerle atletler seyirci olarak Berlin olimpiyatlarına gidecekler. Güreşten başka her spor şubesi esasen Berlin’de yapılacak oyunlara seyirci kalacak vaziyettedir”²³⁹ açıklamalarına yer verilmiştir. Bu yorumdan Olimpiyatta Türkiye’nin atletizm dalında da temsil edileceği anlaşılrsa da Olimpiyatlara bir aydan az bir zaman kalmasına rağmen “Hangi spor dalı götürülmeli?” bilmececi çözülmeye çalışılmıştır. Ata sporu olan güreş ve binicilik dalları için büyük beklentiler içine girilirken, derece alınması beklenen başta güreş olmak üzere²⁴⁰ binicilik,²⁴¹ basketbol,²⁴² bisiklet,²⁴³ eskrim,²⁴⁴ futbol,²⁴⁵

²³⁶ Orhan Selim, “Düşünceler”, **Akşam Gazetesi**, 13 Haziran 1936, s. 5.

²³⁷ **Cumhuriyet**, 21 Haziran 1936, s. 6.

²³⁸ **BCA**, 490.01-1102.27.1.

²³⁹ Eşref Şefik, a.g.m., **Tan Gazetesi**, 18-7-936, s. 5.

²⁴⁰ **Tan**, 25-1-936, s. 9; **Cumhuriyet**, 29 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6; **Ulus**, 1 Haziran 1936, s. 1.

²⁴¹ **Tan**, 17-1-936, s. 9; **Tan**, 25-1-936, s. 9.

yelken şubeleriyle²⁴⁶ Türkiye'nin toplam 7 spor dalında²⁴⁷ Onbirinci Yaz Olimpiyatlarında temsil edilmesine karar verilmiştir. Berlin Olimpiyatlarında daha önceki 1924 Paris ve 1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunlarından farklı olarak “*mahdud programla çalışılmıyacak, Türkiyeden atlet ve sporcu olarak iştirak edeceklerden maada bazı lise talebeleri de seyirci olarak muallimlerle birlikte Berline gidecekler*”²⁴⁸ şeklinde bir karar alınmıştır. Türk Spor Kurumu Başkanı Ayerdem, Türk Milli Olimpiyat Takımına dahil edilenleri (biniciler hariç) şu rakamlarla ifade etmiştir.²⁴⁹

SPOR DALI	SPORCU SAYISI	ŞEF	HAKEM	ANTRENÖR	TOPLAM
GÜREŞ	12	1	3	1	17
ESKRİM ERKEK	6	1	-	-	7
ESKRİM BAYAN	2	1	-	-	3
YELKEN	4	1	-	-	5
BASKETBOL	10	1	-	-	11
FUTBOL	19	1	1	1	22
BİSİKLET	5	1	-	1	7
TOPLAM	58	7	4	3	72

Türkiye'den iştiraki kesinleşen tüm branşlar Olimpiyat zamanının da yaklaşması nedeniyle hızlı bir hazırlık ve antrenman safhası yaşamış, bazı branşlar için yurda yabancı sporcular getirilmiş, bazıları içinse yurtdışında hazırlık maçları ve antrenman yapma fırsatı oluşturulmuştur.²⁵⁰

²⁴² **Cumhuriyet**, 23 Mayıs 1936, s. 6.

²⁴³ **Ulus**, 15 Mayıs 1936, s. 6.

²⁴⁴ **Tan**, 17-7-936, s. 5.

²⁴⁵ **Cumhuriyet**, 20 Temmuz 1936, s. 6; **Ulus**, 20 Temmuz 1936, s. 2.

²⁴⁶ **Ulus**, 1 Haziran 1936, s. 1; **Cumhuriyet**, 21 Haziran 1936, s. 6.

²⁴⁷ **Top**, No. 17-90, 20 Temmuz 1936, s. 10.

²⁴⁸ **Cumhuriyet**, 23 Mayıs 1936, s. 6.

²⁴⁹ **Tan**, 20-7-936, s. 5; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 4, 20/7/1936, s. 15.

²⁵⁰ Olimpiyatlara hazırlık aşamasıyla ilgili detaylar ileride spor dallarının ele alındığı kısımlarda verilmiştir.

Onbirinci Yaz Olimpiyatlarının açılış töreninde önce Alman milli marşı, ardından da nasyonal sosyalistlerin marşı sayılan Horst-Vesel Marşı çalınmıştır. Daha sonra ülkelerin geçit töreni başlamıştır ki bu törende Olimpiyatların ilk evsahibi Yunanistan başta, 1936 yılının evsahibi Almanya en sonda olmak üzere geri kalan tüm ülkeler de harf sırasına göre yürüyüşlerini gerçekleştirmiştir.²⁵¹ Türk Milli kafilesi açılış töreninde Çekoslovakya'dan sonra yürüyüşünü 46. sırada yapmış,²⁵² stattaki yüzbinler tarafından hararetle alkışlanmış, törende Türk bayrağı güreşçi Nuri tarafından taşınmıştır.²⁵³ Türk Kafilesi Hitlerin önünden geçerken elleriyle asker selamı vermişlerdir ki, Tan Gazetesi adına Olimpiyatları takip eden Burhan Felek yazısında *“Ben şimdiye kadar hiçbir olimpiyat ve hiçbir spor geçidinde böyle selama rasgelmedim. Yürüyüş halinde bir kıt'anın elle temenna etmesi görülmüş şey değildir. Zaten başka hiçbir takım da bunu yapmadı.”*²⁵⁴ şeklindeki yorumuyla elle verilen selamı ne kadar yadırgayıcı bulduğunu ifade etmiştir. Tüm dünyanın hafızasına “asker-millet” olarak kazanmış olan Türkler'in bu çeşit bir selamlamayı tercih etmesinde kabile reislerinin mi etkisi olduğu ya da ortak alınan bir kararla mı ortaya çıktığı ilgi çekici bir soru olarak görünmektedir.

Berlin Oyunlarında; atletizm, jimnastik, güreş, gülle kaldırma, boks, eskrim, atıcılık, binicilik, bisiklet, yüzme, kürek, atlama, yelken, pentatlon (ata binme- eskrim- atıcılık- yüzme- koşu), futbol, hentbol, hokey, polo, basketbol olmak üzere 20 spor dalında yarışılmıştır.²⁵⁵ Bu durum Berlin Olimpiyatlarını o güne kadar düzenlenen olimpiyatlardan spor branşlarındaki zenginlik bakımından farklı bir yere koymuştur. Berlin Olimpiyat Komitesi oyunlar için 4 milyon pul ve yarım milyon kartpostal bastırılmış,²⁵⁶ Berlin postaneleri 156.000.000 mektup almış ve dağıtmışlardır. Telgraf sayısı 500.000 iken telefon görüşmelerinin sayısı da 1.045.000'i bulmuştur.²⁵⁷ Bu bilgiler Olimpiyatların dünya haberleşme ağında önemli bir ağırlık teşkil ettiğini göstermiştir. Oyunlarda 1500 hakem ve muavini görev almıştır. Atletlerin emrine 50 tercüman, 50 mihmandar verilmiş, bunun dışında 220 Alman genci görevlendirilmiş²⁵⁸ katılımcı ülkelerin idareci, sporcu ve görevlilerin oyunlar boyunca rahat bir hizmet açısından yararlanması sağlanmıştır. Yunanlı bir zengin

²⁵¹ **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 6, 3/8/1936, s. 9.

²⁵² **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 7, 10/8/1936, s. 7.

²⁵³ **Cumhuriyet**, 5 Ağustos 1936, s. 6.

²⁵⁴ Burhan Felek, *“Berlinde 11. Olimpiyatlar Açılırken Yapılan Merasim”*, **Tan Gazetesi**, 6-8-1936, s. 5.

²⁵⁵ **Top**, No. 17-90, 20 Temmuz 1936, s. 8-9.

²⁵⁶ **Cumhuriyet**, 23 Nisan 1936, s. 6.

²⁵⁷ **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 16, 12/10/1936, s. 15.

²⁵⁸ **Top**, No. 18-91, 27 Temmuz 1936, s. 10.

Olimpiyatlarda birinci gelecek Yunanlı atlete 250 bin drahmi- o zamanki Türk parasına göre üç bin lira- vereceğini duyurmuştur.²⁵⁹ Bu örnek Yunan halkının Olimpiyatların ilk evsahibi olmalarının verdiği milli gururu diğer olimpiyatlarda da sürdürme geleneğini pekiştirmiştir. Olimpiyat seçmeleri sonucunda Amerikan Milli Takımına alınan sporcular için ortaya çıkan 137.000 dolarlık açığı hükümet yardımına ihtiyaç duymadan, sporculardan kimi arabalarını satarak kimi bir yıllık maaşlarını kırdırarak 14 günde kapatmış, bu fedakarlıkla yola çıkan Amerika Olimpiyatlarda Almanya'dan sonra ikincilik elde etmiştir.²⁶⁰ Olimpiyatlar için Berlin'e 1 milyon 200 bin kişi gelmiş, Olimpiyat stadına dört buçuk milyon kişi girmiş, yedi buçuk milyon mark giriş ücreti (duhuliye) alınmıştır. Teşkilat için ise altı buçuk milyon mark sarfedilmiştir. Olimpiyat bürosunda 350 memur çalışmıştır.²⁶¹ Hitler'in Olimpiyat oyunları aracılığı ile dünya kamuoyunda oluşturmak istediği süper güç Almanya propagandası için Olimpiyatlar için hiçbir masraftan kaçınılmadığı gibi, oyunlardan maddi anlamda kazanç da elde edilebilmiştir. Almanya'ya madalya kazandıranlardan 15'i subay, 6'sı başçavuş ve 4'ü onbaşı olan 31 kişinin Alman ordusuna mensup olmaları²⁶² Almanya'nın sivil halkın yanında orduda da sportif faaliyetlere verdiği desteğin göstergesi olmuştur. Olimpiyatlara gidecek Türk Milli Takımı sporcularının Berlin'de dünya sporcularına dağıtılmaları için sigara ve üzüm hazırlanmıştır,²⁶³ bu durum hem Türkiye'nin tanıtımı hem de milletler arası kültür alışverişi adına bir örnek oluşturmuştur. Türkiye Berlin Olimpiyatlarında; 47 güreş, 14 yelken, 12 eskrim, 3 binicilik, 2 basketbol, 1 futbol, 1 bisiklet müsabakası yapmıştır.²⁶⁴ Yukarıda örneklerini vermeye çalıştığımız Berlin Yaz oyunlarına dair bazı bilgiler Olimpiyatlarda Almanya, Türkiye ve dünya milletleri adına tarihe düşülen notlar olması bakımından önem sergilemektedir.

Birçok rekorların kırıldığı, zaferlerin yanında mağlubiyetlerin de yer aldığı Hitler siyasetinin kendini hep hissettirdiği, üstün ırk mücadelesinin spor arenasına taşındığı Olimpiyat tarihine biraz da kara harflerle yazılan Berlin Olimpiyatları, genel tasnifte Almanya'nın birinciliği, Amerika'nın ikinciliği, Macaristan'ın üçüncülüğü kazanmasıyla ve Türkiye'nin ise 49 ülke arasında 19. sırada yer almasıyla sona ermiştir.²⁶⁵

²⁵⁹ **Akşam**, 19 Haziran 1936, s. 8; **Cumhuriyet**, 20 Haziran 1936, s. 6.

²⁶⁰ Eşref Şefik, "Her Cephesi Kuvvetli", **Tan Gazetesi**, 28-7-936, s. 5.

²⁶¹ **Akşam**, 17 Ağustos 1936, s. 8.

²⁶² **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 19, 9/11/1936, s. 14.

²⁶³ **Cumhuriyet**, 18 Temmuz 1936, s. 6.

²⁶⁴ Burhan Felek, "Spor İşlerimiz Hep Mahrem mi Kalacak?", **Tan Gazetesi**, 23-9-936, s. 6.

²⁶⁵ **Ulus**, 18 Ağustos 1936, s. 1; **Top**, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 14; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 8, 17/8/1936, s. 13; **Cumhuriyet**, 18 Ağustos 1938, s. 6.

DERECE	ÜLKE	ALTIN	GÜMÜŞ	BRONZ
1.	Almanya	33	26	30
2.	Amerika	24	20	12
3.	Macaristan	10	1	5
18.	Norveç	1	3	2
19.	Türkiye	1	-	1
20.	Hindistan	1	-	-

Ahmet İhsan makalesinde “*Olimpiyat organizasyonu, köyü ve stadı gibi muazzam eserler yaratan sporcu bir millete bu netice çok görülmez, Almanya kazandığı birinciliği hak etmiştir.*”²⁶⁶ yorumuyla dünya liderliğine oynayan Almanya’nın haklı galibiyetini özetlemiştir. Berlin Olimpiyatlarının yukarıda değinilen sonuçlarının yanında Olimpiyatlardan elde edilen 1.000.000 marklık gelir²⁶⁷ dünyanın en büyük spor organizasyonunun ekonomik boyutu hakkında da önemli bir ayrıntı oluşturmuştur. Tüm dünyanın dikkatlerini üzerine toplayan Berlin Olimpiyatları 16 Ağustos 1936’da son bulurken evsahibi Hitler Olimpiyat oyunlarına katılan her atlete ayrı ayrı fakat aynı mealde bir mektup göndererek teşekkür etmiş, “*Berlin olimpiyadlarının olimpiyad ideallerinin kuvvetlendirilmesine medar olacağını ümid ediyorum.*”²⁶⁸ temennileriyle Olimpiyatların kapanışını gerçekleştirmiştir. Berlin’de yapılan onbirinci Olimpiyatlar; gerek organizasyonunun mükemmeliyeti, gerek iştirak eden milletlerin çokluğu ve yapılan sporların çeşitliliği itibarile o zamana kadar düzenlenen Olimpiyatların en fevkaledesi olmasının yanında 1936 yılının en azametli spor hadisesi olmuştur.²⁶⁹

Türkiye’de ise güreşte “*Türk gibi kuvvetli misalini yeniden hatırlatmak ve yeniden tekrarlatmak suretile göğsümüzü kabartan*”²⁷⁰ gibi ifadelerle onurlandırılan Olimpiyat şampiyonu Yaşar Erkan ve Olimpiyat üçüncüsü Mersinli Ahmet Kireççi’nin sevinci yaşanmaya başlanırken, bir taraftan da çok uzunca sürecek olan Olimpiyatlarda harcanan

²⁶⁶ Ahmet İhsan, “*Olimpiyatlarda Gördüklerimiz*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 7 Eylül 1936, s. 6.

²⁶⁷ **Ulus**, 11 İlkteşrin (Ekim) 1936, s. 2.

²⁶⁸ **Ulus**, 18 Ağustos 1936, s. 1.

²⁶⁹ **Cumhuriyet**, 1 İkincikanun (Ocak) 1937, s. 6.

²⁷⁰ Behçet Kemal Çağlar, “*Yaşarın Zaferi ve Spor Telakkimiz*”, **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 8, 17/8/1936, s. 2.

paraların konu edildiği Olimpiyat masrafları tartışmaya açılmıştır. Eleştiri, saldırı ve kıyasıya rakamlarla ifade edilmeye çalışılan bu masraflar, spor basınının gündemini Olimpiyatlardan sonra sıklıkla meşgul eden konuların başında gelmeye başlamıştır. Olimpiyat masraflarıyla ilgili ortaya çıkan rakamlar savaşı Tan Gazetesi'nin "*Berlin olimpiyatında harcanan para 90 bin lirayı buluyor*"²⁷¹ haberiyle başlamıştır. Top Dergisi dört beş hazırlık maçı için "*33 bin lira değil 82 bin lira*" harcandığını iddia etmiş,²⁷² Akşam Gazetesi'nin seyahat, kamp masrafı ve tazminat, organizasyon ve hazırlık açığı, futbol, basketbol, bisiklet ekiplerinin iştiraki için olmak üzere toplam 82.000 liralık masraf için "*82,000 liralık Berlin seyahatini çok pahalı buluyor ve tenkit ediyoruz*"²⁷³ şeklindeki iddiasıyla masraf konusundaki tartışmaları devam ettirmiştir. Akşam ve Tan Gazetelerinin Olimpiyat masrafları olarak harcanan paraya dair yaptıkları haberlere Cumhuriyet Gazetesi, Burhan Felek'in "Top" dergisinde yayımlanan "*924 ve 928 Olimpiyadlarında kafiye reisliğinde bulundum. Eğer bu işin sevk ve idaresini ben deruhde etmiş olsaydım 80 kişilik kafileyi şu size müfredatını verdiğim hesaba göre, 16 bin liraya götürür, getirir, yedirir, içirir ve gezdirirdim.*"²⁷⁴ şeklindeki yazısına atıfta bulunarak katılmıştır. Basında harcamalarla ilgili bu eleştiriler devam ederken Türk Spor Kurumu Başkanı General Ali Hikmet Ayerdem "*İstanbul'dan Berline gidip gelme bütün olimpiyat masrafı 39.000 liradır.*"²⁷⁵ beyanatıyla duruma açıklık getirmeye çalışmıştır.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde bulunan bir başka bilgede Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği tarafından Finans Bakanı Fuat Ağralı'ya hitaben yazılan bilgilendirme yazısında; TSK'nın 1936-1937 tahsisatından Olimpiyatlar için 46.390 lira fazla sarfettirildiğine dair bir açıklama bulunmaktadır.²⁷⁶ Sonu gelmeyen tartışmalar sürüp giderken nihayet 1937 yılında Olimpiyat masraflarına dair resmi açıklama getirilmiş ve kafalardaki soru işaretleri ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Türk Spor Kurumu murakıplarının (denetçilerinin) incelemelerine dayanarak Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği tarafından Berlin Olimpiyatları sarfiyat listesi şu şekilde tebliğ edilmiştir:²⁷⁷

²⁷¹ **Tan**, 13-9-1936, s. 6.

²⁷² Said Çelebi, "*Olimpiyat Masrafları*", **Top**, No. 33-106, 9 İkinciteşrin (Kasım) 1936, s. 3.

²⁷³ **Akşam**, 13 Teşrinisani (Kasım) 1936, s. 8.

²⁷⁴ **Cumhuriyet**, 18 İkinciteşrin (Kasım) 1936, s. 6.

²⁷⁵ **Tan**, 28-10-1936, s. 6; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 19, 9/11/1936, s. 3-4.

²⁷⁶ **BCA**, 490.01-1102.27.1.

²⁷⁷ **Ulus**, 25-6-1937, s. 1.)

LİRA	
12 124	Hazırlık kampı masrafı. (Bu kampa 120 sporcu katılmış ve 40 gün devam etmiştir.)
37 654	84 kişilik kafilenin Berline gidiş ve dönüş yol masraflarıyla Almanyadaki 24 günlük yiyecek, yatacak, elbise ve malzeme ile sporculara verilen tazminattan hasıl olan masraf.
51 778	YEKÜN

Dedikodusu basını aylarca oyalayan, Yaşar ve Mersinli Ahmet gibi dünya sporunda Olimpiyat derecesi kazanan millilerin başarısını dahi neredeyse gölgede bırakan Olimpiyatlarda Türkiye'nin harcadığı para meselesi, devletin resmi kurumu tarafından arzedilen rakamlarla tartışmaya son verecek şekilde nihayetlenmiştir. Halbuki aşağıda çok daha detaylı anlatılacak olan özellikle güreş dalında olduğu gibi Olimpiyat şampiyonluğu kazanan Türkiye için uzun uzadıya tartışılan Olimpiyat harcamalarının yanında önemli bir propaganda fırsatı yakalanmıştır. Nüzhet Abbas'ın da belirttiği gibi "*Spor vasıtasile propaganda yüksek medeniyet ve kültür sahibi milletler arasında bilhassa faydalı bir yoldur.*"²⁷⁸

Olimpiyatlara katılmanın sadece başarı elde etme anlamına gelmemesi, siyasi bir mücadeleye girme ya da harp psikolojisiyle karıştırılmaması gerektiği de savunulan düşünceler arasında yer almıştır. "*Kendi şuurlarının hudutları içinde kapalı kalan insanların beynelmilel bir mücadeleye girmiş olması*"²⁷⁹ da Olimpiyatlara gidişin en faydalı tarafları arasında sayılmıştır.

Bundan sonraki alt başlıklarda 1936 Berlin Yaz Olimpiyatlarına götürülen spor dallarıyla ilgili daha ayrıntılı bilgiler sunulmuştur.

²⁷⁸ Abbas, "*Spor ve Propaganda*", **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Birincikanun (Aralık) 1938, s. 6.

²⁷⁹ **Ayn Tarihi**, 1-31 Ağustos 1936, Sayı: 33, s. 286.

3.1. Güreş

Spor dallarının pek çoğu yeryüzünde yaşamaya başladığı en eski zamanlardan itibaren insanoğlunun doğayla mücadelesiyle ortaya çıkmıştır. Başlangıçta sadece hayatta kalmak için yapılan çarpışmalar niteliğinde olan bu faaliyetler çok sonraları bir takım kurallara bağlanarak bugünkü anlamıyla “spor” görüntüsü kazanmıştır. İşte, “*mücadele azmini keskinleştiren*”²⁸⁰ ve “*insanların güçlerini ölçmek ve güvenlerini kazanmak için*” bir mücadele şekli olan güreş de bu tür bir spordur. Türklerin tarih sahnesine çıktıkları andan itibaren benimsenen ve en eski spor dallarından biri olan güreşi, Orta Asya’dan başlayan göçlerle Türkler gittikleri her yerde Türk kültüründen kaynaklanan bir spor olması vasfıyla yaşatmıştır. Güreşin Selçuklu ve Osmanlılarda çok özel bir yeri olmuş, birçok bey ve paşa “pehlivan” lakabını almıştır.²⁸¹ Pehlivan, Farsça bir kelime olup “yürekli, cesur, yiğit” anlamına gelmekte olup iri vücutlu ve doğru sözlü kimseler için de kullanılan bir ifadedir.²⁸²

Güreş, şehzadelerin düğünlerinde ve büyük eğlencelerde vazgeçilmez bir gösteri olarak yer almıştır²⁸³. Osmanlılar dönemindeki pehlivan tekkeleri şimdiki güreş klüplerinin görevini ifa etmiş,²⁸⁴ güreş padişahların desteğine her zaman layık görülen bir spor dalı olmuştur. Örneğin, spora ilgi gösteren padişahlardan Abdülaziz Ihlamur Kasrı müştemilatı ile Ortaköy Mecidiye Kapısı üstündeki daireleri pehlivanlara tahsis etmiştir.²⁸⁵ Koca Yusuf, Kara Ahmed, Kara Osman, Nurullah, Adalı, Kurtdereli Mehmed Türk güreş tarihine isimleri altın harflerle yazılmış meşhur güreşçiler arasında yer almıştır²⁸⁶. Osmanlılar döneminden itibaren hala günümüzde de yapılmaya devam eden güreşin vazgeçilmez geleneği meşhur Kırkpınar güreşleri, bu branşın çok geçmiş zamanlardan beri ilgiyle takip edilen bir spor olduğunun göstergesidir. Bu meşhur güreşlerin efsanesi kısaca şu şekilde doğmuştur:²⁸⁷ “*Efsaneye göre Rumeli’ye ayak bastıktan sonra Edirne civarına gelen 40 akıncı konakladıkları yerde yarım kalan güreşlerini tamamlamak için eşleşirler. Güreş uzadıkça uzar. Sonunda iki pehlivan kalır ve arkadaşları onları ayırmak zorunda kalır. Güreşçiler kısa bir süre sonra ruhlarını*

²⁸⁰ Kafesoğlu, a.g.e., s. 275.

²⁸¹ Özbay Güven, **Atatürk’ün Güreş Sevgisi**, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 110, Ankara, 1992, s. 1.

²⁸² Atif Kahraman, **Osmanlı Devleti’nde Spor**, T.C. Kültür Bakanlığı Başvuru Eserleri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları: 1697, Birinci Baskı, Ankara, 1995, s. 113.

²⁸³ Hiçyılmaz, a.g.e., s. 20.

²⁸⁴ Güven, a.g.e., s. 2; Ekenci, Serarslan, a.g.m., s. 73’ten Kurthan Fişek, **Türk Spor Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985 s.37.

²⁸⁵ Hiçyılmaz, a.g.e., s. 20.

²⁸⁶ **Ulus**, 19-5-1937, s. 12.

²⁸⁷ Hiçyılmaz, a.g.e., s. 21-22.

teslim ederler. Diğer akıncılar iki pehlivanı orada bulunan söğüt altına gömer. Daha sonra buradan bir pınar fişkırmaya başlar. İki pehlivanın adına orası Kırklar Pınarı olarak anılır.”

Koç Mehmet isimli güreşçinin 1896’da düzenlenen ilk Olimpiyat Oyunlarına gerekli prosedürlerin yerine getirilmemesinden dolayı Olimpiyatlara kabul edilmemesi²⁸⁸ hem Türklerin ilk Olimpiyat macerasına atılan ilk adım olmasıyla hem de bu macerada başvuru alan ilk spor dalı olmasıyla güreşin Türkler’in Olimpiyat tarihinde de özel bir öneme sahip olmasına neden olmuştur. 1906’da Atina’da yapılan Ara Olimpiyatlarda Türkiye’yi temsil eden hristiyan asıllı sporcular²⁸⁹ güreş branşında ikinci Olimpiyat sınavını vermişlerdir. Güreşte ilk Türkiye Şampiyonası’nın 1911’de Taksim’de Arditi’nin sirkinde yapılmış olması,²⁹⁰ henüz yurtiçinde şampiyonasının bile daha geç bir tarihte düzenlendiği güreşin uluslararası arenada, hem de Olimpiyat düzeyinde boy göstermesi çok daha eskiye dayanan bir geçmişi olması bakımından ilginç bir nokta arz etmektedir. Özet olarak güreş Türkiye Şampiyonası’nın zamanlaması, 1896’daki başarısız girişimden sonra 1906 Olimpiyatlarına katılıma göre beş yıl geriden takip ederek gecikmeli bir seyir göstermiştir.

Milletçe güreşe duyulan sevgi ve güreşin yarattığı itibar Cumhuriyetin ilanından sonra da devam etmiş, spordaki teşkilatlanma güreş sporunun modern ilkelere kavuşmasını sağlamıştır. Örneğin spor dallarından sorumlu olacak federasyonlaşma sürecinde ilk hamlede kurulan üç federasyondan bir tanesi de güreş federasyonu olmuştur.²⁹¹ Federasyona kavuşan güreşte devletin izlediği spor politikasının da etkileriyle dünyaca ünlü güreşçilerimiz yetiştirilmiş, er meydanında sergilenen güçlü mücadeleler uluslararası spor camiasında da gösterilme fırsatını yakalamıştır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Paris’te yapılacak 1924 Olimpiyat Oyunları’na kalabalık bir sporcu grubuyla katılmayı kararlaştırmış, Olimpiyat Türk Milli Takımının içinde atletizm, bisiklet, eskrim, futbol ve halterin yanında en başarılı olduğumuz spor dallarından güreş de temsil edilmiştir.²⁹²

²⁸⁸ **Olimpik Hareket**, s. 38.

²⁸⁹ Aynı yer.

²⁹⁰ Hiçyılmaz, a.g.e., s. 50.

²⁹¹ Ulvi Yenal, “*Sporumuzun Dünü, Bugünü ve Geleceği Konulu Konferans*”, **Türkiye Olimpiyat Paneli ile Sporda Devletin Yeni Panelinde Yapılan Konuşmalar**, Türkiye Amatör Spor Klüpleri Konfederasyonu Yayın No: 11, Ankara, Mayıs 1989, s. 88.

²⁹² **Olimpik Hareket**, s. 41.

1928 Amsterdam Olimpiyatlarında 67 kiloda yarışan güreşçi Tayyar Yalaz dördüncülüğü, Saim Arıkan altıncılığı, Nuri Boytorun ve Mehmet Çoban ise yedinciliği elde etmişlerdir.²⁹³ Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya, Romanya, Bulgaristan'ın dahil olduğu ve birincisininin 1932'de düzenlendiği Balkan Güreşleri'nin (Atatürk'ün vefatından 1940 senesine kadar Balkan Güreşleri yapılmamıştır.²⁹⁴) en az Olimpiyatlar kadar önemsendiği görülmüştür. Balkan Güreşleri kronolojik olarak şu şekilde bir seyir göstermiştir.²⁹⁵

Faaliyetin Adı	Yılı	Yapıldığı Yer	Şampiyon
1. Balkan Güreşleri	1932	Maksim	Türkiye
2. Balkan Güreşleri	1933	Asri Sinema	Türkiye
3. Balkan Güreşleri	1934	Fransız Tiyatrosu	Türkiye
4. Balkan Güreşleri	1935	Taksim Stadı	Türkiye
5. Balkan Güreşleri	1937	İzmir Alsancak Stadı	Türkiye

Tan Gazetesi, güreşe meraklı olan İzmir halkını tatmin etmek, İzmir'de uluslararası temaslara zemin hazırlanmış olmak ve İzmir'i hatırlatmak noktasından çok mühim bir şeyi gerçekleştirmek amacıyla 5. Balkan Güreşleri'nin İzmir'de düzenlenmesinin nedenlerini sıralarken bu faaliyet için 7-8 bin lira masraf edilip yalnızca 800 lira hasılat yapıldığını belirtmiş, güreşleri izlemek için Alsancak stadına giriş ücretlerinin çok yüksek tutulduğunu dile getirmiştir.²⁹⁶ Bu olumsuzluğa rağmen Balkan Güreşleri'nin İstanbul'da düzenlenme geleneğinde değişiklik yaşanmasına karşın, müsabakalarda her yıl olduğu gibi Türkiye için şampiyonluk geleneği bozulmamıştır. Türk güreşçilerinin gerek 1928 Amsterdam Olimpiyatlarında ilk ona girme başarısını göstermesi gerekse Berlin Olimpiyatları öncesinde Balkan Güreşleri'nde şampiyonluklar elde etmesi, Berlin Olimpiyatları öncesinde sıkı bir hazırlık dönemi geçirerek dünya kamuoyunda Türkler'in güreş konusunda iyi bir mevkide olduğunun gösterme şansına sahip olmuştur.

²⁹³ **Olimpik Hareket**, s. 49; Hiçyılmaz, a.g.e., s. 50.

²⁹⁴ Güven, a.g.e., s. 39.

²⁹⁵ Güven, a.g.e., ss. 39-43; **Akşam**, 20 Eylül 1937, s. 8; **Cumhuriyet**, 20 Eylül 1937, s. 1; **Ulus**, 20-9-1937, s. 4.

²⁹⁶ **Tan**, 28-9-1937, s. 6.

1936 Berlin Olimpiyatlarına götürüleceği baştan beri kesin olan spor dallarının en başında güreş geliyordu.²⁹⁷ Türkiye’de spora yön veren devlet ve onun kurumları ve federasyonlar nasıl ki güreşçilerin oyunlarda galibiyetler alacağına inanmışsa, Beynelmüllel Güreş Federasyon reisi de Türk güreşçilerinin dünya sporcuları için tehlike olduğunu söylemiştir.²⁹⁸ Türkiye’de Olimpiyatlara gidilmeli mi gidilmemeli mi tartışmaları sürerken güreşin uluslararası en büyük temsilcisinden Türk güreşçilerine iftihar edebilecekleri bir övgünün gelmesi dikkat çekici olmuştur. Tan Gazetesi, biraz sivri bir üslupla “dünyanın zorlu takımlarını haklayan pehlivanlarımız bu olimpiyatta yüksek dereceler almazlarsa kabahat idarecilerindir”²⁹⁹ derken müsabakalarda harikalar yaratması beklenen Türk Milli Güreş Takımındaki güreşçilerden ziyade topu güreşçilerin idaresinden sorumlu kişilere atmıştır.

Olimpiyat hazırlıkları için Güreş Federasyonu tarafından belki de atılan en büyük adım güreşte bir dünya ismi olan Finlandiya’dan getirtilen yeni güreş antrenörü³⁰⁰ ile ikinci ve en önemli adım olarak da 1936 Berlin Olimpiyatlarına güreşte ilk kez serbest stilde sporcu götürüleceği için, güreşçilerin bu stilde çalıştırılmaya başlanması olmuştur.³⁰¹ Antrenör ve serbest güreş takımı meselesi bu şekilde halledildikten sonra, Türkiye’ye gelen Finlandiyalı ve Alman atletler ile Olimpiyatlara hazırlık amaçlı müsabakalar yapılmıştır.³⁰² Olimpiyat hazırlıkları müsabakaları için sadece Finlandiya’dan getirtilen 8 kişilik güreş kafilesinin İstanbul-Helsinki, Helsinki-İstanbul arası yol, konaklama ve diğer masrafları için bile hükümet 1550 liralık döviz müsadeseinin verilmesine karar vermiştir,³⁰³ bu destek hükümetin Olimpiyat hazırlıklarını ciddiye almasının bir örneğini oluşturmuştur. Finli ve Alman güreşçilerin Türkiye’ye getirtilerek Olimpiyat Türk Milli Takımının üyelerini seçmeye yönelik hazırlık maçlarının tertip edilmesi oyunlarda güreşten beklentilerin yüksek olduğunu göstermiştir. Berlin Olimpiyatlarında başkanlığını Seyfi Cenap’ın³⁰⁴ yaptığı Türk Milli Olimpiyat güreş kafilesi şu sporculardan oluşmuştur.³⁰⁵

²⁹⁷ **Tan**, 25-1-936, s. 9; **Cumhuriyet**, 29 İncikicanun (Ocak) 1936, s. 6; **Ulus**, 1 Haziran 1936, s. 1.

²⁹⁸ Ahmet İhsan, “*Olimpiyaddan Mektuplar*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 29 Temmuz 1936, s. 6.

²⁹⁹ **Tan**, 10-7-936, s. 7.

³⁰⁰ **Cumhuriyet**, 29 İncikicanun (Ocak) 1936, s. 6.

³⁰¹ **Cumhuriyet**, 19 Mart 1936, s. 6.

³⁰² **Cumhuriyet**, 12 Mart 1936, s. 6; **Tan**, 17-4-936, s. 9; **Top**, No. 8-81, 1 Haziran 1936, s. 8-9; **Ulus**, 1 Haziran 1936, s. 5; **Top**, No. 9-82, 8 Haziran 1936, s. 4-5; **Ulus**, 25 Haziran 1936, s. 4; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 1, 29-6-1936, s. 8-9.

³⁰³ **BCA**, 080.18.01.02-65.48.12, 6/6/936 tarih ve 2/4768 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi.

³⁰⁴ **Tan**, 17-7-936, s. 3.

³⁰⁵ Kafilede yer alan sporcularla ilgili tablo Cüneyt E. Koryürek, **Eski Olimpiyadlar M.Ö. 776-M.S. 393?-Modern Olimpiyad Oyunları 1896-1996, Olimpiyadlar’da Türkler (Atina Atlanta 1896-1996 28 Asırlık Olimpiyadlar Tarihi** adlı eserinden ve **Top Dergisi**’nin 24 Ağustos 1936 tarih, 22-95 numaralı sayısından yararlanılarak oluşturulmuştur.

GREKO-ROMEN		SERBEST	
Hüseyin ERKMEN	56 kg (6. olmuştur)	Ahmet ÇAKIRYILDIZ	56 kg
Yaşar ERKAN	61 kg (1. olmuştur)	Yaşar ERKAN	61 kg
Saim ARIKAN	66 kg	Sadık SOĞANLI	66 kg (5. olmuştur)
Nuri BOYTORUN	72 kg (5. olmuştur)	Hüseyin ERÇETİN	72 kg
Adnan YURDAER	79 kg	Ahmet KİREÇÇİ	79 kg (3. olmuştur)
Mustafa ÇAKMAK	87 kg	Mustafa ÇAKMAK	87 kg
Mehmet ÇOBAN	87 kg + (4. olmuştur)	Mehmet ÇOBAN	87 kg +

Olimpiyatların ilk gününde Türk takımı pek de parlak sonuçlar alamamış, Ahmet, Yaşar, Sadık, ve Hüseyin rakiplerine karşı mağlup olmuştur.³⁰⁶ Serbest güreşlerde ilk gün alınan neticeler bu stilde henüz çok acemi olduğunun göstergesi niteliğinde olmuştur.³⁰⁷ Takımın bu istenmeyen neticeleri karşısında karşılaşmaları izleyen idarecilerin moralleri bozulmuş olmakla birlikte “Bugünün yarını da var çocuklar... Yarın Musatafa, Mersinli Ahmed, Çoban güreşecek...”³⁰⁸ diyen Türk Spor Kurumu Başkanı General Ayerdem maneviyatını yüksek tutmayı başararak ekibin neşesini yerine getirmeye çalışmıştır. Olimpiyatların üçüncü gününde Çoban, Mustafa ve Ahmet girdikleri mücadelelerden galip ayrılmışlardır.³⁰⁹ Güreş ekibi için işlerin tam da yolunda gitmeye başladığı zamanda, Türk Spor Kurumu ve Olimpiyat Milli Takım Kafilesi Başkanı General Ayerdem 10 Ağustos 1936 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği’ne çektiği telgrafta güreşçi Yaşar’ın Olimpiyat şampiyonluğunu ve Mersinli Ahmet’in Olimpiyat üçüncülüğünü şu sözlerle Türkiye’ye haber vermiştir: “Yaşar’ın birinciliği kazanmasından dolayı bayrağımız çekilecek marşımız çalınacaktır. Dün de Mersinli Ahmed’in üçüncü geldiği için bayrağımız çekilmişti.

³⁰⁶ **Cumhuriyet**, 3 Ağustos 1936, s. 6; **Tan**, 3-8-936, s. 1; **Ulus**, 8 Ağustos 1936, s. 5.

³⁰⁷ Ahmet İhsan, “Olimpiyatlar”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 6 Ağustos 1936, s. 6; Burhan Felek, “Serbest Güreşlerin Sonu”, **Akşam Gazetesi**, 9-8-936, s. 6.

³⁰⁸ **Ulus**, 8 Ağustos 1936, s. 5.

³⁰⁹ **Akşam**, 4 Ağustos 1936, s. 1; **Tan**, 4-8-936, s. 1; **Ulus**, 4 Ağustos 1936, s. 1; **Cumhuriyet**, 5 Ağustos 1936, s. 1.

Diğer bütün takımlarımızın vaziyetleri de asla mucibi hicap olmamıştır. Arzu malumat eylerim.”³¹⁰

61 kiloda, Greko-Romen stilde yarışan Yaşar Erkan’ın kendi kategorisindeki birinciliği şu şekilde gerçekleşmiştir; *“Güreş: yarı hafif siklette üç millet yarı finale kalmıştır: bunlar İsviçre, Finlandiya, ve Türkiyedir. Yaşar, Finlandiyalıyla güreşerek tuşla yenilmiştir. Finlandiyalı da İsviçreli ile güreşip sayı hesabı ile galip gelmiştir. Bunun neticesi olarak, 1 fena puanı olan Yaşar, 3 fena puan daha, yani 4 puan almıştır... -Diğer milletlerin aldığı fena puanlardan bahsettikten sonra- Bu hesaba göre, yarı hafif siklette Türkiye birinci, Finlandiya ikinci, İsviçre üçüncü olmuştur.*”³¹¹ *“Şurası kayda şayandır ki Yaşar, son maçta her ne kadar tuşla mağlub olmuşsa da, evelki günlerde tuşla iki ve sayı hesabı ile bir galibiyet kazanmıştı...”*³¹² *“Milletlerarası spor anane ve usullerine vakıf olmayanlar için Yaşarın şampiyonluğu epice hayret dilecek bir hadise teşkil etti. Çünkü son maçta pehlivanımızın sırtı yere getirilmek suretile mağlub olduğunu duyarken bir taraftan da şampiyonluğu kazandığı müjdesini aldık. Müsabaka inceliklerini bilmeyenler için gerçekten garip bir vaka. Fakat sporcu arkadaşlar bunu uzun uzun izah ettiler.”*³¹³ Güreşte güreşçinin sırtının yere değmesi yani “tuş”, mağlubiyet olarak sayılırken Yaşar’ın Olimpiyatlarda Finli rakibine tuş olmasına rağmen “şampiyon” ünvanı kazanması kafaları karıştırmıştır. Gazeteler şampiyonluğun güreşteki yeni teknikler neticesinde elde edildiğine dair konuya açıklık getirmek maksadıyla okurlarını aydınlatmaya çalışmıştır.

Ayyıldızlı Türk bayrağını birincilik direğine çektiren ve İstiklal Marşı’nı binlerce insan önünde dinleten Erkan’ı Atatürk *“Kendin küçüksün amma, memleket için büyük iş yaptın. Artık ismin Türk spor tarihine geçti. Çok yaşa Yaşar.”*³¹⁴ ve Başbakan İsmet İnönü ise *“Berlin olimpiyatında, Yaşar Sevgilerle seni candan tebrik ederim.”*³¹⁵ telgrafıyla tebrik etmiştir. Kazandığı galibiyet ile Kumkapı’daki evinin düğün evi halini aldığı³¹⁶ şampiyon Yaşar’ın Olimpiyat birinciliği basında; *“Yaşar dünya şampiyonu oldu- Bugün olimpiyatlarda*

³¹⁰ BCA, 490.01-1102.27.1.

³¹¹ Ulus, 10 Ağustos 1936, s. 1; Türk Spor Kurumu Dergisi, Sayı 7, 10/8/1936, s. 16; Top, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 6.

³¹² Ulus, 11 Ağustos 1936, s. 5.

³¹³ Akşamcı, “Akşamdan Akşama”, Akşam Gazetesi, 13 Ağustos 1936, s. 3.

³¹⁴ Haluk San, Belgeleri ile Türk Spor Tarihi, Cilt 1, Türk Spor Vakfı Yayınları: 2, Ankara, 1981, s. 123.

³¹⁵ Cumhuriyet, 11 Ağustos 1936, s. 1; Ulus, 11 Ağustos 1936, s. 5.

³¹⁶ Akşam, 11 Ağustos 1936, s. 1.

şeref direğine bayrağımız çekilecek ve milli marşımız çalınacak”,³¹⁷ “*Varol Yaşar- Yaşar 61 kiloda Dünya Birincisi oldu!*”,³¹⁸ “*Yaşar dünya şampiyonu oldu*”,³¹⁹ “*Yaşa, olimpiyat direğine Türk bayrağını çektiren Yaşar! Yüzbin kişinin ayakta hürmetle marşımızı dinlemesi ne kadar haşmetli bir sahnedir*”,³²⁰ “*Grekoromende dünya şampiyonluğunu alan yiğit pehlivanımız Yaşar*”³²¹ şeklindeki başlıklarla tüm Türk halkına duyurulmuştur.

Olimpiyat birinciliğini aldıktan sonra “*Arkamda bütün Türk milletinin bulunduğunu biliyordum. Sevgili bayrağımızı birincilik direğine çektirmek ve marşımızı yüz bin kişiye dinletmek için çalışıp muvaffak olduğumdan çok memnun ve bahtiyarım. Aziz milletimin alakasına minnettarlıkla teşekkürler ederim.*”³²² “*Bayrağım 1.lik direğine çekilirken bütün varlığım sanki bir katre yaş oldu ve gözlerimden aktı “İşte ben o gün yeniden dünyaya geldim, o gün yaşadığımı duydum*”³²³ diyen Yaşar Erkan, bu duygu ve övünç yüklü mesajlarıyla Türk milletinin göğsünü kabartan haklı iftiharını dile getirmiş oluyordu. Berlin’de Olimpiyat şampiyonu olan Erkan’ın başına çelenk takılmış, kendisine bir meşe fidanı ve altın madalya verilmiş,³²⁴ kendisine hediye edilen meşeyle ilgili ise “*Bana verilen meşe fidanını Atatürk’e takdim edeceğim onu ancak ulu Önder büyütür*” diyerek³²⁵ hem Atatürk’ü hem Atatürk’ün güreş sevgisini onore etmiştir. Olimpiyat Güreş Takımındaki güreşçilerin, özellikle de Yaşar Erkan’ın yurda dönüşü muazzam bir olaya dönüşmüş, onbinlerce halk Erkan ve Kireççi’yi elleri üstünde taşımış³²⁶, karşılama ihtişamlı bir olaya dönüşmüştür. Taksim Stadında yapılan törende Beyazıt Cumhuriyet Meydanı’ndan alınan toprak “*Yaşara verilen meşe fidanı ancak Türk toprağında büyüyebilir*” denilerek Beyoğlu Halkevi Başkanı Prof. Haşim Refet tarafından takdim edilmiştir.³²⁷ Türkiye’de büyük bir sevgi seliyle karşılanan Yaşar’a başarısını taçlandırmak için birtakım hediyeler verilmiştir, bunlardan birisi Halk Partisi’nin alacağı ev,³²⁸ Uşak Gençlerbirliği’nin “Yılcıoğlu” fabrikası ürünlerinden

³¹⁷ **Akşam**, 10 Ağustos 1936, s. 1.

³¹⁸ **Cumhuriyet**, 10 Ağustos 1936, s. 1.

³¹⁹ **Top**, No: 20-93, 10 Ağustos 1936, s. 1.

³²⁰ **Tan**, 11-8-936, s. 6.

³²¹ **Ulus**, 12 Ağustos 1936, s. 5.

³²² **Cumhuriyet**, 11 Ağustos 1936, s. 1.

³²³ **Cumhuriyet**, 22 Ağustos 1936, s. 3.

³²⁴ **Akşam**, 12 Ağustos 1936, s. 1; **Top**, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 4.

³²⁵ **Akşam**, 15 Ağustos 1936, s. 7.

³²⁶ **Akşam**, 22-8-936, s. 1.

³²⁷ **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 11, 7/9/1936, s. 8.

³²⁸ **Cumhuriyet**, **Tan**, 31 Ağustos 1936, s. 6.

bir elbiselik³²⁹ ve Olimpiyat galibi olması dolayısıyla bir tanesi Mersinli Ahmet'e de verilen madalya olmuştur.

1936 Berlin Olimpiyatlarının güreşle ilgili haberlerde basında en dikkat çekici noktalarından birisi de Olimpiyat birincisi altın adam Yaşar'la ilgili haberlerin haklı bir nedenle çok fazla yer kaplaması fakat aynı Olimpiyatta üçüncülük elde ederek bronz madalya sahibi olan Mersinli Ahmed'in³³⁰ başarısının biraz daha gölgede bırakılması olmuştur. Halbuki Mersinli 79 kiloda Serbest Stilde Olimpiyat Oyunları tarihinde Şeref Kürsüsü'ne çıkan ilk Türk sporcusu³³¹ olmak gibi bir şeref elde etmiştir. Bunun yanında kafilde yer alan diğer güreşçilerden Çoban Mehmet dünya dördüncüsü olmuş,³³² hatta dördüncülüğü bile azımsayan Cumhuriyet Gazetesi, hakemler Çoban Mehmet'e haksızlık etmeseydi Mehmet'in en az bir üçüncülük kazanacağını iddia etmiştir.³³³ Olimpiyat Güreş Milli Takımının bir diğer sporcusu Küçük Ahmet de dünya altıncılığını elde etmiştir.³³⁴ Hem Mersinli Ahmet'in başarısı Türkiye'ye dönüşünde biraz daha heyecanla karşılanırsa da, diğer iki güreşçinin Olimpiyat gibi dünyanın en önemli spor organizasyonunda ilk ona girmeyi başarmasının üzerinde durulmaması; sadece altın, gümüş ve bronz madalya kazanabilen sporculara gıpta edilmesinin bir göstergesi olmuştur. Mersinli Ahmet Olimpiyatlardan sonra muhtelif makamlara başvurarak iş istemiş, kendisiyle alakadar olunmamış ve geçim sıkıntısı çektiği için milli takımdan istifa ederek “profesyonel” olmak istediğini dile getirmiştir.³³⁵ Çoban Mehmet de Olimpiyatlar sonrasında aynı duruma düşmüş ve kendisine bir ev alacak kadar para toplanabilmesi amacıyla özel bir gece düzenlenmesi yoluna gidilmiştir.³³⁶ Bu durum, Türk sporunda önemli bir kıymete sahip olan bu güreşçilere gerek oyunların hemen ardından gerekse sonrasında yeteri kadar itibarın verilmediğini göstermiştir.

³²⁹ **Cumhuriyet**, 16 Ağustos 1936, s. 6.

³³⁰ **Akşam**, 6 Ağustos 1936, s. 2; “*Hem Nalına Hem Mihına*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 10 Ağustos 1936, s. 3.

³³¹ **Olimpiyat Oyunlarının 100. Yılında Türkiye**, s. 59.

³³² **Top**, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 6.

³³³ **Cumhuriyet**, 13 Ağustos 1936, s. 6.

³³⁴ **Akşam**, 9 Ağustos 1936, s. 8.

³³⁵ **Cumhuriyet**, 11 Birincikanun (Aralık) 1937, s. 6.

³³⁶ **Cumhuriyet**, 15 İkincikanun (Ocak), 1938, s. 6; “*Hem Nalına Hem Mihına*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Şubat 1938, s. 3.

3.2. Binicilik

Türklerin tarih sahnesine çıkmalarından itibaren hayatlarının hemen her evresinde varlığına şahit olduğumuz at, Türk kültüründe oldukça önemli bir yere sahiptir, bunda Türklerin atı ilk evcilleştiren millet olmasının payı büyük olmuştur. Türklerin atla tanışıklığı M.Ö. 3000’li yıllardan itibaren kendini göstermiş,³³⁷ atla kurulan bağ sadece gündelik hayatta yük taşımada, binek hayvanı ya da savaş meydanlarında vazgeçilmez bir unsur olarak kullanılmakla kalmamıştır. Başlangıçta savaş eğitimi olarak yapılan “binicilik, atıcılık, güreş, top oyunu” gibi sporlar, halkın daha çok ilgi ile seyredebilmesi için çok defa müzikle icra edilmiştir.³³⁸ At üstüdeyken sergilenen ve ustalık isteyen hareketler zamanla sportif bir görünüm de kazanmaya başlamıştır.

XV. yüzyılın sonlarına doğru Fransız saraylarında savaş talimi yapan şovalyeler arasında yapılan oyun ve yarışmalar bugünkü modern biniciliğin temelini atmıştır. Burada “at koşuları” ile “binicilik müsabakaları” birbirinden farklı olup birbirine karıştırılmaması gerektiğini vurgulamak yerinde olacaktır. At koşuları, at neslini ıslah ve at besleyenleri teşvik amacıyla tertip edilen ve müşterek bahisli, çok rağbet gören yarışlardır. Binicilik yarışlarına ise Avrupalılar tarafından “Concours Hippique” ismi verilmiş ve bu söyleyiş bizde “Konkur Hipik” şekline dönüşmüştür.³³⁹ Türkiye’ye ilk modern anlamda biniciliğin gelişi ise 1911 yılında Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa tarafından açılan Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu ile olmuştur.³⁴⁰ İstanbul Bakırköy’deki okulun kuruluşuna kadar Osmanlı Devleti’nde binicilik faaliyetleri geleneksel boyutta sürdürülmüş ve bundan sonra modern binicilik ve olimpik branşlar uygulanmaya başlamıştır.³⁴¹

Balkan Savaşı, 1. Dünya Savaşı ve arkasından Kurtuluş Savaşı nedeniyle, Türkiye’de atlarda görülen azalma, cumhuriyet döneminde atçılığı ve biniciliği olumsuz yönde

³³⁷ **Olimpik Hareket**, s. 10.

³³⁸ Keten, a.g.e., s. 33.

³³⁹ **Ulus**, 11-5-1938, s. 5’ten Nizamettin Kırşan, “Binicilik bahisleri- Konkur ipik nedir? Milletler mükafatı müsabakaları 1050 metrelik ve üzerinde 20 mani bulunan bir mesafe dahilinde yapılır”, **T.S.K. Dergisi**

³⁴⁰ Kahraman, a.g.e., s. 644-645.

³⁴¹ Volkan Uğur, **Cumhuriyet Dönemi Türk Ordusunda Atlı Spor**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006, s. 8.

etkilemiştir.³⁴² 1927’de 904 sayılı “Islahat-ı Hayvanat Kanunu” ile “at ve yarış hayvanat sergileri masarifi ile mükafat bedeli ve cirit meydanları tefriki”ne yer verilmiş,³⁴³ Binicilik Okulu için konkurhipik atları Fransa, Irak, Suriye, Mısır, İngiltere’den getirtilmiştir.³⁴⁴ Bu ve benzeri tedbirler alınarak Türk biniciliğinin önündeki engeller kaldırılmaya, modern teknikler ve dünyada bu spor dalıyla ilgili gelişmeler yakından takip edilerek binicilikte uluslararası alanda önemli galibiyetler alınmaya başlamıştır. Berlin Olimpiyatlarına katılma aşamasına gelene kadar Türk binicilerinin katıldığı uluslararası yarışlar ve elde edilen derecelere genel olarak bakılacak olursa,³⁴⁵ 1931 Balkan, 1932 Nice Uluslararası Engel Atlama, 1933 İstanbul Uluslararası, 1934 Viyana Uluslararası Engel Atlama, 1935 Nice, Aachen, Budapeşte, Viyana Engel Atlama yarışmalarında Binicilik Türk Milli Takımı birincilik, ikincilik, üçüncülük, dördüncülük gibi derecelerle ilk ona girebilmeyi başarmıştır.

Gerek ulusal ve gerekse uluslararası binicilik yarışlarında önemli dereceler elde edilmesi, bu spor dalının tereddütsüz bir şekilde Türk Milli Takımları arasında Berlin Olimpiyatlarına gidecek kafiyeyle dahil edilmesine neden olmuştur.³⁴⁶ Türk Binicilik takımı için; “Berlin Olimpiyatı direğine Türk bayrağını şerefle yükselteceğini beklediğimiz sporcularımızın arasında ve belki de başında gelmekteydi”³⁴⁷ hatta bir Alman gazetesi Avrupa’da düzenlenen binicilik müsabakasında alınan parlak zaferler nedeniyle “Türkler bomba gibi patladılar” gibi yorumlar yapılmıştır.³⁴⁸ Cumhuriyet Gazetesi’nde geçen bir habere göre Alman basınından bir gazete (ki bu Alman gazetesinin Ulus Gazetesi’nde sözü edilenle aynı olması kuvvetle ihtimaldir) “Türkleri vasat derecedeki atlarla bu kadar muvaffak eden Türkün muzaffer olmak hususundaki demir azmidir” şeklindeki sözleriyle ve yine Alman basınından Sankt George Spor Gazetesi’nin “Türklerin her binişlerinde sanki Atatürk’ün yanlarından ayrılmıyarak kendilerine enerji vermekte olduğu hissi hasıl oluyor. Koşularında hiç somurtmuyorlar ve gülerek zafere doğru gidiyorlar”³⁴⁹ ifadesi binicilik alanındaki başarıları yakından takip eden yabancı basının Türk biniciliği hakkındaki tarafsız görüşlerinin sunumu olmuştur. Bakanlar Kurulu Kararı ile Süvari Binicilik Okulu Komutanı

³⁴² A. Fuat Ünver, **Antik Çağlardan Modern Olimpiyatlara Binicilik Spor ve Türk Biniciliğinin Olimpik Gelişimi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006, s. 53’ten **Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu Broşürü 1923-1943 20. yıl Hatırası**, 1943, s. 59.

³⁴³ Güven, “Atatürk’ün Beden Eğitimi ve Spor Politikası”, s. 65-66.

³⁴⁴ Güven, a.g.m., s. 69.

³⁴⁵ **Cumhuriyet**, 1 Ağustos 1938, s. 5; Hiçyılmaz, a.g.e.; Ünver, a.g.t., s. 59-66.

³⁴⁶ **Tan**, 17.01.1936, s. 9; **Tan**, 25-1-1936, s. 9; **Top**, No. 17-90, 20 Temmuz 1936, s. 10.

³⁴⁷ **Akşam**, 26 Haziran 1936, s. 5.

³⁴⁸ Aynı yer.

³⁴⁹ **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 4, 20/7/1936, s. 7.

Yarbay Saim'in komutasında Berlin'e gidecek olan heyetin masrafları için 46.500 liranın ödenmesine dair çıkarılan kararnamenin³⁵⁰ ardından Sipahi Ocağı tarafından yapılan hazırlık müsabakalarının sonucunda Olimpiyata iştirak edecek Binicilik Türk Milli Takımı şu kişilerden oluşmuştur.³⁵¹

Saim ORHON; Süvari Binicilik Mektebi Kumandanı (Kafile Başkanı)

Yüzbaşı Cevad KULA

Teğmen Cevad GÜRKAN

Teğmen Eyüb ÖNCÜ

Teğmen Saim PULATKAN

Teğmen Sadettin EROKAY

Teğmen Fahri İLHAN

Akşam Gazetesi'nin hususi muhabiri Berlin'de dünya milletlerinin spor kabileleri için hazırlanmış olan Olimpiyat köyünde *“bilhassa binicilerimiz ve güreşçilerimiz dikkat celbediyordu.”*³⁵² haberiyle Türk binicilerinin Olimpiyatlarda yarattığı etkiyi dile getirmiştir. Olimpiyat oyunlarında binicilikte olmasa bile güreşte elde edilecek olan başarılar diğer devletlerin Türk Milli Takımında yer alan spor dallarından en çok bu ikisi ile ilgili önemli muvaffakiyetler alınacağı konusunda oluşan ortak fikri ortaya koymuştur. Ancak hayvanla birlikte mücadele verilmesi gereken bir spor dalı olan binicilikte, Olimpiyata götürülecek olan tüm Türk kafilesinde olduğu gibi bir gecikme söz konusu olmuştur.³⁵³ *“Bazı spor şubelerinin iştirakleri, Olimpiyadlar gelip çattıktan sonra, yani ancak on on beş gün evvel kararlaştırıldı. Hayvanlarını iklime alıştırmak için temmuzun ilk günü Berline hareket etmeleri mukarrer bulunan binicilerimiz bile, bir takım para formaliteleri ve kırtasiye muameleleri yüzünden, on on iki gün teahhurla gidebildiler. Halbuki süvarilerimizin Berlin Olimpiyadlarına iştirakleri, daha geçen sene, bu tarihlerde takarrür etmişti. Bu da, teknik değil, fakat idari bakımdan bir hazırlıksızlıktır.”*

Ulusal ve uluslararası yarışlarda aldıkları güzel derecelerin devamının Berlin'de de geleceği umulmuş olan ancak, en iyi atlardan birinin ölmesi ve birkaçının da antrenmanlarda

³⁵⁰ BCA, 30.18.1.2-66.57.16, 4/7/1936 tarih ve 2/4952 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi.

³⁵¹ Türk Spor Kurumu Dergisi, Sayı 2, 6/7/1936, s. 8; Ulus, 6 Temmuz 1936, s. 2.

³⁵² Akşam, 31 Temmuz 1936, s. 8.

³⁵³ “Hem Nalına Hem Mihına”, Cumhuriyet Gazetesi, 3 Ağustos 1936, s. 3.

yaralanması gibi talihsizlikler³⁵⁴ yüzünden Türk binicileri, belki de en az güreş milli takımımızın elde ettiği kadar parlak zaferler kazanma şansını kaybetmiştir. Bu talihsizliğin rövanşı, Berlin’de düzenlenen “Milletler Mükafatı” isimli yarışta Türk Milli Takımı binicilerinden Cevat Kula’nın, 54 binici arasından 6.’lığı kazanmasıyla³⁵⁵ alınmıştır.

3.3. Futbol

Divanü Lügat-it-Türk’de “Tepük”, “Çögen”, “Top” kavramlarından bahsedilen top oyunlarının³⁵⁶ Avrupa’ya ulaşmasında “*Haçlı ordularının Kudüs’de ve Mısır’da bulunurken Top, Çögen ve Cirit oynayan Türkleri görerek bu oyunları memleketlerine götürmeleri*” şeklinde muhtemel bir görüş bulunmaktadır.

Bugünkü şekliyle futbol olarak adlandırılan oyun, “*dünyanın her ülkesinde olduğu gibi ülkemize İngiliz denizcilerinin, diplomat ailelerinin, tüccarların tanıtımıyla*”³⁵⁷ girmiştir. “*Sporun beden eğitime bağımlı olduğu 1863-1903 döneminde biraz halkın agorafobisi (açık hava korkusu), çokça da padişahların okolofobisi (kalabalık korkusu) yüzünden Osmanlı insanı sporu geç tanımış*”³⁵⁸ ve bu gecikme her branşta olduğu gibi futbolun da teşkilatlanma sürecine yansımıştır. “*İngilizlerin spor yapmalarına gösterilen hoşgörünün Osmanlı uyrukları için yinelenmeyeceği, hele ürkülen kalabalıkları üretmeye sporlar arasında en yatkını olan futbolda hiç gösterilmeyeceği*” açık olmakla birlikte³⁵⁹ “*Pazar günleri Moda’da, Kadıköy’de Papazın bağında İngiliz ve Rumlar arasındaki iddialı maçlar Türk gençlerini de harekete geçirmiş, istibdat idaresinin baskısına rağmen onları bir klüp kurmaya heveslendirmiştir.*”³⁶⁰ İstibdat dönemi padişahı Abdülhamit döneminde futbol oynamak, takıma ad koymak, renk seçmek ve klüp kurmak oldukça zor bir işti, örneğin Galatasaray Klübü kurulurken ilk seçilen kırmızı-beyaz rengi milliyeti belirten bir nitelikte olacağından

³⁵⁴ **Cumhuriyet**, 17 Ağustos 1936, s. 1; “*Hem Nalina Hem Mihına*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Ağustos 1936, s. 3; **Top**, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 14; Nevin Hasan, “*Olimpiyatlar*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Ağustos 1936, s. 6.

³⁵⁵ **Top**, No. 22-95, 24 Ağustos 1936, s. 4.

³⁵⁶ İbrahim Yıldırım; “*Tepük Futbol mudur? XI. Yüzyıl Türk Spor Faaliyetlerinden “Tepük” Oyununun Mahiyeti Üzerine Bir Araştırma*”, **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 1, Ocak 1997, s. 56.

³⁵⁷ Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, s. 47.

³⁵⁸ Fişek, a.g.e. s. 43.

³⁵⁹ Kurthan Fişek, **Spor Yönetimi**, s. 265.

³⁶⁰ Fişek, **Spor Yönetimi**, s. 265’ten Ali Rıza Ertuğ, **Türkiye Futbol Tarihi 1890-1923**, BTGM Ankara Bölge Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1977, s. 9-10.

sarı-siyaha, ardından da bugünkü renkleri olan sarı-kırmızıya dönüşmüştür.³⁶¹ İzmir ve daha sonra İstanbul'da oynanmaya başlayan futbol klüpleri özellikle yabancı uyruklulardan oluşan bazı grupların klüpler kurmasıyla teşkilatlanmaya başlamıştır. Bunlara örnek olarak şu klüpler gösterilebilir:³⁶² Black Stockings, Bornova, Moda, Beşiktaş, Galatasaray, Fenerbahçe

Türk futbol tarihindeki örgütlenme süreci bu çalışmada baz alınan yıllar doğrultusunda şu üç dönemde özetlenebilir:³⁶³

1. Dönem: (1895-1908) Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde İstanbul, İzmir ve Selanik'te İngilizlerin ve diğer hıristiyan grupların kurduğu takımların faaliyetleri.
2. Dönem: (1908-1923) Türk klüplerinin büyük bir hızla çoğalması ve Türk takımlarının egemenliğinin kabulü.
3. Dönem: (1923-1951) Türk sporunun örgütlenmesi ve Türkiye İdman Cemiyeti İttifakına bağlı olarak "Türkiye Futbol Heyeti Müttehidesi"nin kurulması suretiyle Türkiye Futbol Federasyonunun kuruluşu ve sonraki yıllarda gelişmesi.

1903 yılında ilk çok klüplü, tek sporlu yapıya örnek olan İstanbul Futbol Birliği'nin,³⁶⁴ futbol sezonunun dolu ve çekici bir takvime bağlanması, lig programının aksaksız uygulanması, klüpler arasındaki teknik ve idari anlaşmazlıkların çözülmesi ve lige alınacak klüplerin tespiti gibi görevleri vardı.³⁶⁵ İstanbul Futbol Birliği'nde Türk uyruklular tarafından kurulan klüpler lige alınmazken, yabancı uyrukluların kurduğu klüpler lige alınıyor, hakem bulmakta da güçlük çekiliyordu.³⁶⁶ İstanbul Futbol Birliği'nin yerine görevi devralan İstanbul Futbol Klüpleri Ligi, "*tek sporlu (futbol), federatif (klüplerden oluşan) ve dikey (kümelere göre) kurulmuş bir lig sistemi*"³⁶⁷ olarak kurulmuştur. Gerek İstanbul Futbol Birliği gerekse İstanbul Futbol Klüpleri Ligi döneminde futbolla ilgili düzene sokulmak istenen her konuda daha büyük düzensizlikler ortaya çıkmış ve "*futbolun Türkiye'de üyeleri sürekli değişen ve kurulup kapanması bir olan birliklerin damgalarını vurduğu bir bağımsız derebeylikler dönemine girdiği görülmüştür.*"³⁶⁸

³⁶¹ Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, s. 60.

³⁶² Tayga, a.g.e., s. 124-125.

³⁶³ Keten, a.g.e., s. 66.

³⁶⁴ Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, s. 70.

³⁶⁵ Fişek, **Spor Yönetimi**, s. 277; **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 73.

³⁶⁶ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 74'ten Kurthan Fişek, **Türk Spor Tarihi**, s.73.

³⁶⁷ Fişek, **Spor Yönetimi**, s. 284.

³⁶⁸ Fişek, a.g.e., s. 291.

1913 yılında İstanbul Futbol Klüpleri Ligi'ne katılma başvuruları reddedilen ve çoğunluğu okul klüplerinden oluşan bazı klüpler “Cuma Ligi”ni kurmuştur. Böylece İstanbul Futbol Klüpleri Ligi ve Cuma Ligi olmak üzere iki ayrı futbol birliği ortaya çıkmış, Cuma Ligi varlığını 1913-1914 futbol sezonunda sürdürmüştür.³⁶⁹ İstanbul Futbol Klüpleri Ligi ise 1914 yılında meydana gelen sorunlar nedeniyle sona ermiş ve yerine “Pazar Ligi” adıyla³⁷⁰ “alternatif lig” olarak³⁷¹ ortaya çıkmış, federatif klüp sistemindeki bozuk düzen sorunların katlanarak devam etmesiyle nerdeyse çözümsüzlük noktasına gelmiştir.

Futbol liglerindeki karmaşa 1914-1915 sezonunda da devam etmiş,³⁷² 1914-1915 futbol sezonu sonunda her iki ligin bazı takımları yeni bir birlik oluşturmuş ve maçları Pazardan Cumaya alındığı için bu yeni birlik “Cuma Birliği” olarak adlandırılmıştır. “*Cuma ve Pazar ligleriyle bunları birleştiren Cuma Birliği'nin Cumhuriyet dönemine devrettiği ilk önemli miras, genelde klüplerarası, özelde de Fenerbahçe ile Galatasaray arasındaki rekabet*”³⁷³ olmuştur. 1919 yılında Beşiktaş öncülüğünde Türk İdman Birliği, 1920’de ise etnik kökenli klüpler arasında tekrar Pazar Ligi kurulmuştur. Yabancı uyruklularla Türkler arasında adeta yarışarcasına kurulan birliklerden oluşan bu karmaşık yapı 1922’de Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın kurulmasıyla sona ermiştir.³⁷⁴ Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı ile futbola önemli ölçüde bir düzen getirilmeye çalışılmıştır. TİCİ döneminde Türkiye’nin futbolda Uluslararası Futbol Federasyonu’na (FIFA) üyeliği gerçekleşmiş, 21 Mayıs 1923 günü İsviçre’nin Cenevre kentinde yapılan FIFA Genel Kurulu toplantısında Türkiye 26. üye ülke olarak kabul edilmiştir.³⁷⁵ Türkiye’nin FIFA’ya üyeliğinin en büyük anlamı, TİCİ’nin kurulmasıyla yurtiçinde futbolla ilgili düzenlemelerin bir sonucu olarak Türk futbolunun uluslararası platforma taşınması olmuştur.

1906’da modern Olimpiyat oyunlarının onuncu kuruluş yıldönümü dolayısıyla Atina’da yapılan Ara Olimpiyat oyunlarına ülkemizden hristiyan asıllı sporcuların “ipe tırmanma, jimnastik, güreş, eskrim ve futbol branşlarında katılmasıyla³⁷⁶ Türkiye’nin futboldaki Olimpiyat serüveni başlamış oluyordu. 1924 Paris Olimpiyatlarına kadar

³⁶⁹ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 74’ten Kurthan Fişek, **Türk Spor Tarihi**, s. 75.

³⁷⁰ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 74.

³⁷¹ Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, s. 79.

³⁷² **Olimpiyat Oyunlarının 100. Yılında Türkiye**, s. 74.

³⁷³ Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, s. 84.

³⁷⁴ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 74.

³⁷⁵ Keten, a.g.e., s. 67.

³⁷⁶ **Olimpik Hareket**, s. 38.

düzenlenen diğer Olimpiyat oyunlarına katılmayan Türkiye, Cumhuriyetin ilanından sonra Paris'te düzenlenen oyunlara kalabalık bir kafiyle katılmış, bu kafiyeleler arasında ülkemiz futbol branşında da temsil edilmiştir.³⁷⁷ 1924 Olimpiyatlarının futbol şampiyonu olacak olan Uruguaylı futbolcular, Türk Milli Futbol Takımındaki Kelle İbrahim'den “kafa vuruşu” öğretmesi için ricacı olmuşlardır³⁷⁸. Paris'te herhangi bir başarı kazanamayan Olimpiyat Türk Milli Futbol Takımıyla ilgili bu anı Türkiye'nin futboldaki teknik ilerlemesiyle ilgili olmasa da bu spor dalında yeteneklerini sergileyen Türk futbolcularına dair ilginç bir örnek oluşturmuştur. Olimpiyat oyunlarının dokuzuncusu 1928'de Amsterdam'da düzenlenmiş olup bu oyunlara ülkemiz atletizm, bisiklet, eskrim, güreş, halter dallarının yanında futbolda da temsil edilmiştir. Yirmi kişilik bir kafileden oluşan Türk Milli Takımı,³⁷⁹ Mısır'la yaptığı maçta 7-1 yenilerek ezici bir mağlubiyet elde etmiştir. Türk Milli Futbol Takımının Olimpiyat öncesinde hazırlık amacıyla iki ayrı kafiye halinde Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde üst üste maçlar yapması, yalnız futbolcuları yormakla kalmamış, birlikte antrenman ve hazırlık maçı yapamamak da takımın uyumunu önemli ölçüde etkilemiştir.³⁸⁰

1936 Berlin Olimpiyatları öncesinde Türkiye'de futbol yurtiçinde daha içe kapalı bir vaziyette seyir halinde olmuş, yabancı takımlarla uluslararası fazla maç yapılamamış olması, futbolcuların Olimpiyata götürülüp götürülmemesi tartışmalarındaki esas noktalardan biri haline gelmiştir. Berlin öncesinde en göze görünür milli maçlar, Türkiye'nin Sovyet Rusya ile yaptığı maçlar olmakla birlikte özellikle Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş, Güneş gibi büyük futbol klüplerinin kendi çabalarıyla yurtdışından gelen takımlarla maçlar düzenledikleri ya da yurtdışına giderek oralarda anlaşma yaptıkları klüplerle karşılaştıkları görülmüştür. Örneğin; Macar Upeşt, Avusturaya Hakova takımları ile İstanbul takımları arasında çeşitli maçlar tertip edilmiştir.³⁸¹ Atina'ya giderek Panatinaikos takımıyla karşılaşan, Beşiktaş³⁸² için Yunan gazeteleri “*Beşiktaş takımı bizden üstündür, son iki maçta yenilmesi talihsizlik eserdir*”³⁸³ yorumları yapmıştır. Futbol devi İngiltere'den dünyanın en meşhur klüplerinden biri olan İngiliz Arsenal klübüyle anlaşma yapıldığı ve Türkiye'ye geleceği duyurulmuş³⁸⁴ ancak çok büyük heyecan uyandıran bu olay gerçekleşmemiştir. Tan Gazetesi'nde “*Şimdiye kadar 1*

³⁷⁷ **Olimpiyat Oyunlarının 100. Yılında Türkiye**, s. 41.

³⁷⁸ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 43.

³⁷⁹ Koryürek, a.g.e.

³⁸⁰ Tayga, a.g.e., s. 124-125.

³⁸¹ **Akşam**, 1 Kanunisani (Ocak) 1936, s. 11; **Cumhuriyet**, 2 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6; **Akşam**, 30 Mart 1936, s. 2.

³⁸² **Cumhuriyet**, 4 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 9.

³⁸³ **Akşam**, 8 Kanunisani (Ocak) 1936, s. 2.

³⁸⁴ **Akşam**, 16 Kanunisani (Ocak) 1936, s. 1; **Top**, Yıl: 2, Cilt: 3, No: 19-71, s. 6.

futbol takımı için garip görünecek uzun, pek uzun seyahate çıkmağa karar veren” İngilizlerin amatör Corn Thiana takımının³⁸⁵ Türkiye’ye geleceğini duyurduğu haber de asılsız haberler arasına girmiştir.

Onbirincisi Berlin’de düzenlenen Olimpiyat oyunları öncesinde Türkiye Cumhuriyeti’nin hangi spor dallarıyla temsil edileceği, hangi branşların Berlin’e götürüleceği konusu 1936 senesinin başlarından itibaren gündemi meşgul eden ve basında sıklıkla üzerinde durulan konular arasında gelmiştir. Futbol, bir yandan iyi dereceler alınabilecek bir şube olarak gösterilmiş,³⁸⁶ bir yandan da henüz kayakla yürümeyi yeni öğrenen kayakçılar bile Kış Olimpiyatlarına götürülüyorken futbolun Berlin Olimpiyatlarına elbette götürülmesi gerektiği savunulmuştur.³⁸⁷ Olimpiyat oyunlarına futbolla gidilmeli mi gidilmemeli mi tartışmalarının sürüp gittiği sıralarda Türkiye Futbol Hakem Encümeni Reisi Nüzhet Abbas *“Türk futbolunun Berlin olimpiyadlarına iştirak edecek kuvvette olmadığına karar vermek mevkiinde olanlar futbolun <<f>> sini bile bilmiyenlerdir... Türk milli takım oyuncularını belki birkaç memleket müstesna, diğer memleketlerinkinden ancak ve ancak oyun sistemi bakımından noksan olabilirler. Bu noksanın ise, önümüzdeki altı yedi aylık mühlet zarfında telafisi mümkündür...”*³⁸⁸ şeklindeki açıklamalarıyla Futbol Türk Milli Takımına duyduğu sonsuz güveni bir kez daha tazelerken Ahmet İhsan’ın *“Dört seneden beri milli bir temas yapmayan ve bugünkü kıymetleri malum olmayan futbolcuları olimpiyada götürmek büyük bir hata olur.”*³⁸⁹ ve *“Futbolculara bir tavsiye, futbolcular, gezmeğe gidiniz fakat maç yapmağa.. asla!”*³⁹⁰ diyen Bedri Gürsoy’un yorumları aslında millilerin Berlin’de alacakları acı neticeye dair bir öngörü niteliği taşımıştır.

Olimpiyata dahil edilecek kafiye muamması basının yorum ve eleştirilerine maruz kalmışken Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Reisi Erzurum Saylavı Aziz Akyürek’in başkanlığında yapılan toplantıdan müjdeli bir haber çıkmış ve futbol, Türkiye’yi temsil edecek olan atletizm, güreş, eskrim, yüzme ve bisiklet şubeleriyle beraber Olimpiyat Türk Milli Takımını oluşturan 80 kişilik kafilenin arasına dahil edilmiştir.³⁹¹ Zamanın spordan sorumlu tek yapısı olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’ndan futbolu da ilgilendiren bu

³⁸⁵ **Tan**, 16-9-937, s. 6.

³⁸⁶ **Tan**, 3-2-936, s. 7.

³⁸⁷ **Tan**, 5-2-936, s. 7.

³⁸⁸ **Cumhuriyet**, 14 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6.

³⁸⁹ Ahmed İhsan, *“Milli Futbol Takımımız Olimpiyada Gidebilir mi?”*, **Cumhuriyet Gazetesi**, 17 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6.

³⁹⁰ Bedri, a.g.m., **Cumhuriyet Gazetesi**, 27 Şubat 1936, s. 6 .

³⁹¹ **Cumhuriyet**, 29 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 6.

karar çıktığında Olimpiyatların başlaması için sadece 6 ay kadar bir süre bulunuyordu. “Olimpiyatlara gitmeden evvel değerli bir antrenör getirmek ve ecnebilerle maçlar yapmak lazımdır”³⁹² diyen Abbas’a Tan Gazetesi “olimpiyatlara futbolcularımızı götürecekseniz acele etmeliyiz”³⁹³ şeklinde destek veriyordu. Olimpiyatlara geri sayım sürecinde vakit az ancak futbolla ilgili tereddütler çoktu, bu sebeple Türk Milli Futbol Takımı Mayıs ve Haziran aylarında süren hızlı bir kamp dönemine alınmış, İstanbul, Ankara, İzmir muhtelitinden Olimpiyat seçmeleri yapılmış, Avusturya’dan gelen Först (First) Viyana, Macaristan’dan gelen Boçkay (Buçkay) takımlarıyla da yapılmak üzere birçok hazırlık maçları düzenlenmiştir.³⁹⁴

Türk Spor Kurumu Başkanı General Ali Hikmet “935 başından bugüne kadar yapılan ecnebi temaslarında aldığımız dereceler Türk futbolcularının kuvvet derecesini göstermeğe kafidir. Daha geçen gün Avusturya takımile yapılan üç maçın birinde yenildik, birinde berabere kaldık, birisinde de 4-1 galib geldik. Olimpiyada iştirak edecek olan diğer milletlerin hepsi acaba bizden daha mı yüksektirler?...”³⁹⁵ diyerek Olimpiyatlara futbol şubesinin götürülme sebebini anlatmış ve Türkiye’nin birçok ilinde birçok klüp tarafından futbol oynanmasına rağmen Olimpiyat seçmelerinin neden yalnız İstanbul, Ankara ve İzmir’den yapıldığını şu şekilde izah etmiştir:³⁹⁶ “Sporcuları halen spor seviyesi en yüksek olan İstanbul, İzmir ve Ankaradaki sporcular arasından ayırmak zaruridir. Gerçi diğer bazı yerlerde de münferid ve iyi sporcu bulunması mümkündür. Fakat Olimpiyadlara ayrılacak milli takım için bu kadar etraflı araştırmalar yapmağa vakit müsaid değildir.”

General Ali Hikmet’in bu konuşmalarından kısa bir süre sonra yaptığı ikinci bir açıklamada³⁹⁷ yapılan hazırlık maçlarının sonuçlarından memnun olduğunu ancak; Türk futbolcularının senelerden beri milli maç yapmadığını, Sovyetlerle yapılan temaslardan haricinde milli temaslardan kaçındığını, Olimpiyatlar için hazırlıkta geç kalındığını, biraz daha zaman bulunsaydı hiç tereddüt ve endişeye mahal olmaksızın bu kıymetli futbolcuları da Olimpiyata göndermekle zevk ve iftihar duyacağını belirtmiştir. Olimpiyat kafilesine önce dahil edildiği, sonra vazgeçilerek kafileden çıkarıldığı açıklanan futbol takımı için kafaları

³⁹² Nüzhet Abbas, “Milli Takımı Berlin’e Nasıl Götürebiliriz?”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 7 Nisan 1936, s. 6.

³⁹³ **Tan**, 4-5-936, s. 7.

³⁹⁴ **Ulus**, 15 Mayıs 1936, s. 6; **Tan**, 23-5-936, s. 10; **Top**, 1 Haziran 1936, No. 8-81, s. 6; **Tan**, 8-6-936, s. 7; **Cumhuriyet**, 11 Haziran 1936, s. 6; **Akşam**, 17 Haziran 1936, s. 5.

³⁹⁵ **Cumhuriyet**, 21 Haziran 1936, s. 6.

³⁹⁶ Aynı yer.

³⁹⁷ **Cumhuriyet**, 14 Temmuz 1936, s. 6.

kariştıran “gidilecek, gidilmeyecek” beyanatlarının hemen ardından Cumhuriyet Gazetesi’nden milli takım futbolcularının hiç değilse futbol maçlarını seyretmek üzere götürülüp gtrlmeyeceğine dair bir teklif gelmiş,³⁹⁸ bu tekliften birkaç gün sonra General Ali Hikmet “...memleketteki spor hareketini yakından alaka ile takib eden hkmetimiz futbolcularımızın son Boçkay ve Yugoslavya takımlarile yaptığı maçlarda kazandıkları neticeleri ve bu oyunlarda gençlerimizin gösterdikleri gayret ve muvaffakiyeti Olimpiyatta Türk varlığını göstermeğe müsaid bulunduğundan...”³⁹⁹ şeklindeki bir ifadeyle Türk Milli Futbol Takımının Berlin Olimpiyatları’na dahil edilmesiyle⁴⁰⁰ ilgili bir daha değişmeyecek olan kararı beyan etmiştir. Olimpiyatta diğer altı spor dalıyla birlikte Berlin’de Türkiye’yi temsil edecek olan futbol kafilesi İstanbul, Ankara ve İzmir karmasından seçilen şu isimlerden oluşmuştur.⁴⁰¹

Olimpiyat Türk Milli Futbol Takımı

Avni KURGAN	Cihat ARMAN
Ltf AKSOY	Yaşar ALPASLAN
Hsn SAVMAN	Faruk BARLAS
İbrahim TUSDER	Hakkı YETEN
Mehmet Reşat NAYIR	Adil BUMİN
Niyazi SEL	Necdet CİCİ
İ. Hakkı ALA	Sait ALTINORDU
Gündüz KILIÇ	şeref GÖRKEY
Fuat GÖZTEPE	Rebi ERKAL
Fikret ARICAN	

Olimpiyata daha gitmeden hakkında birçok gelgitlerin yaşandığı futbolcular için Tan Gazetesi şu duayı yaparak milli takımın oyunlara götürülmesine dair yaşanan tereddütleri sütunlarına taşımiştır.⁴⁰² “Kurada inşallah dişe kolay gelir takımlara düşeriz de ilk devreleri güzelce atlatır ve amatör futbolde olduğa hatırı sayılır bir takım ıkardığımızı ispat ederiz.” Tan Gazetesi sanki milli takımın başına gelebilecekleri önceden tahmin ediyormuşcasına bu duayı dile getirirken belki de bilmeden haklı bir gerekçeyi ortaya koymuş oluyordu, nk

³⁹⁸ Cumhuriyet, 15 Temmuz 1936, s. 6.

³⁹⁹ Top, 13 Temmuz 1936, No. 16-89, s. 1; Cumhuriyet, 20 Temmuz 1936, s. 6.

⁴⁰⁰ Top, 20 Temmuz 1936, No. 17-90, s. 4; Ulus, 20 Temmuz 1936, s. 2.

⁴⁰¹ Koryürek, a.g.e.; Ulus, 11 Haziran 1936, s. 2.

⁴⁰² Tan, 21 Temmuz 1936, s. 5.

“Olimpiyatta kismetimize Norveç takımı” çıkmıştır.⁴⁰³ Onbirinci Olimpiyat Oyunlarının üçüncü gününde Türkiye kuzeyin en iyi takımlarından Norveç’e 4-0’lık farklı bir sonuçla yenilmiştir.⁴⁰⁴ Norveç kafiye reisi Türk Milli Takımının sahada sergilediği futbola dair “Oyununuzda hiçbir terakki yok”⁴⁰⁵ yorumunu yapmış, maçın geniş özetini sunan Ulus Gazetesi ise havanın yağmurlu olmasından dolayı sahanın kaygan zemininden söz ederek Türk takımının son maçlarını Taksim Stadı’nın kuru sahasında yapmış olmasından dolayı, Norveç maçında milli takımın mazeret olarak sunabileceği tek nokta olduğunu öne sürmüştür.⁴⁰⁶

Cumhuriyet Gazetesi’ne demeç veren 1924 Paris Olimpiyatında ilk Türk milli takım kalecisi olan Nedim Kaleci’nin “1924 Paris Olimpiyatından sonra Şimali Avrupa turnesinde İsveç, Finlandiya, Estonya ve Litvanya takımlarile bilahare Mısır takımını da mağlub ederek muzafferden memlekete dönen bizler şeref ve varlığını kendilerine terk ettiğimiz genc kardeşlerimizin idaresizlik yüzünden uğradıkları bu mağlubiyete elbette ki ağlarız.”⁴⁰⁷ şeklindeki yorumu daha önceden Olimpiyat tecrübesi olan bir sporcunun ağzından çıkmış olması bakımından yol gösterici niteliktedir. Bu yorumun üzerine bir de Alman Futbol Federasyonu Umumi Katibi’nin “çok iyi oynuyorsunuz ama oyundan gayenin ne olduğunu bilmiyorsunuz ve gol yapamıyorsunuz”⁴⁰⁸ gözlemi Berlin’de alınan acıklı yenilginin şiddetini arttırmıştır.

Olimpiyatlarda güreş haricinde geri kalan hiçbir spor dalında bir başarı elde edilemezken futboldaki yenilginin basın tarafından bombardımana tutularak eleştirilerde bulunulmasında belki de gazetelerin yaydığı ve hiçbir esasa dayanmayan “Norveç takımını yeneriz havası”⁴⁰⁹ etkili olmuştur. Peki mağlubiyetin yaşattığı bu olumsuz atmosferde Türk basınının duruşu böyle iken Ulus ve Cumhuriyet gazetelerinin Alman basınından derlediği görüşlerde Milli Takımımız ve Norveç maçıyla ilgili nasıl yorumlarda bulunulmuştu? Burada bazı örnekler vermek meseleyi sadece yerel basından subjektif olarak değil de yabancı basın gözüyle objektif olarak değerlendirmek adına verimli olacaktır.⁴¹⁰ Frankurter Saytung; “Norveçliler daha başlangıçta sert ve enerjik oynuyorlardı; buna karşı türkler, fevkaledede ince

⁴⁰³ **Tan**, 21-7-936, s. 5.

⁴⁰⁴ **Akşam**, **Cumhuriyet**, **Tan**, **Ulus**, 4-8-936, s. 1.

⁴⁰⁵ **Akşam**, 4 Ağustos 1936, s. 1; **Top**, No. 19-92, 4 Ağustos 1936, s. 1; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 7, 10/8/1936, s. 11.

⁴⁰⁶ **Ulus**, 4 Ağustos 1936, s. 5.

⁴⁰⁷ **Cumhuriyet**, 6 Ağustos 1936, s. 6.

⁴⁰⁸ **Cumhuriyet**, 7 Ağustos 1936, s. 6.

⁴⁰⁹ “Hem Nalına Hem Mihına”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 12 Ağustos 1936, s. 3.

⁴¹⁰ **Ulus**, 10 Ağustos 1936, s. 4.

bir futbol tekniği göstererek mükemmel anlaşıyorlardı...” Fölkişer Beobahter; “*Maç ilk beş dakika zarfında norveçlilerin kolayca galip gelecekleri tesirini yapıyordu. Fakat çok geçmemiştir ki, göğüslerinde ay yıldız taşıyan ekibin hiç de şakaya gelir bir takım olmadığı anlaşıldı. Türkler de enerjik olduğu kadar seri akınlarla Norveç kalesine inmeğe başladılar ve bir an geldi ki, hakimiyet golünü türklerin atacağı intibai hasıl oldu...*” Doyçe Algemayne Saytung; “*Hem enteresan hem de mütemadiyen değişmiş olan bu maçta, türklerin iyi bir tekniğe malik oldukları ve aynı zamanda seri oynadıkları görüldü.*”. Berlin’de rezil olduk diyenler bu yazıyı ibretle okusunlar diyen Cumhuriyet Gazetesi ise Alman Der Kicker adlı futbol mecmuasından şu satırları aktarmıştır⁴¹¹: “... Norveçliler ani fırlayırları ve fırsattan istifade etmesini bilmeleri sayesinde ki kendilerinden üstün olan bir takımı yendiler. Bu galibiyet Norveçliler için çok şanlı oldu. Türkler ise bu oyunu şerefleriyle kaybettiler.” Türk ve Alman basınından aktardığımız tüm bu görüş, yorum, eleştiriler neticesinde Türkiye’yi 4-0 yenerek Olimpiyatlarda yoluna devam eden Norveç eşleştiği Polonya’yı yenerek Olimpiyat üçüncüsü olmuştur.⁴¹² Futbolda Olimpiyat şampiyonluğunu ise Avusturya’yı yenerek İtalya kazanmıştır.⁴¹³

3.4. Basketbol

1891 yılında Amerika’da Springfield Kolejinde anatomi öğretmeni doktor Naismith tarafından icat edilen basketbol sporu⁴¹⁴ Amerika’dan sonra Avrupa’da ise Birinci Dünya Savaşı nedeniyle Avrupa’ya gelen Amerikalı askerler tarafından yayılmıştır.⁴¹⁵ Ülkemizde ilk basketbol oyunu 1904 yılında Robert Kolej’deki spor salonunda oynanmasıyla birlikte, 1911’de Galatasaray Lisesi’nde Beden Eğitimi Öğretmeni olan Ahmet ROBENSON da Türkler arasında basketbol oynatmıştır.⁴¹⁶ 1913’te Fenerbahçe bir basketbol takımı kurduğunu. Kaynaklarda Türkiye’de basketbolun ilk kez oynandığı şehir İstanbul olarak belirtilmekle birlikte Tan Gazetesi’nde karşılaştığımız bir haber basketbolun ilk kez İstanbul’da değil Altay ve Altınordu klüpleri tarafından İzmir’de oynandığı iddiasında bulunmuş ve haberi “*İstanbul; (Y. M. C. A.) klübü de dahil olmak üzere basketbolü İzmir’den*

⁴¹¹ Cumhuriyet, 17 Ağustos 1936, s. 6.

⁴¹² Cumhuriyet, 14 Ağustos 1936, s. 1; Akşam, 14 Ağustos 1936, s. 2.

⁴¹³ Cumhuriyet, Ulus, 16 Ağustos 1936, s. 1; Akşam, 16 Ağustos 1936, s. 2; Top, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 15.

⁴¹⁴ Türk Spor Kurumu Dergisi, Sayı 9, 31/8/1936, s. 9.

⁴¹⁵ Ümit Bartu, Basketbol (Teknik-Taktik-Kondisyon, İnkılap Kitapevi, 3. Baskı, İstanbul, 1990, s. 6-7.

⁴¹⁶ Bartu, a.g.e. s. 11.

çok sonra tatbik etmiştir.” şeklinde sonlandırmıştır.⁴¹⁷ Halkevlerinin kurulmasıyla basketbol tüm yurda yayılmış,⁴¹⁸ 1934’te Naili Moran ve diğer basketbolcuların çalışmalarıyla ilk milli basketbol takımı kurulmuştur.⁴¹⁹

Olimpiyat programına ilk kez 1936 Berlin Yaz Olimpiyatlarında dahil edilen basketbol branşına Türkiye ile birlikte toplam 22 ülke katılmış kimin kuvvetli, kimin zayıf olduğunun belirsizliğinin yanında turnuvaya Amerikalılar, Japonlar ve İngilizlerin kuvvetli unsurlarla katılacağı tahmin edilmiş⁴²⁰ ve bu tahminler Amerika’nın Olimpiyat şampiyonluğunu⁴²¹ elde etmesiyle doğru çıkmıştır.

Olimpiyata götürülecek Türkiye kafilesinde hangi branşların dahil edilmesine ilişkin çeşitli fikir ayrılıklarının yaşandığı sıralarda Tan; *“olimpiyatların gösteriş ve seyahat olmadığını anlamak lazım- basketbolcularımız da vazgeçmeli”*⁴²² ve Cumhuriyet; *“basketbolcuların yabancı memleketlerde kazanılmış tek muvaffakiyetleri yokken Olimpiyatlara götürülmelerine karşı..”*⁴²³ şeklindeki yazılarıyla adeta Olimpiyatlarda Basketbol Türk Milli Takımının elde edeceği sonuçları çok daha önceden tahmin etmişlerdir. Olimpiyatlarda kafiler için ayrılacak olan bütçeye dair bir haberinde Akşam gazetesi, 26 Şubat 1936 tarihli *“Yazık 60.000 lira paraya”* başlıklı yazısında Türkiye İdman İttifakları Cemiyetinin Olimpiyat masrafı olarak 60.000 liranın 9000 lirasını futbola, 13.000 lirasını güreşe, 10.000 lirasını eskrim ve geriye kalan 28.000 liranın da atletizm, yüzme, bisiklet ve belki de basketbol, boks müsabakaları için tahsis edildiğini belirttiğinde basketbolun Olimpiyatlara dahil edilip edilmemesi hususunda hala soru işaretlerinin var olduğunu gözler önüne sermiştir.

Olimpiyat hazırlıkları doğrultusunda Türkiye’ye davet edilen Polonya ve Yunan basketbol takımlarından Yunanistan davete icabet etmiş⁴²⁴ ve bu takımla Türkiye arasında yapılan Olimpiyat hazırlık maçları Basketbol Türk Milli Takımının yaptığı ilk milletlerarası

⁴¹⁷ **Tan**, 20-11-936, s. 6.

⁴¹⁸ Yaşar Sevim, **Basketbol Teknik-Taktik-Antrenman**, Geliştirilmiş Baskı, Ankara, 1997, s. 6.

⁴¹⁹ Bartu, a.g.e., s. 12.

⁴²⁰ **Cumhuriyet**, 23 Mayıs 1936, s. 6.

⁴²¹ **Cumhuriyet**, 15 Ağustos 1936, s. 6.

⁴²² **Tan**, 16-7-936, s. 5.

⁴²³ **Cumhuriyet**, 24 Temmuz 1936, s. 6.

⁴²⁴ **Cumhuriyet**, 11 Haziran 1936, s. 6; **Tan**, 13 Haziran 1936, s. 5; **Ulus**, 23 Haziran 1936, s. 2.

teması⁴²⁵ olmuştur. Türk Milli Takımı, Yunan Milli Takımını 49-12⁴²⁶ gibi farklı bir skorla yenerek yürekleri ferahlatan bir sonuç almıştır. Cumhuriyet Gazetesi, “*göğüslerimizi iftiharla kabartan netice*” ile ilgili basketbolcularımızın Olimpiyata götürülmeleri konusunda Türk Spor Kurumunun yaşadığı tereddütlere hak vererek⁴²⁷ basketbolcuları bu büyük başarılarından dolayı kutlamıştır. Aynı gazetede köşesinde Nüzhet Abbas yazısında⁴²⁸ Türk Milli Basketbol Takımımız için duyduğu güveni bir kez daha tekrar etmiştir. Ancak Yunanistan’la yapılan hazırlık maçlarının coşkulu etkisi Berlin’de devamlılık gösterememiş, Olimpiyatlarda “*Amerika ve Polonyadan başkasını mühimsemeyen basketbol takımımız*”⁴²⁹ Şili’yle yaptığı maçta 30-16 ve Mısır’la yaptığı maçta ise 33-23⁴³⁰ gibi farklı sonuçlarla yenilerek Olimpiyat oyunlarından tasfiye edilmişlerdir. Olimpiyatlarda basketbol şampiyonu aynı zamanda basketbolun doğduğu ülke olan Amerika Birleşik Devletleri olurken Kanada ikinciliği, Meksika ise üçüncülüğü kazanmıştır.⁴³¹

3.5. Bisiklet

İlk kez Avrupa’da ilgi görmeye başlayan bisikletin ülkemize ne zaman geldiği ya da kimin tarafından getirildiği kesin olarak tespit edilememiştir. Yurdumuzda bu sporu ilk yapan ve Türk bisikletçiliğini teşkilatlandıran, Bisiklet Federasyonu’nun ilk başkanı olan Muvaffak Menemencioğlu’na göre ilk bisiklet yarışları 1897 tarihinde Selanik’te pisti topraktan, yüksek virajlı, tribünlü bir pistte yapılıyordu.⁴³² Bisiklet sporu fazla maliyet gerektirmeyen özellikleri ile uzun yıllar her hangi bir toprak pistte yapılagelmiştir. Bisiklet Bölge Ajanlıkları zaman zaman “...yolların tehlikeli olduğu ileri sürülerek bisiklet müsabakalarına müsaade etmemek değil, bu yolları müsabaka yapılabilecek bir hale sokmak marifettir...”⁴³³ şeklindeki eleştirilere maruz kalmış, ancak çok masraf gerektirmemesi gibi bir özelliğe sahip olmasının da etkisiyle bisiklet, ülke genelinde birçok ilde rahatlıkla uygulama alanı bulan spor dallarından biri olmuştur.

⁴²⁵ **Ulus**, Aynı yer; **Top**, 29 Haziran 1936, No. 13-86, s. 10.

⁴²⁶ **Tan**, 25-6-936, s. 1.

⁴²⁷ **Cumhuriyet**, 25-6-936, s. 6.

⁴²⁸ Nüzhet Abbas, “*Biz ne yapacağız? Hasımlarımız kuvvetli, fakat basketbolcularla güreşçilerimizden ümidimiz fazladır*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Ağustos 1936, s. 7.

⁴²⁹ **Top**, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 17.

⁴³⁰ **Cumhuriyet**, 8 Ağustos 1936, s. 1; **Akşam**, 8 Ağustos 1936, s. 5; **Tan**, 9-8-936, s. 1; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 7, 10/8/1936, s. 16; **Ulus**, 10 Ağustos 1936, s. 2.

⁴³¹ **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 8, 17/8/1936, s. 13.

⁴³² Hiçyılmaz, a.g.e., s. 43.

⁴³³ **Cumhuriyet**, 8 Nisan 1936, s. 6.

Berlin Olimpiyatlarına katılması kesinleşen branşlar arasında faaliyeti göze çarpan bisiklet branşı için Ankara’da bir hazırlık kampı yapılmış, bu kampta bisikletçilerin başında kendini 25 yıldır bisiklet sporuna vermiş bir Antrenör B. J. Marengo bulunmuştur. Ankara’dan Eyüp, Faruk ve Talat, İzmit’den Orhan, İstanbul’dan Kirkor ve Eskişehir’den Halil Olimpiyat kampına katılan sporcular olmuştur.⁴³⁴ Türk bisikletçilerinin katıldığı Olimpiyat kampında yüz kilometrelik Fransız bisiklet rekoru kırılmış⁴³⁵, Ankara’da düzenlenen hazırlık kampının⁴³⁶ olumlu etkilerinin Romanya’da yapılacak olan hazırlık kampında da⁴³⁷ başarıyla devam edeceği fikri uyanmıştır. Ancak Bükreş’te alınan sonuçların istenilen büyüklükte bir zafer getirmemesi bir müddet bisiklet kafilesinin Olimpiyatlara dahil edilmemesi gerektiği⁴³⁸ inancının doğmasına neden olmuşsa da kısa bir zaman sonra bu inanç yerini Olimpiyatlarda Türk bisiklet kafilesinin de yer alması kararına bırakmıştır.

Berlin Olimpiyatı 100 kilometrelik bisiklet müsabakasında Talat, yarışı 2 saat 33 dakika 5 saniye ile birinci bitiren Fransız Charpentier’dan sadece 2.1 saniye geri kalarak⁴³⁹ sıralamada onunculuğu elde etmiştir.⁴⁴⁰ Bu skorla, Türk Milli Takımı için Ankara ve Romanya’da düzenlenen kısa süreli Olimpiyat hazırlık kamplarının ardından, oyunlara katılan dünya milletleri arasında önemli bir derece ile önemli bir muvaffakiyet elde edilmiş oluyordu. Bu başarı Ulus Gazetesi’nde şu şekilde dile getirilmiştir: *“Bisiklet sanayinden ve bisiklet koşacak iyi yollardan mahrum bir memleketin çocukları olan Türk bisikletçilerinden kimse bu neticeyi beklemiyordu ki bisikletçilerimiz, yalnız Olimpiyatlardaki rakiblerini değil; bizim buradaki yanlış tahminlerimizi ve bedbin düşüncelerimizi de yenmişler, Türkün yalnız kolunun değil; bacağıının da kuvvetli olduğunu dünyaya ispat etmişlerdir.”*⁴⁴¹ Sessiz ama derinden ilerleme kaydeden bisiklet sporunun Türkiye şartlarının elverdiği ölçüde tozlu, bozuk, asfaltsız yollarda, bu sporun gerektirdiği tekniklerden uzak, yabancı antrenöre muhtaç bir konumda bulunmuş olmasına rağmen Olimpiyatlarda o güne kadar alınan sonuçların en iyisi olan onunculuk elde edilebilmiştir.

⁴³⁴ **Ulus**, 15 Haziran 1936, s. 6.

⁴³⁵ **Ulus**, 29 Haziran 1936, s. 29.

⁴³⁶ **Top**, 2 Temmuz 1936, No. 14-87, s. 9; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 2, 6/7/1936, s. 8; **Tan**, 6-7-936, s. 10.

⁴³⁷ **Cumhuriyet**, 8 Temmuz 1936, s. 6; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 3, 13/7/1936, s. 16.

⁴³⁸ **Cumhuriyet**, 16 Temmuz 1936, s. 6; **Ulus**, 17 Temmuz 1936, s. 2.

⁴³⁹ **Top**, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 17.

⁴⁴⁰ **Cumhuriyet**, 11 Ağustos 1936, s. 1; **Ulus**, 12 Ağustos 1936, s. 1; **Akşam**, 14 Ağustos 1936, s. 6; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 8, 17/8/1936, s. 6.

⁴⁴¹ **Ulus**, 18 Ağustos 1936, s. 3.

3.6. Eskrim

6. yüzyılda İtalyanlar tarafından bugünkü temelleri atılan eskrimin Türkiye'deki öncülüğünü Hüsnü Bey yaparak eskrimdeki ilk ciddi mücadelenin 1903'te gerçekleşmesini sağlamıştır. Eskrim, Beşiktaş Jimnastik Klübünün kuruluşuyla gelişmeye başlamış ve 1923'te Eskrim Federasyonu kurulmuştur. Türk eskrimcilerinin ilk dış teması 1924 yılında Paris Olimpiyatlarında gerçekleşmiş, ilk milli formayı giyen aynı zamanda federasyon başkanlığı da yapan Fuat Balkan olmuştur. 1931'de Enver Balkan'ın Balkan Şampiyonluğunu kazanması eskrimin gelişmesinde büyük rol oynamıştır.⁴⁴² 1936 Berlin Olimpiyatlarına katılma müjdesi verilen branşların arasına eskrim de dahil edilmiştir.⁴⁴³ Eskrim ve güreş branşlarının Olimpiyatlara katılmasının kesin olarak kararlaştırıldığı ancak yakın alaka ile takip edilen futbolcuların bile götürülüp götürülmeyeceğinin henüz netlik kazanmadığı sıralarda “...gürültüsüz, patırdısız, mütevazi köşelerinde bu spor için nasıl candan bir alaka ile çalışan...”⁴⁴⁴ eskrimcilerden takdirle bahsedilerek bu branşın seçiminin son derece yerinde olduğu fikri benimsenmiştir.

Eskrim branşının Türk Olimpiyat tarihindeki en çarpıcı özelliklerinden birisi de ilk kez Olimpiyatlara Türkiye'den bayan sporcuların üstelik yine ilk kez eskrim branşında katılıyor olmasıydı. Olimpiyat Türk Milli Kafilesinde yer alacak olan sporculardan 2'si bayandı, bunlar; Suat Fetgeri AŞENİ ve Halet ÇAMBEL hanımlardı.⁴⁴⁵ Bu sporcular, Rıdvan Safa'nın başkanlığını yaptığı eskrim Olimpiyat kafilesinde, toplam 11 eskrimcinin⁴⁴⁶ bulunduğu ekipte Türkiye adına bir ilki gerçekleştirmiş oluyorlardı. Olimpiyat hazırlık çalışmalarını yapmak üzere eskrim kafilemiz Peşte'de kampa gitmişlerdir.⁴⁴⁷ Olimpiyatlarda bir varlık gösterme başarısını yakalayan Suat Fetgeri Hanım flöre seçmelerinde Çekoslovak rakibini mağlup ederek⁴⁴⁸ bir sonraki tasnife çıkmayı başarmıştır. Yugoslavya ve İsviçre'yi yenen, ancak Polonya ve Amerika'ya ise yenilen⁴⁴⁹ hem bayan hem erkek eskrimcilerimiz Olimpiyatlarda

⁴⁴² Hiçyılmaz, a.g.e., s. 49.

⁴⁴³ **Tan**, 17-1-936, s. 9; **Cumhuriyet**, 29 Kanunusani (Ocak) 1936, s. 6; **Ulus**, 1 Haziran 1936, s. 1.

⁴⁴⁴ **Cumhuriyet**, 17 Kanunusani (Ocak) 1936, s. 6.

⁴⁴⁵ **Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye**, s. 59; Gürtaş, a.g.m., s. 37.

⁴⁴⁶ **Tan**, 17-7-936, s. 5.

⁴⁴⁷ **Tan**, 12-5-936, s. 7; **Top**, No. 8-81, 1 Haziran 1936, s. 10; **Cumhuriyet**, 23 Haziran 1936, s. 6; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 3, 13/7/1936, s. 16.

⁴⁴⁸ **Akşam**, 5 Ağustos 1936, s. 2, **Cumhuriyet**, 5 Ağustos 1936, s. 6.

⁴⁴⁹ **Top**, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 15.

tasfiye edilmişlerdir.⁴⁵⁰ Böylece eskrim, 1936 Berlin Olimpiyat Oyunlarında madalya alamadığımız diğer branşların arasında yerini almıştır. Olimpiyatlarda eskrim alanında Macarlar birincilik,⁴⁵¹ İtalyanlar ikincilik ve Almanlar üçüncülük elde etmişlerdir⁴⁵². Cumhuriyet ve Ulus Gazeteleri, Olimpiyatlardan önce Peşte'ye kampa giden eskrimcilerimizin çok isabetli bir yerde antrenman yaptıklarından bahsetmiş, eskrimde en ileri milletin Macarlar olduğunu belirtmiş,⁴⁵³ bir anlamda Macaristan'ın şampiyonluğunu öngörmüşlerdir.

3.7. Yelken

Ülkemizde ilk resmi yarışının 12 Ağustos 1932 tarihinde yapıldığı yelken sporu özellikle İstanbul Su Sporları Klübü, Galatasaray, Anadolu, Fenerbahçe⁴⁵⁴ gibi İstanbul klüplerinin çalışmalarıyla gelişme göstermiştir. Yine bir İstanbul klübü olan Güneş, denizcilik şubelerini lağvettiği tarihe kadar⁴⁵⁵ bu spora hizmet vermiş olan sayılı klüplerimizden birisi olmuştur.

1936 Berlin Olimpiyatlarına götürülecek kabileler arasında en net şekilde belli olan branşlardan birisi de yelken olmuştur. Oyunlar başlamadan aylar önce eskrimle birlikte yelkencilerin de Olimpiyata iştirak edeceği⁴⁵⁶ duyurulmuştur. Olimpiyata gidecek olan diğer tüm Türk Milli Takımları gibi yelken kafilesi de bir hazırlık sürecine girmiştir.⁴⁵⁷ Peki Olimpiyatlara götürülmesi baştan beri netlik kazanan yelken branşının Türk Olimpiyat kafilesine dahil edilmesine nasıl bir yorum getirilmiştir? Bu konuda Türk Spor Kurumu Başkanı General Ali Hikmet Olimpiyata gidecek gençlerin seçimiyle ilgili açıklamasında güreş, eskrim ve yelkeni de dahil ederek “...bu federasyonlar kendilerine güvenerek akyüzle dönebileceklerini temin ettiklerinden bunların gönderilmesine kat'i karar verilmiştir.”⁴⁵⁸ şeklinde bir beyanat verirken, basında yabancı memleketlerde kazanılmış tek muvaffakiyetleri

⁴⁵⁰ **Akşam**, 7 Ağustos 1936, s. 2; **Akşam**, 14 Ağustos 1936, s. 2.

⁴⁵¹ **Cumhuriyet**, 16 Ağustos 1936, s. 1.

⁴⁵² **Top**, No. 22-95, 24 Ağustos 1936, s. 5.

⁴⁵³ **Ulus**, 19 Mart 1936, s. 5; **Cumhuriyet**, 19 Haziran 1936, s. 6.

⁴⁵⁴ Hiçyılmaz, a.g.e., s. 65.

⁴⁵⁵ **Cumhuriyet**, 27 Teşrinievvel (Ekim) 1938, s. 6.

⁴⁵⁶ **Cumhuriyet**, 27 Şubat 1936, s. 6.

⁴⁵⁷ **Tan**, 25-3-1936, s. 7; **Cumhuriyet**, 9 Haziran 1936, s. 6.

⁴⁵⁸ **Ulus**, 1 Haziran 1936, s. 1; **Cumhuriyet**, 21 Haziran 1936, s. 6.

yokken yelkencilerin Olimpiyatlara götürülmesine bir anlam verilemediğini⁴⁵⁹ ifade eden yazılar da yer almıştır. Kafile Başkanlığını Rıza SUERİ'nin yaptığı Demir TURGUT, Behzat BAYDAR, Harun ÜLMAN, Şeref BİRGEN isimdeki 4 yelkencimiz,⁴⁶⁰ Olimpiyat Türk Milli Takımında yer alarak spor tarihinin önemli bir olayına tanıklık etmek üzere yola çıkmış ancak Berlin'de yapılan müsabakalarda tasfiyeye uğrayarak⁴⁶¹ Olimpiyatlarda derece olarak onbirinciliği elde etmişlerdir.⁴⁶²

Oyunlarda yelken dalında Almanya birinci gelirken, sıralamada İsveç, Avusturya, Polonya, Brezilya, Amerika gibi ülkelerin Türkiye'den sonra yer alması elde edilen derecenin “*bizim için büyük bir muvaffakiyettir*”⁴⁶³ yorumuna vesile olmuştur. Yelkencilerimizin Berlin'de aldıkları sonuçlar üzerine Ulus Gazetesi “*Anadolu yarım adasının gençliği yüzme ve yelken öğrendiği vakit, stadlar arttığı, vücud terbiyesi ve spor aşkı memleketi sardığı vakit, diğer spor şubelerinde de zaferler elde edeceğimize şüphe yoktur.*”⁴⁶⁴ yorumlarıyla Türk sporunun yelkencilikte de başarılar elde edeceğine dair temennilerde bulunmuştur.

⁴⁵⁹ **Cumhuriyet**, 24 Temmuz 1936, s. 6.

⁴⁶⁰ **Tan**, 17 Temmuz 1936, s. 5; **Cumhuriyet**, 20 Temmuz 1936, s. 6.

⁴⁶¹ **Akşam**, 7 Ağustos 1936, s. 2.

⁴⁶² **Cumhuriyet**, 11 Ağustos 1936, s. 1.

⁴⁶³ **Top**, No. 21-94, 17 Ağustos 1936, s. 17.

⁴⁶⁴ **Ulus**, 14 Ağustos 1936, s.1.

IV. BÖLÜM

BERLİN OLİMPİYATLARI SONRASI TÜRK SPORU (1936-1938)

4.1. Güreş

Olimpiyatlardan sonra Türkiye'nin güreşteki en büyük uluslararası mücadelelerinden bazıları Moskova, Finladiya, İsveç ve Almanya'da⁴⁶⁵ birçok müsabakaya katılan güreşçiler tarafından gerçekleştirilmiş olanlardır. Sürekli takip edilen ve beğenilen bir spor dalı olan güreşin, müsabakalarının geniş izleyici kitlelerine hitap etmesi, seyirinin zevkli ve eğlenceli olmasının yanın da Atatürk'ün en sevdiği spor dalı olmasının da önemi büyüktür. *“Türk milleti anadan doğma sportmendir. Henüz yürümeye başlayan köy çocuklarını bile harman yerlerinde güreşirlerken görürsünüz”* diyen Atatürk Çankaya'da verdiği bir ziyafeti sırasında, *“Benim en sevdiğim spor; serbest güreştir”*⁴⁶⁶ ifadesiyle bu spora duyduğu sevgiyi dile getirmiştir.

Türkiye'de güreş futbol maçlarından sonra en fazla ilgiyle izlenen spor dalı olmuştur. Dönemin en ünlü alaturka güreş pehlivanlarının maçları herkes tarafından en sıcak takip altına alınan spor faaliyetleri arasında olmuştur. Bu meşhur pehlivanların en bilinenleri Tekirdağlı Hüseyin, Dinarlı Mehmet, Mülayim, Kara Ali olmuştur.⁴⁶⁷ Bu güreşçiler, Türkiye'de sıklıkla ve zaman zaman da yurtdışında⁴⁶⁸ önemli güreş mücadelelerine katılmıştır. Özellikle başpehlivanlık kemer sahibi Tekirdağlı'nın⁴⁶⁹ tüm maçları kamuoyunda en fazla merak yaratan maçlar arasında yer almıştır. Örneğin Tekirdağlı Hüseyin ile karşılaşmak için Romanyalı güreşçiler başvuruda bulunmuşlardır,⁴⁷⁰ bu örnek Tekirdağlı'nın şöhretinin Türkiye sınırlarını aştığıyla ilgili fikir vermektedir. Bu isimlerin rekabeti, birbirlerine sürekli basın yoluyla meydan okumaları⁴⁷¹ birbirleriyle eşleşerek güreşe tutuşmaları basına yansiyarak heyecan uyandırmıştır. Herkes tarafından bilinen bu güreşçiler Cumhuriyet

⁴⁶⁵ **Ulus**, 14 Eylül 1936, s. 1; **Cumhuriyet**, 21 Eylül 1936, s. 1; **Tan**, 21-9-936, s. 1; **Akşam**, 22 Eylül 1936, s. 8; **Tan**, 16-1-937, s. 6; **Akşam**, 13 Şubat 1937, s. 10; **Cumhuriyet**, 26 Şubat 1937, s. 6; **Cumhuriyet**, 2 Mart 1937, s. 6; **Cumhuriyet**, 10 Mart 1937, s. 6; **Tan**, 10-3-937, s. 1.

⁴⁶⁶ San, a.g.e., s. 23; *“Atatürk ve Güreş”*, **Güreş**, Sayı 1, Ekim 2007, s. 33.

⁴⁶⁷ **Tan**, 9-5-936, s. 9; **Akşam**, 7 Mayıs 1936, s. 6; **Cumhuriyet**, 8 Mayıs 1936, s. 6; **Top**, 29 Haziran 1936, No. 13-86, s. 14; **Akşam**, 17 Ağustos 1936, s. 1; **Ulus**, 17 Ağustos 1936, s. 5.

⁴⁶⁸ **Cumhuriyet**, 15 İkincikanun (Ocak) 1936, s. 2; **Tan**, 20-4-938, s. 6.

⁴⁶⁹ **Cumhuriyet**, 1 İkinciteşrin (Kasım) 1936, s. 6; **Top**, No. 32-105, 2 İkinciteşrin (Kasım) 1936, s. 8-9; **Tan**, 2-11-936, s. 6; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 19, 9/11/1936, s. 12; **Ulus**, 24-5-937, s. 6; **Cumhuriyet**, 24 Mayıs 1937, s. 1; **Akşam**, 2 Teşrinisani (Kasım) 1937, s. 8; **Akşam**, 6 Teşrinievvel (Ekim) 1937, s. 8; **Cumhuriyet**, 6 Birinciteşrin (Ekim) 1937, s. 6; **Cumhuriyet**, 24 Birinciteşrin (Ekim) 1938, s. 1.

⁴⁷⁰ **Akşam**, 9 Haziran 1938, s. 10.

⁴⁷¹ **Cumhuriyet**, 8 Ağustos 1936, s. 6.

Bayramı gibi özel günlerde ya da Kızılay, Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu, Türk Hava Kurumu⁴⁷² tarafından müsabakalar düzenlenerek güreştirilmiştir. Hem ata sporunu canlı tutmak hem de bu özel günlere bir anlam katmak bakımından yapılan güreşlerin önemi büyüktür.

Güreşin sevilen spor dallarından olmasını yalnız Türkiye'nin değil, dünyanın ünlü güreşçilerine duyulan sempati ve ilgiyi de yine basına yansıyan haberlerden takip etmek mümkün olmuştur. Örneğin dünyada en fazla para kazanan sporculardan biri olarak gösterilen Yunanlı güreşçi Cim Londos⁴⁷³ en az Türkiye'deki diğer meşhur pehlivanlar kadar tanınmış bir sporcu olmuştur. Yabancı güreşçiler arasında Cim Londos'tan sonra en tanınan isim ise Bulgar pehlivan Dan Kolof⁴⁷⁴ olmakla beraber her ikisinin maçları basında sıklıkla kendilerine yer bulmuştur. Profesyonel güreşçilerde durum böyle iken, Beşiktaş, Galatasaray, Güneş, Anadolu, Kasımpaşa, Muhafızgücü, Demirspor gibi kulüpler, askeri liseler ve halkevleri tarafından yurdun birçok ilinde düzenlenen müsabakalar⁴⁷⁵ ile Cumhuriyet Gazetesinin⁴⁷⁶ ve Ankara Bölgesi Güreş Ajanlığının düzenlediği Atatürk Güreş Günü⁴⁷⁷ gibi özel organizasyonlar güreşin amatör sporcular arasında da unutulmamasını ve yaygınlaşmasını sağlamıştır.

4.2. Binicilik

Binicilikteki başarılı sonuçların daha çok ordu subayları ve onların atları tarafından elde edildiği görülmektedir. Muhafızgücü ve Sipahi Ocağı⁴⁷⁸ bu spor dalına çok büyük katkılar sağlamışlardır ki basında biniciliğe dair verilen haberlerin birçoğunda “Binicilerimiz” ya da “Süvarilerimiz” şeklinde ifadeler kullanılmıştır. Türk ordusunun yetenekli subayları katıldıkları birçok uluslararası yarıştan madalya ve kupalarla yurda dönmüştür. Türk

⁴⁷² **Cumhuriyet**, 10 Ağustos 1936, s. 5; **Cumhuriyet**, 30 Birinciteşrin (Ekim) 1936, s. 1; **Akşam**, 25 Teşrinievvel (Ekim) 1936, s. 6; **Cumhuriyet**, 13 Nisan 1937, s. 6; **Tan**, 13-4-937, s. 6; **Tan**, 14-7-938, s. 6.

⁴⁷³ **Top**, 15 Haziran 1936, No. 11-81, s. 14; **Akşam**, 7 Teşrinievvel (Ekim) 1937, s. 12; **Cumhuriyet**, 27 Mayıs 1937, s. 6.

⁴⁷⁴ **Akşam**, 19 Şubat 1936, s. 10; **Tan**, 13-5-936, s. 9; **Cumhuriyet**, 10 Eylül 1938, s. 6.

⁴⁷⁵ **Tan**, 8-5-936, s. 9; **Tan**, 13-9-936, s. 1; **Ulus**, 31 İlkteşrin (Ekim) 1936, s. 6; **Cumhuriyet**, 25 İkincikanun (Ocak) 1937, s. 6; **Akşam**, 31 Kanunisani (Ocak) 1937, s. 9; **Tan**, 6-2-937, s. 6; **Akşam**, 20 Şubat 1937, s. 10; **Ulus**, 11-4-937, s. 6; **Cumhuriyet**, 4 İkincikanun (Ocak) 1938, s. 6; **Tan**, 10-3-938, s. 7; **Ulus**, 7-8-1938, s. 1.) meşhur Kırkpınar güreşleri (**Tan**, 3-5-938, s. 6; **Cumhuriyet**, 7 Mayıs 1938, s. 6; **Akşam**, 9 Mayıs 1938, s. 8; **Ulus**, 12-5-1938, s. 1.

⁴⁷⁶ **Cumhuriyet**, 19 Nisan 1937, s. 1.

⁴⁷⁷ **Ulus**, 19-9-937, s. 5.

⁴⁷⁸ **Akşam**, 26 Şubat 1936, s. 10; **Cumhuriyet**, 25 Mayıs 1936, s. 6.

Süvarileri, Berlin’de yaşadıkları talihsizliklerinin hemen ardından yurtdışında katıldıkları pek çok yarışta önemli dereceler elde ederek Olimpiyat oyunlarının intikamını almışlardır.⁴⁷⁹ Başarılı süvarilerden Cevat Polatkan, Saim Polatkan, Cevat Gürkan, Cevat Kula, Eyüp Öncü 1936 Berlin Olimpiyatı sonrasındaki Viyana, Almanya, Roma, Paris, Londra, Brüksel, Nis’te düzenlenen milletlerarası binicilik yarışmalarında da şeref kürsüsüne çıkan, Türk biniciliğini dünyaya tanıtan muzaffer sporculardan olmuşlardır.

Özellikle 1938 yılında İtalya’nın Roma kentinde düzenlenen Mussolini Kupası’nda şampiyonluğu elde eden Türk binicileri⁴⁸⁰ Türk ve dünya binicilik tarihine adlarını altın harflerle yazdırmışlardır. Dönemin Alman ve İtalyan basınından Berliner Tagblatt ve Messacero Gazeteleri Mussolini Kupası’nı alan beynelmilel yarış alemine son girenlerden biri olan Türk ekibinin başarısının sürpriz olmadığını⁴⁸¹ dile getirmiştir. Kupayı bizzat Mussoli’nin elinden alan Türk Milli Binicilik Takımından Yüzbaşı Cevat Gürkan Türkiye’ye dönüşünde “*Cedlerimiz bundan daha büyük muvaffakiyetler kazandılar. Biz Atamızın verdiği hızla bu yolda yürüyoruz. Kazandığımız muvaffakiyette en büyük amel budur.*”⁴⁸² diyerek binicilikte dünya standartlarının yakalandığı dönemde Atatürk’ün verdiği desteği de vurgulayarak bu sporda daha büyük başarılarla imza atılacağına sinyallerini vermiştir.

1936-1938 yılları arasında incelediğimiz basın haberlerinde binicilikle ilgili yurtdışındaki uluslararası yarışmaların dışında öne çıkan aktiviteler; Ankara ve İstanbul başta olmak üzere Adana, Bursa, Kayseri, Sivas gibi birçok ilde Atlıspor Klüplerinin düzenlemiş olduğu gezintiler, av koşuları ve bunun haricinde ordu atı müsabakaları şeklinde düzenlenmiştir. Tüm bu faaliyetler Türk sporunda binicilik faaliyetlerinin canlı kalmasını sağlamaya yönelik olmuştur.

4.3. Futbol

Olimpiyatlardan sonra Türkiye’nin milli takımlar statüsünde karşılaştığı ilk maçlar Sovyet Rusya’ya güreş, bisiklet, eskrimcilerle birlikte giden futbol Türk milli kafilesi

⁴⁷⁹ **Cumhuriyet**, 22 Eylül 1936, s. 1; **Tan**, 29-9-1936, s. 1; **Top**, No. 27-100, 28 Eylül 1936, s. 5; **Akşam**, 23 Ağustos 1936, s. 4; **Cumhuriyet**, 9 Mart 1937, s. 1; **Akşam**, 6 Nisan 1937, s. 5; **Ulus**, 10-4-1937, s. 8; **Cumhuriyet**, 25 Nisan 1937, s. 1; **Akşam**, 15 Temmuz 1937, s. 4; **Ulus**, 22-4-1938, s. 2.

⁴⁸⁰ **Cumhuriyet**, 3 Mayıs 1938, s. 1; **Tan**, 3-5-1938, s. 1; Falih Rıfki Atay, “*Binicilerimiz*”, **Ulus Gazetesi**, 5-5-1938, s. 1.

⁴⁸¹ **Ulus**, 8-5-1938, s. 1, 18-5-1938, s. 9.

⁴⁸² **Akşam**, 10 Haziran 1938, s. 1

tarafından gerçekleştirilmiştir.⁴⁸³ Türk-Sovyet dostluk müsabakalarının yapılacağı temalar Sovyet Rus basınında geniş bir şekilde yer almıştır. İzvestiya Gazetesi'nin başmakalesinde Türk sporcuları selamlanarak: *"Dost misafirlerimiz, Sovyetler Birliğinde spor ve vücut terbiyesi aşkının ne kadar yüksek olduğunu bir kere daha hayretle görecektir. Hangi tarafın kazanacağını şimdiden kestirmek mümkün değildir. Fakat kati olan bir şey varsa o da, karşılaşmaların çok enteresan olacağıdır. Çünkü Türkler bilhassa futbolda çok ilerlemişlerdir."*⁴⁸⁴ denilmiş, ilerleyen Türk futboluna övgüler yağdırılmıştır. Bu övgü dolu karşılaşmanın ardından, Olimpiyatlardaki Norveç yenilgisinin şokunu henüz atlatmaya çalışan Türkiye'nin Sovyet Dinamo karşısında aldığı 4-0,⁴⁸⁵ ve en acısı 9-1 gibi⁴⁸⁶ mağlubiyetler *"Ruslar futbolde bizden yüksek mi?"*⁴⁸⁷ şeklinde haklı bir sorgulamayı dile getirmiştir. Sovyetler'e giden milli takım kabile başkanı ve aynı zamanda Sinop milletvekili olan Cevdet Kerim İncedayı futbolcularla ilgili edindiği gözlemleri sert bir dille şu şekilde dile getirmiştir:⁴⁸⁸ *"...futbolcularımızın yetişme ve yetiştirilme tarzındaki eksiklik, bu gençlerin bazılarının yurd harici temaslarda üzerlerindeki büyük vazifenin kıymetini takdir etmemeleri..."* Bu kısa alıntıdan da anlaşılabilir olduğu üzere, futbol Türkiye için her zaman yurtdışında da temsili nedeniyle "milli bir dava" niteliği taşımıştır.

Berlin Olimpiyatlarının ardından Türk Milli Futbol Takımı Yugoslavya,⁴⁸⁹ Macaristan⁴⁹⁰ milli takımlarıyla da karşılaşmıştır. 1937'de Türkiye-Yugoslavya arasında yapılan futbol karşılaşmalarının ardından Yugoslav basınından Politika Gazetesi, Türk futbolu hakkındaki görüşlerini şu şekilde dile getirmeye çalışmıştır:⁴⁹¹ *"Türk temsili takımı, heyeti umumiyesi itibarile çok güzeldi. Teknik hususundaki zafını canlı oyunile telafi ediyordu. Bu takım, Yugoslavların en ziyade müşkülata ve bütün varlıklarını ortaya dökmek suretile yenebildikleri bir takım olmuştur."*

⁴⁸³ Adı geçen spor dallarında Türkiye'yi Sovyet Rusya'da temsil edecek olan milli takımın masraflarını karşılamak üzere hükümet Kafale Başkanı Kerim İncedayı'ya 3000 liralık döviz ile 12500 liranın tahsisat olarak verilmesini kararlaştırmıştır. Kararnameler için bakınız; **BCA**, 30.08.01.02-68.74.14, 10/9/936 tarih ve 2/5295 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi, **BCA**, 490.01-1102.27.1, 7/10/936.

⁴⁸⁴ **Ulus**, 19 Eylül 1936, s. 5.

⁴⁸⁵ **Akşam**, **Cumhuriyet**, **Tan**, **Ulus**, 19 Eylül 1936, s. 1; **Top**, No. 26-99, 21 Eylül 1936, s. 4; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 13, 21/9/1936, s. 8-9.) 3-1 (**Akşam**, **Cumhuriyet**, **Tan**, 22 Eylül 1936, s. 1.

⁴⁸⁶ **Cumhuriyet**, **Tan**, 1 Birinciteşrin (Ekim) 1936, s. 6; **Ulus**, 2 İlkteşrin (Ekim) 1936, s. 1; **Top**, No. 28-101, 5 Birinciteşrin (Ekim) 1936, s. 5; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 15, 5/10/1936, s. 5.

⁴⁸⁷ **Akşam**, 8 Teşrinievvel (Ekim) 1936, s. 10.

⁴⁸⁸ **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 16, 12/10/1936, s. 4.

⁴⁸⁹ **Akşam**, **Tan**, **Ulus**, 2 Ağustos 1937, s. 1.

⁴⁹⁰ **Akşam**, 26 Teşrinievvel (Ekim) 1937, s. 1; **Ulus**, 29-10-1937, s. 10; **Tan**, 30-10-1937, s. 6.

⁴⁹¹ **Cumhuriyet**, 6 Ağustos 1937, s. 6.

Bu milli müsabakalar dışında 1936 yılında; C.F.R. (Romen), Çeki Karlin, Hakova, Leviski (Bulgar), 1937 yılında; Galatasarayın yıldönümü için Admira (Yugoslav), C.F.R, Enosis (Yunan), Pire Muhteliti (Yunan), Rapid (Avusturya), Trikolor (Romen), Viladislave (Bulgar), 1938 yılında ise; Enosis , Först Viyana (Avusturya) - bu takım “*yalnız Viyana ve eski Avusturya'nın değil, orta Avrupanın tanınmış bir futbol klübüdür*”-⁴⁹² Romanya şampiyonu Ripensiya, Macar Frensvaruş, Romen Trikolor, ve Macar Upeyşt takımları yukarıda değinildiği gibi özellikle büyük klüplerin gayretleriyle Türkiye'ye gelerek başta İstanbul olmak üzere Ankara, İzmir takımlarıyla sayısız maçlar yapmışlardır. İngiltere Kralı Edward'ın Türkiye ziyaretleri sırasında Türk ve İngiliz Bahriyelilerin birbiriyle yaptığı ve Türkiye'nin 3-1 galip gelmesi ile sonuçlanan futbol maçını ise⁴⁹³ Türk basının sıkı takibi altındaki ve futbol diyince akla ilk gelen ülke olması bakımından Türk denizcilerinin İngilizler'e fark atması Türk futbolunun Olimpiyatlar sonrası gösterdiği enteresan bir başarı örneği oluşturmuştur. Bununla birlikte Türkiye'den yetişen İzmir'den eski Altaylı futbolcu Vahap'ın Fransa⁴⁹⁴ ve İngiltere'de⁴⁹⁵; Güneşli Rasih'in Fransa'da Racing'de,⁴⁹⁶ Galatasaray'dan yetişme Gündüz Kılıç'ın Almanya'da⁴⁹⁷ futbol oynaması yetenekli bazı Türk futbolcularının diğer sporcular arasından sıyrılarak dünya futbolunun önemli takımlarında kendini göstermesi adına dönemin Türk futbolu bakımından özel başarılar arasındadır.

Spor basınında en çok dikkat çeken, sayısız taraftar toplayan klüplerin en önemlileri İstanbul klüpleri olmuştur. Başta Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş ve Güneş olmak üzere basında yaptığı maçlara en fazla yer verilenlerden Anadolu, Beykoz, Eyüp, Hilal, İstanbulspor, Kasımpaşa, Ortaköy, Süleymaniye, Topkapı, Vefa klüplerinin futbol takımları, milli küme maçlarına çıkmayı başarabilen profesyonel takımlar arasında sayılmıştır. Ankara Klüpleri arasında öne çıkan futbol takımları; Ankaragücü, Çankaya, Demirspor, Harbiye İdman Yurdu ve Muhafızgücü; İzmir ilinden çıkıp futbol faaliyetleri arasında basında en sık rastladığımız takımlar ise; Alsancak, Altay, Altınordu, Doğanspor, Göztepe, Üçok olmuştur. Bir Ankara takımı olan Muhafızgücü Klübü, 18 Temmuz 1920'de Atatürk'ün emriyle kurulan

⁴⁹² **Ulus**, 14-4-1938, s. 7.

⁴⁹³ **Cumhuriyet**, 4 Eylül 1937, s. 6; **Akşam**, 5 Eylül 1937, s. 1; **Ulus**, 5-9-1937, s. 1; **Tan**, 5-9-937, s. 6.

⁴⁹⁴ **Cumhuriyet**, 14 Eylül 1937, s. 6

⁴⁹⁵ **Akşam**, 12 Teşrinievvel (Ekim) 1936, s. 8.

⁴⁹⁶ **Tan**, 16-11-937, s. 6.

⁴⁹⁷ **Tan**, 23 Şubat 1938, s. 6.

Muhafız Takımı'nın başına geçen Teğmen İsmail Hakkı Tekçe (TİCİ ikinci başkanlığını ve Atatürk'ün 15 yıl spor danışmanlığını yapmıştır) tarafından kurulmuştur.⁴⁹⁸

“*Muhafız taburunun göğsünden, küçük bir spor teşekkülü halinde doğan*”⁴⁹⁹ ve kuruluşunda bizzat Atatürk'ün etkisi olan Muhafızgücü klübü Ankara takımları arasında Atatürk'ün maneviyatını da yaşatması bakımından özel bir yere sahip olmuştur. Burada bir parantez açarak Türk futbol tarihinde her zaman çok tartışılan konulardan biri olan Atatürk'ün hangi futbol takımını tuttuğuna dair çeşitli açıklamalar yapılmakla birlikte, çalışmamız sırasında elde ettiğimiz bilgiler ışığında Atatürk'ün Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş, Güneş klüplerinin çalışmalarını takip ettiği,⁵⁰⁰ İzmir klüplerine ziyaretlerde bulunduğunu⁵⁰¹ belirtmek yerinde olacaktır. Atatürk'e ait şu küçük anı ise hiçbir klübü diğerine üstün tutmayan Atatürk'ün diğerlerine göre daha çok “*halka ait bir takım*”⁵⁰² olma özelliğinden dolayı Fenerbahçe Klübüne duyduğu sempatiyi dile getirecektir:⁵⁰³

“*10 Ağustos 1928 Cuma akşamı Büyük Önder beş ziyaretçisiyle Dolmabahçe Sarayı'ndadır. Bunlardan klüp başkanı Necmettin Sadak, Ruşen Eşref ve Mustafa Necati olarak 3'ü Galatasaraylı; Sabri Toprak ve Vasıf Çınar olarak 2'si de Fenerbahçelidir. Büyük kurtarıcı o gün ezeli rakiplerin yaptıkları maç sonucunun 3-3 olduğunu sorup öğrenince: - Öyle mi? ..Zaten biz de burada 3'e 3'le berabereyiz... Ben de Fenerbahçeliyim... demiş ve kendini Sabri Toprak ve Vasıf Çınar'la beraber olarak işaretlemiştir.*”

Atatürk'le ilgili bu kısa açıklamadan sonra, yukarıda isimlerini saydığımız İstanbul, Ankara, İzmir takımlarının birbiriyle yaptığı maçlardan en dikkat çekici olan ve basının üzerinde en çok durduğu maçlar Fenerbahçe-Galatasaray maçları olmuş, zamanın dört büyükleri olarak nitelendirebileceğimiz Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş ve Güneş maçları için “*senenin en mühim maçları*”⁵⁰⁴ gibi tabirlerin kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca bu klüplerin yalnızca İstanbul'da değil, Ankara ve İzmir'den davet aldıklarında bu şehirlerde de yaptıkları maçlar büyük bir gündem oluşturmuştur. Ankara ve İzmir futbolseverleri için dört

⁴⁹⁸ San, a.g.e., s. 54.

⁴⁹⁹ **Ulus**, 1 Haziran 1936, s. 3.

⁵⁰⁰ Cem Atabeyoğlu, **Atatürk ve Spor**, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 90, Ankara, 1989, ss. 61-70; San, a.g.e., s. 44-46.

⁵⁰¹ Atabeyoğlu, a.g.e., ss. 66-69; San, a.g.e., s. 69-73.

⁵⁰² Cemal Granda, **Atatürk'ün Uşağı İdim**, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1973, s. 91.

⁵⁰³ Atabeyoğlu, a.g.e., s. 62-63.

⁵⁰⁴ **Cumhuriyet**, 3 Şubat 1937, s. 6.

büyüklerin İstanbul'dan kendi şehirlerinin önde gelen takımlarıyla çarpışacak olması büyük bir coşkuyla takip edilen bir spor olayına dönüşmüştür. İstanbul klüpleri Cumhuriyet Bayramı kutlamaları gibi özel günlerde Ankara, İzmir, Bursa'ya⁵⁰⁵ davet edilerek bu özel günlerin kutlama programlarının daha heyecan verici bir faaliyetle anılması sağlanmıştır.

Türkiye'nin hemen her ilinde oynanan futbol kimi zaman ortaokul, lise, üniversite öğrencileri tarafından okullar arasında, kimi zaman mıntika şampiyonalarında, kimi zaman da çok çeşitli adlarla düzenlenmiş olan kupa maçlarında kendine önemli bir yer bulmuştur. Bu kupa maçlarına şu örnekleri vermek mümkündür: Atatürk, Bölge (Ankara Bölgesi'nde düzenlenen), Cumhuriyet, Çanakkale (Ankara spor klüpleri arasında), Ege, Fuar (İzmir Fuarı nedeniyle düzenlenen), Halid Bayrak, Halkevleri, Küçüksu, Tayyare-Hava (Cumhuriyet Gazetesi'nin Türk Hava Kurumu yararına düzenlediği), Saraçoğlu, Stadyum (Taksim Stadı'nda düzenlenen), Top, (Top Mecmuasının düzenlediği), Zafer Kupası (İstanbulspor tarafından düzenlenen) Yurtiçinde düzenlenen bu kupa maçları ilgiyle takip edilirken, dünya futbolunun can alıcı örnekleri de basında geniş yer tutmuştur. Kral (İngiltere), Balkan, Krallar (Bulgar ve Yunan Kralları namına), Merkezi Avrupa Kupaları ve en fazla mercem altına alınan Dünya Kupasıyla ilgili haberler de futbolseverlerin ilgisine sunulmuştur.

4.4. Basketbol

Olimpiyat oyunlarında alınan hezimetli sonuçların ardından Türkiye'de başta Türk Spor Kurumu, çeşitli klüpler ve halkevlerinin de teşviki ile basketbol oynanmaya elbette devam etmiştir. Basketbol Federasyonu, halkın dikkatini, alakasını arttırmak adına büyük futbol maçlarından evvel stadyumda basketbol maçları yapılmasına karar vererek⁵⁰⁶ futbolun gölgesinde kalan diğer tüm branşlardan sadece biri olan basketbola dair birtakım önlemler alma yoluna gitmiştir. Berlin Olimpiyatları öncesinde biraz daha heyecanla takip edilmeye başlanan ancak Olimpiyat Oyunlarında başarılı sonuçlar alamayan basketbol branşı için Burhan Felek'in yönelttiği şu sorular zinciri Türkiye'de basketbolun ilerlemesi adına yapılması gerekenleri özetler niteliğinde olmuştur: *“Neden olimpiyat arifesinde olduğu gibi birkaç beynelmilel maç yapmıyoruz? Neden mıntaka birincilikleri için harekete geçmiyoruz? Niçin, şimdiye kadar yapılamamış basketbol Türkiye şampiyonası, Türk mektepleri şampiyonası, üniversite şampiyonası gibi gençliği harekete geçirecek teşebbüslerde*

⁵⁰⁵ **Ulus**, 27 İkteşrin (Ekim) 1936, s. 2; **Tan**, 22-10-937, s. 6; **Akşam**, 21 Teşrinievvel (Ekim) 1938, s. 8.

⁵⁰⁶ **Cumhuriyet**, 27 Mart 1937, s. 6.

*bulunmuyoruz? Neden şimdiye kadar pek güç bulduğumuz basketbol hakemi yetiştirmek için kurslar açmıyoruz? Ve kısaca neden basketbol ile meşgul olmuyoruz? Olimpiyat yok diye mi?... Basketbol Niçin Tenis Federasyonuna bağlandı? Kışın kapalı sahalarda niçin basketbol oynanmıyor? ”*⁵⁰⁷

1940 Olimpiyatlarının arefesinde basında “*Yine mi basketbol? Normal şartlar içinde Türkiye 1.liklerini yapamıyacak kadar unsur bulamıyan sporların beynelmilel müsabakalara girmesi gülünçtür*”⁵⁰⁸ ve “*...Helsinki’de yapılacak olan olimpiyatlarda hokey, tenis, basketbol, beyzbol, rağbi ve bisiklet olmayacaktır. 1940 olimpiyadları hakiki manasıyla spora doğru bir ilerleyiş olacaktır. Bir sürü manasız, sırf puan toplamak için icad edilmiş, saçma sporlar yerine hakiki atletizmi görmek ve alkışlamak spor bakımından bir kazançtır...*”⁵⁰⁹ şeklindeki yazılardan, 1936 Berlin Olimpiyatlarının basketbol şubesi adına elde edilen dramatik skorların hafızalardan kolay kolay kazınmadığı, Türk basketbolunun uluslararası arenada bir kez daha alay konusu haline gelmemesi gerektiği açık bir şekilde ifade edilmiştir.

4.5. Bisiklet

Olimpiyatlarda bisiklette elde edilen başarıların hemen ardından Eylül 1936’da dört sporcu, bir idareci ve hakemden oluşan kafilemiz Sovyet Rusya’ya hareket etmiş ve burada Rus sporcularla müsabakalara girmiştir.⁵¹⁰ Yapılan bisiklet yarışlarında Türk takımı başarılı sonuçlar elde ederek şampiyonluğu kazanmış ve incelediğimiz gazetelerin hepsi Türk milletine bu başarıyı 27 Eylül 1936 tarihli sayılarında anasayfalarından duyurmuşlardır. Olimpiyatların dışında pek çok ilde ya da iller arasında bisiklet yarışları düzenlenmiştir, bu yarışlarda özellikle Ankara ilinde gerçekleşen yarışlar gazetelerde sıklıkla yer almıştır. Bisiklet sporunun Ankara’da yaygın olmasında belki de Ulus’un belirttiği üzere “*Türkiye’nin nüfus başına en çok bisiklet isabet eden şehrin Ankara olmasının*” etkisi büyük olmuştur.⁵¹¹ “*Atatürk’ün Ankara’ya gelişi günü şerefine*”⁵¹² ya da “*Feneryılmaz klübünün idman şenliği*” gibi özel günlerde yarışlar düzenlenmiştir. Bunun yanında, her yıl Türkiye Bisiklet

⁵⁰⁷ Burhan Felek, “*Basketbole Niçin Çalışmıyoruz?*”, **Tan Gazetesi**, 13-11-936, s. 6.

⁵⁰⁸ **Tan**, 7-6-1936, s. 6.

⁵⁰⁹ **Akşam**, 10-8-1938, s. 8.

⁵¹⁰ **Ulus**, 14 Eylül 1936, s. 1; **Tan**, 20-9-936, s. 6.

⁵¹¹ **Ulus**, 23 Temmuz 1937, s. 6

⁵¹² **Ulus**, 25 Kanunuevvel 1936, s. 5.

Şampiyonası yapılmış, bu yarışlarda Berlin Olimpiyatlarında onunculuğu elde eden Talat⁵¹³ çeşitli derecelere imza atmıştır. Yurtdışında gerçekleşen yarışlar yakından takip edilmiştir. 1903 yılından itibaren gelenekselleşen ve tüm dünyada heyecanla izlenen Fransa Bisiklet Turu da Türk basınında yer almış ve Türkiye'deki bisiklet meraklıları bilgilendirilmiştir.

4.6. Eskrim

Olimpiyatlardan çok kısa bir süre sonra eskrimcilerimiz güreş, futbol ve bisiklet kafileleriyle birlikte Sovyet Rusya'ya dostluk müsabakaları yapmak amacıyla gitmiş⁵¹⁴ ve burada eskrim branşında yapılan faaliyetlerde ekibimiz galibiyet kazanmıştır.⁵¹⁵ Olimpiyatlarda elde edilen tecrübelerin ve Sovyet Rusya'da gerçekleştirilen müsabakaların haricinde Türkiye genelinde hemen her spor faaliyetinde olduğu gibi halkevlerinin çalışmaları⁵¹⁶ eskrim dalında da destekleyici olmuştur. Eskrim Federasyonu, "*Türkün en eski ve asil sporu olan kılıç oyunlarından ön safa geçmemize delalet etmesi*" için Avrupa'dan bir öğretmen getirtmeyi karar altına alarak⁵¹⁷ eskrimin gelişmesi için tedbirler almaya çalışmıştır.

4.7. Yelken

Yelken Federasyonu TİCİ döneminde teşkilatlanmaya başlamış⁵¹⁸ Türk Spor Kurumu döneminde ise kış sporları, atıcılık, havacılık gibi spor dallarıyla birlikte yelkencilik de ülke savunmasına yarayacak sporlar⁵¹⁹ arasında sayılarak bu spor dalına önem verilmiştir. Basında ise su sporlarının içinde yelkenin önemli bir yeri olmakla birlikte daha çok İstanbul'da yapılan yelken yarışlarıyla ilgili haberler yayımlanmıştır. Örneğin Moda Deniz Klübü tarafından düzenlenen yarışlar⁵²⁰ her zaman büyük bir ilgiyle takip edilmiştir. Yelkenin, Atatürk'ün de özel bir önem verdiği sporlardan birisi olması, İstanbul'da vakit geçirdiği dönemlerde zaman zaman Florya'daki yarışları takip etmesi basında konuyla ilgili haberlerin birinci sayfadan verilmesine neden olmuştur.⁵²¹ İngiltere Kralı Edward'ın Türkiye ziyareti sırasında tertip edilen deniz yarışlarını misafir Kral ile birlikte Atatürk'ün de izleyiciler arasında yer alarak

⁵¹³ **Ulus**, 04.07.1937, s. 1.

⁵¹⁴ **Cumhuriyet**, 25 Ağustos 1936, s. 6; **Top**, No. 22-95, 24 Ağustos 1936, s. 3; **Ulus**, 14 Eylül 1936, s. 1.

⁵¹⁵ **Tan**, 26-9-936, s. 1.

⁵¹⁶ **Cumhuriyet**, 30 Eylül 1937, s. 6; **Tan**, 10-4-1938, s. 6.

⁵¹⁷ **Ulus**, 29-1-1938, s. 4.

⁵¹⁸ Ekenci, Serarşlan, a.g.m., s. 75.

⁵¹⁹ Ekenci, Serarşlan, a.g.m., s. 76.

⁵²⁰ **Cumhuriyet**, 30 Nisan 1936, s. 6; **Tan**, 2-5-936, s. 9; **Akşam**, 8 Ağustos 1936, s. 4.

⁵²¹ **Akşam**, **Cumhuriyet**, **Tan**, 6-8-936, s. 1; **Akşam**, 26 Temmuz 1937, s. 1; **Tan**, 12-7-1938, s. 1.

seyretmesi örneğinde olduğu gibi,⁵²² Türkiye Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı'nın bu ilgisi hem yelken meraklılarının heyecanını taze tutmuş hem de bu spor dalının tanıtımında etkili olmuştur.

Yurtiçinde Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş, Anadolu İdman Yurdu, Güneş gibi klüplerin katıldıkları “Deniz Bayramı”⁵²³ olarak adlandırılan faaliyetlerin yanı sıra, Türkiye Yelken Birincilikleri⁵²⁴, Başvekalet Kotra Kupası⁵²⁵ Yelken Şampiyonaları, Yelken Teşvik Müsabakaları yelkencilikte spor gündeminden inmeyen müsabakalar arasında yer almıştır. Yelkencilikte yurt dışında düzenlenen yarışlar da⁵²⁶ ayrıca basının takip ettiği su sporlarından olmuştur.

Yelken sporu ile ilgili yukarıdaki bilgilerin yanı sıra, üç tarafının denizlerle çevrili bir ülke olma avantajını, Türkiye yalnız yelkende değil diğer spor dallarında da çok verimli bir şekilde değerlendirememiştir. Basında hükümetin sporla ilgili program ve uygulamaları eleştirilirken su sporları ve dolayısıyla yelken branşıyla ilgili de zaman zaman benzeri eleştiriler dile getirilmiştir. Yelken, mevcut uygulamalar yüzünden çok büyük başarılar elde edilemeyen spor dalları arasında yer almıştır.

⁵²² **Top**, No. 24-97, 7 Eylül 1936, s. 6-7; **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 16, 7/9/1936, s. 16.

⁵²³ **Cumhuriyet**, 19 Mayıs 1936, s. 6; **Tan**, 9-7-937, s. 9.

⁵²⁴ **Tan**, 12-6-937, s. 6, **Tan**, 23-7-1938, s. 6; **Akşam**, 13 Eylül 1937, s. 1.

⁵²⁵ **Akşam**, 20 Ağustos 1938, s. 10; **Cumhuriyet**, 22 Ağustos 1938, s. 6.

⁵²⁶ **Cumhuriyet**, 26 Mart 1936, s. 6; **Akşam**, 10-6-937, s. 12; **Tan**, 15-7-937, s. 6.

SONUÇ

Berlin Olimpiyatları Ekseninde Basında Türk Spor (1936-1938) konulu bu çalışmada, dünyada Modern Olimpiyatların onbirincisi olarak düzenlenen ve o zamana kadar organize edilen en büyük spor faaliyeti olarak tarihe geçen Berlin Olimpiyatları'nın başlangıcından 1938 yılının sonuna kadar geçen dönemde Türk sporunun basına yansıyan kısımları ele alınmıştır. Arşiv belgeleri, resmi belgeler, kitap ve makalelerin yanında Akşam, Cumhuriyet, Tan, Ulus Gazeteleri ile Top ve Türk Spor Kurumu Dergileri çalışmanın ana kaynakları olmuşlardır.

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan beri 1924 Paris, 1928 Amsterdam ve ilk kez katıldığı 1936 Garmisch Parten Kirchen Kış Olimpiyatlarında herhangi bir madalya kazanılmamasına rağmen, 1936 Berlin Olimpiyatlarına katılma kararı almıştır. Olimpiyatta güreşçi Yaşar Erkan 61 kiloda grekoromen dalında Olimpiyat şampiyonu olmuş ve yine güreşte Mersinli Ahmet Kireççi dünya üçüncülüğünü elde etmiştir. Böylece Türkiye Olimpiyat tarihinde ilk altın ve bronz madalyalarını kazanmıştır. Berlin Oyunları, hem Türk güreşinin hem de oyunlardaki diğer altı spor dalının uluslararası alanda güçlü bir şekilde temsil edilmesi bakımından önemli bir platform oluşturmuştur. Bununla birlikte Güreş dışındaki, Binicilik, Futbol, Basketbol, Bisiklet, Eskrim ve Yelken sporlarında madalya kazanılamamış ve kayda değer bir Olimpiyat derecesi elde edilememiştir. Berlin Olimpiyatları Türkiye açısından, ilk madalyaların kazanılması kadar, ilk kez iki bayan Türk sporcusunun da oyunlara katılması açısından önemlidir. Bu bayanlar eskrim alanında Türkiye'yi Berlin'de temsil etme gururunu yaşatan Suat Fetgeri Aşeni ile Halet Çambel Hanımlar olmuştur.

Berlin Olimpiyatları başından sonuna kadar Türk kamuoyunun ilgisini çekmiştir. Özellikle basın konuya hemen her gün yer vermiş ve günü gününe olmasa bile, okuyuculara Olimpiyatlarla ilgili sportif haberler aktarmıştır. Zamanın teknolojik gelişmelerinin kısıtlılığı göz önüne alındığında bu gecikmelerin şartlar gereği normal olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Olimpiyatlar öncesi ve sonrasında Olimpiyat ruhunun yarattığı heyecanın yanı sıra, milletlerarası yaşanan derin rekabet izleri de basında kendine oldukça geniş yer bulmuştur.

Berlin Olimpiyatları'nın Hitler'in Nasyonal Sosyalist politikası ve üstün ırk söylemlerinin en dorukta yaşandığı zamanlara denk gelmesi, onbirinci yaz Olimpiyatını tüm dünyanın ilgi odağı haline getirmiştir. Berlin Oyunlarında, önceki Olimpiyatlara nazaran spora siyaset daha fazla karıştırılmıştır. Bu yüzden muazzam tesis ve hizmetlerin yarattığı gövde gösterilerinin yanında Olimpiyat ruhu ciddi bir şekilde zedelenmiştir. Tartışmaları, eleştirileri ve zaferleri öven yazılarıyla gazete ve dergi sütunları Olimpiyat haberleriyle dolup taşmıştır.

Bütün bunlara karşın Berlin Olimpiyatları Türkiye açısından özgün değerler üretmiştir. Öyle ki, Berlin Olimpiyatları sonrasında Olimpiyat şampiyonluğunun getirdiği moralin etkileriyle spor konusunda daha disiplinli ve kontrollü bir çizgi yakalanmaya çalışılmıştır. Bunun en önemli örneği, devletin spor işlerini ele alması ve sporun devlet eliyle yürütülmesine karar vermesi ile tüm spor işlerinde, önce Türk Spor Kurumu ile yumuşak bir geçiş döneminin ardından Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün kurulmasıyla sporda tek söz sahibi artık devlet olmuştur. 1938 yılında çıkarılan Beden Terbiyesi Kanunu “zeki, çevik, ahlaklı” sporcu yetiştirme idealindeki Atatürk'ün bir ırk meselesi olarak gördüğü sporu, ülkenin her köşesine yaymak ve uluslararası arenada propaganda amacı ile kullanmak için Türk sporuna kazandırdığı son kanunlardan birisi olmuştur.

Çalışmada incelenen ve ele alınan sportif haberlere bakıldığında, en popüler spor dalının futbol olduğu görülmüş ve yine güreşin de ağırlıklı olarak gündemde olduğu anlaşılmıştır. Güreşin milli bir spor dalı ya da ata sporu olarak kabul görmesi, güreşle ilgili haberlerin geniş bir şekilde ele alınmasına etkisi büyüktür. Ayrıca Berlin yaz oyunlarında Olimpiyat Türk Milli Takımı içinde en iddialı olunan güreşte üstün başarılar elde edilmiş, Olimpiyat tarihinde kazanılan ilk madalyaların güreşte kazanılması da güreşin Türk basını tarafından, doğal olarak da kamuoyunca futboldan sonra en fazla mercek altına aldığı branş olmasını tetiklemiştir.

Spor haberlerinden yola çıkıldığında, basın kamuoyu oluşturmada en önemli baskı aracı olduğu ve toplumu ciddi bir şekilde yönlendirdiği anlaşılmaktadır. Olimpiyatlara götürülmesi gereken veya götürülmesinde sakınca görülen spor dallarının tercih edilmesinde basın sesini hür bir şekilde çıkarabilmiştir. Basın, spor politikasıyla ilgili hükümet tarafından yapılan çalışmalarda, alınan kararlarda ya da çıkarılan kanunların gerek hazırlık aşamasında

ve gerekse uygulanmasında yaşanan aksaklık ya da eksiklikleri kamuoyunda rahatlıkla dile getirmiş, halkı bilgilendirme ve aydınlatma konularında kendini vazifeli hissetmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1936-1938 yıllarında sporda devletin resmi temsilcileri olan TİCİ, TSK, BTGM de özellikle Türk spor politikasının uygulama alanında Olimpiyatlar öncesi, Olimpiyatlar zamanı ve sonrasında ele aldığımız dönem itibariyle üzerine düşen görevleri yerine getirmede yaşanan boşlukların yarattığı sıkıntılar konusunda da yine basın Türk sporunun vazgeçilmez dış sesi olmuştur.

Basın, kadrosundaki yazarların pek çoğunun spor camiasından geliyor olmasından dolayı sportif faaliyetlerle ilgili oldukça etkili yayınlar yapmıştır. Sporun çeşitli branşlarında aktif sporcu ya da idareci olarak çalışanlar, Türk Milli Olimpiyat Komitesi'nde görev alanlar ya da 1924, 1928, 1936 yıllarında düzenlenen Olimpiyat Türk Milli kafilesinde vazifelendirilenler, eski futbolcular ve hakemler, engin tecrübelerini gazete ve dergi sütunlarına taşımıştır. Uzmanların kaleminden çıkan yorumlar, eleştiriler, öneri ve yönlendirmeler spor kültürünün oluşturulması ve spor politikasının sağlam temeller üzerine oturtulamaya çalışılmasında basının kamuoyu yaratmada bir baskı unsuru oluşturmasındaki en önemli etkenlerin başında gelmiştir.

Sporun milletlerarası arenada ülke tanıtımı konusunda önemli ve vurucu bir etkisi olması bakımından dünyanın en büyük spor organizasyonu olan Olimpiyatların onbirincisi ekseninde ele alınan bu çalışmada, bir kez daha görülmüştür ki, Türkiye Cumhuriyeti uluslararası propaganda amacıyla spora önem verilmesiyle ilgili bilinçli adımlar atmaya çalışmıştır. Uygulamadaki aksama ve eksiklikler olmasına rağmen gelişmiş ve refah seviyesi yüksek ülkelerin spor politikalarından etkilenilmiş, örnek spor faaliyetlerinden de yola çıkılarak Türkiye'ye uyarlamaya gayret edilmiştir. Hükümet, dünyadaki spor faaliyetlerinin takip edilmesi ve uygulanması konusunda çalışmalar yapmış, bu çalışmalar sırasında tüm dünyada örneklerine rastlandığı gibi spor-siyaset ikilemi Türkiye'de de etkili olmuştur.

Spor ve Olimpiyat tarihi ile ilgili pek çok araştırma, yayın, tez yapılmasının yanında bu çalışma, konusunu basına yansıyan spor haberleri yoluyla irdelemesi adına Türk spor tarihine farklı bir bakış açısıyla incelenmesini sağlamıştır.

KAYNAKÇA

1- Arşiv

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, 490.01-1102.27.1, 5 Kanunuevvel (Aralık) 1935.

BCA, 490.01-1102.27.1, 10/8/936.

BCA, 030.18.1.1/8.46.5, 16/1/1924 Tarih, 142 Sayılı Kararname.

BCA, 030.18.1.1/8.47.14, 16/1/1924 Tarih, 170 Sayılı Kararname.

BCA, 30.18.1.2-61.2.15, 11/1/936 Tarih, 2/3850 Sayılı Kararname.

BCA, 080.18.01.02-65.48.12, 6/6/936 Tarih, 2/4768 Sayılı Kararname.

BCA, 30.18.1.2-66.57.16, 4/7/936 Tarih, 2/4952 Sayılı Kararname.

BCA, 30.08.01.02-68.74.14, 10/9/936 Tarih, 2/5295 Sayılı Kararname.

2- Resmi Yayınlar

TBMM Zabıt Ceridesi, Cilt: 26, Devre: 5, İçtima: 3, Ankara, 1938.

3- Süreli Yayınlar

Akşam Gazetesi

Ayın Tarihi

Cumhuriyet Gazetesi

Tan Gazetesi

Ulus Gazetesi

Top Dergisi

Türk Spor Kurumu Dergisi

4- Kitap ve Makaleler

Abbas, Nüzhet; *“Türk Sporcuları Olimpiyada Gitmeli mi, Gitmemeli mi?”*, **Cumhuriyet Gazetesi**, 14 İkincikanun 1936.

_____ ; “*Milli Takımı Berlin’e Nasıl Götürebiliriz?*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 7 Nisan 1936.

_____ ; “*Biz Ne Yapacağız? Hasımlarımız Kuvvetli, fakat Basketbolcularla Güreşçilerimizden Ümidimiz Fazladır*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Ağustos 1936.

_____ ; “*Ucuz Spor*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Birinciteşrin (Ekim) 1938.

_____ ; “*Spor ve Propaganda*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Birincikanun 1938.

Abud, Vedad; “*Garmışten mektuplar*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 10 Şubat 1936.

_____ ; “*Kış Olimpiyadına Nasıl Girmiştir?*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Mart 1936.

Akdenk, Mürsel; **Türkiye’de Hükümet Programlarında ve Planlı Dönemde Beden ve Spor Eğitimi Uygulamaları (1920-1985)**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1986.

Akşamcı; “*Akşamdan Akşama*”, **Akşam Gazetesi**, 13 Ağustos 1936.

Aktalay, Şevket; **Cumhuriyetimizin 75. Yılında Milli Eğitim Bakanlığı 1. Ulusal İzcilik Sempozyumu, 14-15 Kasım 1998, Eskişehir**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999.

Aktaş, Musa; “*Kış Olimpiyadına Giden Türk Takımının Hali*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Şubat 1936.

Altav, Nejat; **Voleybol Tarihi**, Türk Spor Vakfı Yayınları: 5/5.

Altınok, Kazım; **Atatürkçü Düşünce Sisteminde Gençlik ve Spor**, Neyir Matbaası, Ankara, 1992.

Atabeyoğlu, Cem; “*Olimpiyatların İlk Kez Anadolu’da yapıldığını Biliyor muydunuz?*”, **T.M.O.K. Dergisi**, No. 36/1, Ocak-Şubat 1977.

_____ ; **Atatürk ve Spor**, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı Yayın No: 90, Ankara, 1989.

_____ ; **Türkiye’de Spor Yazarlığının 100. Yılı (1891-1991)**, A&B Kitapçılık, İstanbul, 1991.

Atalay, Ayşe; **Spor Gazeteciliği**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1998.

Atatürk ve Gençlik, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı, Yayın No: 144.

“*Atatürk ve Güreş*”, **Güreş**, Sayı: 1, Ekim 2007.

“*Atatürk’ün Gençliğe ve Spora Bakışı*”, **Anıtkabir Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 27, Ağustos 2007.

Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C. II, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü yayınları, Ankara, 1959.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. III, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1961.

Atay, Falih Rıfki; “*Binicilerimiz*”, **Ulus Gazetesi**, 5-5-1938.

Bahtiyar, Ahmet; “*B. Menderese Açık Mektup*”, **Akşam Gazetesi**, 3 Kanunuevvel 1937.

Bartu, Ümit; **Basketbol (Teknik-Taktik-Kondisyon)**, İnkılap Kitapevi, 3. Baskı, İstanbul, 1990 .

Baydar, Nasuhi; “*Olimpiyadlar Nedir?*”, **Türk Spor Kurumu Dergisi**, 29-6-1936, Sayı: 1.

_____ ; “*Sporda Gençlik*”, **Ulus Gazetesi**, 13-12-1937.

Bayrak, M. Orhan; **Türkiye’de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü (1831-1993)**, Küll Yayınları, 1. Basım, İstanbul, Nisan 1994.

Behçet Kemal Çağlar, “*Spor Kongresi*”, **Ülkü**, No: 7/39, Mayıs 1936.

Besim, Ömer; “*Amerikanın 936 Olimpiyad Timi*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Şubat 1936.

Bilge, Nalan; “*Beden Eğitimi, Spora Önem Veren İlk Eğitimcilerimiz*”, **Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu 15-16 Mart 1990**, ss. 83-87.

“*Büyük Atatürk’ün Spor Anlayışı*”, **Olimpiyat Dünyası**, Sayı: 1, Temmuz 1995.

Can, Y.; “*Türk Spor Yönetiminin Gelişim Dönemleri ve Üst Yönetim Problemi (1900’den 2000’e Doğru)*”, **Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu 15-16 Mart 1990**, ss. 229.

Çağlar, Behçet Kemal; “*Yaşarın Zaferi ve Spor Telakkimiz*”, **Türk Spor Kurumu Dergisi**, Sayı 8, 17/8/1936.

Çapan, M. Şevki; **Türk Sporunda Selim Sırrı Tarcan (1874-1957)**, Ünyay Yayınları, I. Basım, Muğla, 1999.

Çelebi, Said; “*Olimpiyat Masrafları*”, **Top**, No. 33-106, 9 İkinciteşrin (Ekim) 1936.

Çelen, Gülru; “*Cumhuriyet’ten Günümüze Toplumsal Değişim*”, **Silahlı Kuvvetler Dergisi**, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, , Yıl: 125, Sayı: 390, Ekim 2006.

Çimen, Zafer- İlhan, Erol; “*Spor Muhabirlerinin Türk Spor Medyasında Doğruluk Değeri Üzerine Düşünceleri*”, **Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, Erzurum, 2007.

Demir, Hayri **Türk Spor Teşkilatı (Tarihsel Gelişim, Kapsam ve Bir Araştırma)**, Çizgi Kitabevi Yayınları: 161, Konya, Mart 2006.

Demiray, Uğur; **Türk Basını’nın Güreş Sporuna Bakışı**, İstanbul Güreş İhtisas Kulübü Koruma Vakfı Yayını: 7, İstanbul, 1993.

Ekenci, Güner- Serarşlan, M. Zahit; “*Gelişim Aşamaları Bakımından Türk Spor Teşkilatı ve değerlendirilmesi*”, **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 3, Temmuz 1997.

Erdal, Rıza; **Olimpiyat Oyunları ve Olimpik Sporlar**, Baskı Evi Matbaacılık, İstanbul, 2007.

Erdem, Sinan; “*Olimpizm, Olimpik Hareket, Olimpiyat Oyunları, Olimpiyatların Sosyo-Ekonomik Etkinliği*”, **Türkiye ve Olimpiyat Paneli ile Sporda Devletin Yeri Panelinde Yapılan Konuşmalar**, Türkiye Amatör Spor Klüpleri Konfederasyonu, Yayın No: 11, Mayıs 1989, Ankara.

Erdemli, Atilla; **İnsan, Spor ve Olimpizm**, Spor Felsefesi Yazıları, Sarmal Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, Ekim 1996.

Erişkin, Melih Avni; **Yazılı Basında Türk Spor Gazeteciliği Tarihi**, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2003.

Felek, Burhan; “*Berlinde 11. Olimpiyatlar Açılırken Yapılan Merasim*”, **Tan Gazetesi**, 6-8-936.

_____ ; “*Serbest Güreşlerin Sonu*”, **Akşam Gazetesi**, 9-8-936.

_____ ; “*Spor İşlerimiz Hep Mahrem mi Kalacak?*”, **Tan Gazetesi**, 23-9-936.

_____ ; “*Basketboe Niçin Çalışmıyoruz?*”, **Tan Gazetesi**, 13-11-936.

Fişek, Kurthan; **Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi- Dünyada-Türkiye’de**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: 515, S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1983.

_____ ; **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, Birinci Baskı, Mart 1985.

Gençlik ve Spor Bakanı Vecdi Gönül’ün Konuşma, Demeç ve Mesajları (3 Ekim 1980-18 Kasım 1982), T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Yayın No: 31-87, Ankara, Mart 1983.

Gevgilili, Ali; **Türkiye’de Yenileşme Düşüncesi, Sivil Toplum, Basın ve Atatürk**, Bağlam Yayıncılık, Genişletilmiş ve Tümüyle Gözden Geçirilmiş Olarak İkinci Basım, İstanbul, Aralık 1990.

Granda, Cemal; **Atatürk’ün Uşağı İdim**, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1973.

Grousset, René; **Bozkır İmparatorluğu**, Çev. M. Reşat Uzmen, İstanbul, 1980.

Gürsoy, Bedri; “*Futbolculara bir tavsiye, futbolcular, gezmeğe gidiniz fakat maç yapmağa.. asla!*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 27 Şubat 1936.

Gürtaş, Koray; “*Türklerin Olimpiyat Macerası*”, **Euroasia Sport News**, Türk Olimpiyat Takımı Özel Sayısı, Ağustos 2008.

Güven, İsmail; “Osmanlı’dan Günümüze İzciliğin Gelişimi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, yıl: 2003, cilt: 36, sayı: 1-2.

Güven, Özbay; “Atatürk’ün Beden Eğitimi ve Spor Politikası”, **Türk Silahlı Kuvvetleri Dergisi**, sayı: 379, Ocak 2004.

_____ ; Güven, Özbay; **Atatürk’ün Güreş Sevgisi**, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 110, Ankara, 1992.

_____ ; **Türklerde Spor Kültürü**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları- Sayı: 57, Ankara, 1992.

_____ ; “Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştiren Okulların Eğitimini Hazırlayıcı Çalışmalar”, **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: I, Sayı: 2, Nisan 1996.

Hasan, Nevin; “Olimpiyatlar”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Ağustos 1936.

“Hem Nalına Hem Mihına”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Ağustos 1936.

“Hem Nalına Hem Mihına”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 10 Ağustos 1936

“Hem Nalına Hem Mihına”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 12 Ağustos 1936.

“Hem Nalına Hem Mihına”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Ağustos 1936.

“Hem Nalına Hem Mihına”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Şubat 1938.

“Hem Nalına Hem Mihına”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 31 Birincikanun (Aralık) 1938.

Hiçyılmaz, Ergun; **Türkiye’de Spor**, Türkiye’nin Sorunları Dizisi, Yeniüzyıl Kitaplığı.

İhsan, Ahmet; “Milli futbol takımımız olimpiyada gidebilir mi?”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 17 İkincikanun (Ocak) 1936.

_____ ; “Olimpiyaddan Mektuplar”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 29 Temmuz 1936.

_____ ; “Olimpiyatlar”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 6 Ağustos 1936.

_____ ; “Olimpiyatlarda Gördüklerim”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 7 Eylül 1936.

Kaçmaz, İbrahim; **Türkiye İdman İttifakı’nın Kuruluşu ve Gelişiminde Rol Oynayan Siyasi, İdari ve Sosyal Faktörler**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Eğitim Bölümü, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Malatya, 2000.

Kafesoğlu, İbrahim; **Türk Milli Kültürü**, Düzeltilmiş ve Genişletilmiş 13. Baskı, Boğaziçi Yayınları, Ankara, 1995.

Kahraman, Atif; **Osmanlı Devleti’nde Spor**, T.C. Kültür Bakanlığı Başvuru Eserleri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları: 1697, Birinci Baskı, Ankara, 1995.

Karaküçük, Suat; **Milletlerarası Politikadaki Önemi Açısından Olimpiyat Oyunları**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1986.

_____ ; **Türk Spor Kurumu Dergisi 1936-1938 Seçilmiş Spor Makaleleri**, Ankara, 1992.

_____ ; “*Cumhuriyet Döneminde Spor Şuraları*”, **Spor Şurası 1999 30 Haziran-2 Temmuz 1999**, Ankara.

Karaküçük, Suat- Yenel, Fatih; “*Türk Sporunun Gelişmesi ve Topluma Yaygınlaştırılması Bakımından Basının Etkinliği*”, **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 2, Nisan 1997.

_____ ; “*Spor Köşe Yazarlarının Okuyucuya Yansıttığı Görüşlerin Bir Analizi*”, **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: IV, Sayı: 1, Ocak 1999.

Karahüseyinoğlu, M. Fatih- Tozoğlu, Erdoğan- Şahin, Süleyman- Şebin, Kenan, Nacar, Eyüp; “*Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin Değişen Gelenekleri*”, **Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2-2007.

Keten, Mustafa; **Türkiye’de Spor**, Polat Ofset, Yeniden Düzenlenmiş II. Baskı, İstanbul, Ekim 1993.

Kocatürk, Utkan; **Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Genişletilmiş 2. Basım, Ankara, 2005.

Koryürek, Cüneyt E.; **Eski Olimpiyadlar M.Ö. 776-M.S. 393?- Modern Olimpiyad Oyunları 1896-1996, Olimpiyadlar’da Türkler (Atina Atlanta 1896-1996 28 Asırlık Olimpiyadlar Tarihi)**

Ok, Selçuk Tayfun- Palacıoğlu, Tezer; **Doğu Anadolu Kış Olimpiyatları**, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2000/12.

Olimpik Hareket, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Hürriyet Gazetesi Matbaası, 1988.

“*Olimpiyadlar Almanya için Propaganda Olacak*”, **Cumhuriyet**, 25 Mayıs 1936.

“*Olimpiyat Oyunları*”, **Akşam Gazetesi**, 4 Ağustos 1936.

Olimpiyat Oyunlarının 100 Yılında Türkiye, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Belgesel Yayınları: 1, 1. Baskı, İstanbul, 1997.

Özmeden, Harun; **Cumhuriyet Dönemi İlk Spor Teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (1922-1936)’nın Yapılanma Sürecinde Beden Eğitimi ve Sporun Fonksiyonları, Fonksiyonlardaki Değişimler ve Toplumsal Hayata Etkileri**, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1999.

Öztoprak, İzzet; **Türk ve Batı Kamuoyunda Milli Mücadele**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989.

Öztürk, Füsun- İnce, Gonca- Zülkadiroğlu, Zeynep- Şahin, Mehmet; “*Günlük Gazetelerde Sporun Yer Alışı*”, **Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Teknolojisi Yüksekokulu Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: VII, Sayı: 2, Nisan 1996.

Perin, Mithat; “*Türkiye’de Spor Gazeteciliği ve Haberciliğin Tarihi*”, **Spor Basını ve Basında Spor Semineri 15-16 Mart 1985**, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1985.

San, Haluk; **Belgeleri ile Türk Spor Tarihi**, Cilt: 1, Türk Spor Vakfı Yayınları: 2, Ankara, 1981.

_____ ; “*Tartışma*”, **Spor Basını ve Basında Spor Semineri 15-16 Mart 1985**, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1985.

_____ ; **Türk Spor Tarihinde Atatürk**, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2. Basım, İstanbul, Aralık 1999.

Seçilmiş, Korhan; **Antik Zamandan Günümüze Olimpiyat Oyunları**, İl Pres Basım & Yayın, Birinci Basım, İstanbul, Mart 2004.

Selim, Orhan; “Düşünceler”, **Akşam Gazetesi**, 13 Haziran 1936.

Sevim, Yaşar; **Basketbol Teknik-Taktik-Antrenman**, Geliştirilmiş Baskı, Ankara, 1997.

_____ ; **Hentbol Teknik-Taktik**, Geliştirilmiş Baskı, Ankara, 1997.

Sümer, Rıza; **Sporda Demokrasi 2, Türkiye’de Spor Federasyonlarının Tarihsel Gelişimi- Bir Örnek Olay Futbol- Belgeler ve Yorumlar**, Şafak Matbaacılık, Ankara, Ekim 1990.

Şakar, F.; “*1909’dan Bu Yana Tarihi Süreç İçinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Politikası*”, **Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu 15-16 Mart 1990**, ss. 78-82.

Şamil, Ömer; “*Spor Basını Güreşi Neden Görmüyor?*”, **Güreş**, Sayı: 1, Ekim 2007.

Şefik, Eşref; “*Her Cephesi Kuvvetli*”, **Tan Gazetesi**, 28-7-936.

_____ ; “*Futbolcülerle Atletler Seyirci Olarak Berlin Olimpiyatlarına Gidecekler*”, **Tan Gazetesi**, 18-7-937.

Tarcan, Selim Sırrı; “*Olempiadlar Nasıl Doğdu? Nasıl Öldü?*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 İkincikanun (Ocak) 1936.

_____ ; “*Olimpiyadlar Nasıl Dirildi?*”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Şubat 1936.

Taşmektepli, M. Yalçın- İmamoğlu, Osman; “*Türkiye’de Kültürel Yapının Spora Etkisi Üzerine Düşünceler*”, **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: I, Sayı: 1, Ocak 1996.

Tayga, Yunus; **Türk Spor Tarihine Genel Bakış**, GSGM Yayınları, Ankara, 1990

Topuz, Hıfzı; **II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, Remzi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul, Kasım 2003.

Tuğlacı, Pars; **Çağdaş Türkiye**, C. 3, Yatkın Ofset, İstanbul, 1990.

Türk Sporunun Altın Adamları (1936-2000), T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Müdürlüğü Yayınları.

Türk Sporunun Altın İsimleri (1936-2004), T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Müdürlüğü Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı, Yayın No: 168.

“*Türk Sporunun Asırlık Çınarı*”, **Olimpiyat Dünyası**, Sayı: 36, Mart 2008.

Türk Sporunun Üstün Başarı ve Onur Listesi, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Müdürlüğü Yayınları, 1997.

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi 1967, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Yayınları: 2, İstanbul Matbaası.

“*Türkiye’de Olimpizmin Doğuşu*”, **Olimpiyat Dünyası**, Sayı: 1, Temmuz 1995.

Uğur, Volkan; **Cumhuriyet Dönemi Türk Ordusunda Atlı Spor**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006

Üçışık, F.; “*Türk Spor Yönetimindeki Gelişmeler ve Değerlendirilmesi*”, **Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu 15-16 Mart 1990**, ss. 187-196.

Ünlütepe, M. Şerif; **Türkiye’de Spor Gazeteciliği ve Tarihi Gelişimi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1991.

Ünver, A. Fuat; **Antik Çağlardan Modern Olimpiyatlara Binicilik Sportu ve Türk Biniciliğinin Olimpik Gelişimi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006.

Yazıcı, Ahmet Gökhan; **Atatürk Düşüncesinde Gençlik Eğitim ve Spor**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2002.

Yenal, Ulvi; “*Türk Spor Kurumu ile Fenerbahçe Arasındaki İhtilaf*”, **Akşam Gazetesi**, 23 Nisan 1938.

_____ ; “*Sporumuzun Dünü, Bugünü ve Geleceği Konulu Konferans*”, **Türkiye Olimpiyat Paneli ile Sporda Devletin Yeni Panelinde Yapılan Konuşmalar**, Türkiye Amatör Spor Klüpleri Konfederasyonu Yayın No: 11, Ankara ,Mayıs 1989.

Yıldıran, İbrahim; “*Uygulama Nedenleri ve Fonksiyonları Bakımından Türk Kültürünün Erken Devirlerinde Bazı Sportif Aktivitelerin Görünümü*”, **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: I, Sayı: 2, Nisan 1996.

_____ ; “*Tepük Futbol mudur? XI. Yüzyıl Türk Spor Faaliyetlerinden “Tepük” Oyununun Mahiyeti Üzerine Bir Araştırma*”, **Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 1, Ocak 1997.

EKLER

Ulus, 2 Ağustos 1936.

le bera-
an eki-
niciler,
evam-
a se -
i için

pi -
dik.
ş -
de
uiz
n

tef
olu
yol
m
y
f
b

OLİMPİYAD GALİPLERİNE VERİLECEK MADALYA

**XI. OLYMPIADE
BERLIN
1936**

**Acaba bir Türk spor-
cusu bu madalya ile
Berlinden dönebile-
cek mi?**

1896 Olimpiyatları için evvelce
Floransalı (Giacchi) tarafından
yapılmış olan bu madalya Alman
Olimpiyat komitesi tarafından on
birinci Berlin Olimpiyatları için de
kabul edilmiştir. Birincilere altın
ikincilere gümüş, üçüncülere bronz
verilecektir.

3

Top, 27 Temmuz 1936.

Tan, 1 Temmuz 1936.

BUGÜN
Siyasi İhtimal
Avrupsa muvazene
Arzumiz taflanacak
Olimpiyad mektubu ve

Cumhuriyet

Onbirinci yıl sayı: 4398 İstanbul - CAĞALOĞLU
Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul, No 245
Sali 11 Ağustos 1936
Telgraf: Başmuharrir ve evi: 22265 Tahrir beyeli: 24228 İdare 99 Matbaa kimlikle Matbaecilik ve Neşriyat Şirketi 24290 - 24292

Bayrağımız bugün şeref direğine çekilecektir

Dünkü Norveç - İtalya futbol maçını İtalya 2 - 1, fakat güçlkle kazandı

Bisiklet müsabakalarında 10 uncu, yelkende 11 inci olduk

Trakya bugün 12 ağustos re
Kırmızı kuvvet kadar girerek ettiler. Mare Özalp netic

gördüğünüz merasim yarın Yaşara da yapılacaktır. Ortadaki yüksek yerde, dünya dalından bir taç olduğu halde Yaşar ditiyecektir.

Olimpiyad birincilerine yapılan yukarıda görüldüğü gibi, başında defne dalından bir taç olduğu halde Yaşar ditiyecektir.

Berlin 10 (Sureti mahsusada Olimpiyadlara gönderdiğimiz arkadaşımızdan telefonla) — Güreşçimiz Yaşarın kazandığı şampiyonluk münasebetile büyük stadda yapılacak olan bayrak merasimi yarına (bugün) tehir edilmiştir.

İtalya: 2 - Norveç: 1

Bir haftadanberi dünya atletlerinin koştukları, atladıkları büyük stadda Olimpiyad futbol turnuvasının dömi final müsabakası 100 bin seyirci önünde oynandı.

Karşılaşan takımlar İtalya ile Norveçti; Macar da hakemlik ediyordu.

Maçın başlamasile Norveçliler, stadi

Başbakan Yaşarı tebrik etti

İstanbul 10 (A.A.) — Başbakan İsmet İnönü kendi kategorisinde dünya şampiyonu olan kıymetli güreşçimiz Yaşara şu tebrik telgrafını çekmiştir:

Berlin Olimpiyadında YAŞAR Sevgilerle seni candan tebrik ederim.

İsmet İnönü

dolduranları hayran bırakan bir oyun o namaga başladılar. Bununla beraber İtalyanlar 15 inci dakikada güzel bir yaptılar ve 1 - 0 galib vaziyete geçtiler.

Bundan sonra İtalyanların bilhassa devre 1 - 0 galib vaziyete geçtiler. Devre 1 - 0 galib vaziyete geçtiler.

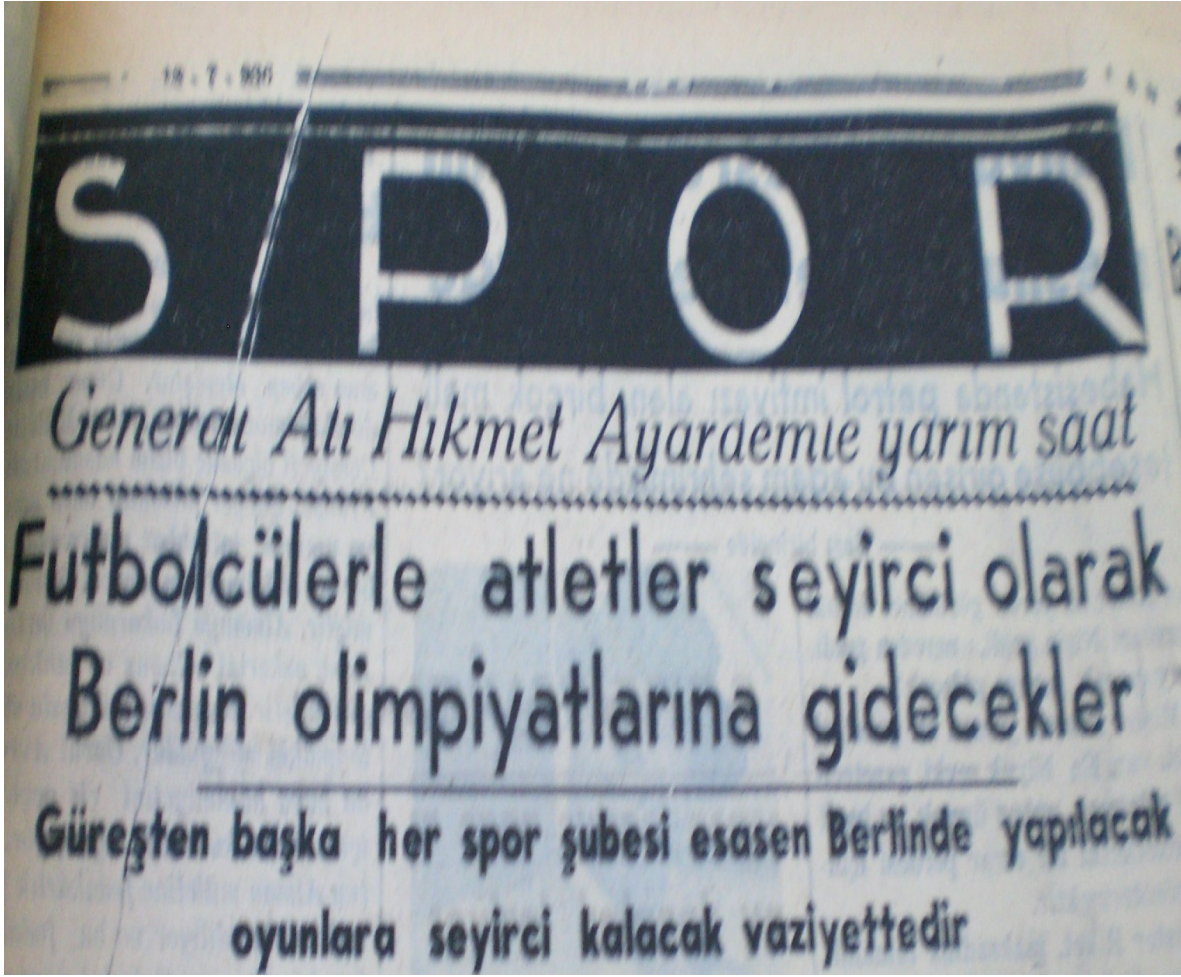
İkinci devrenin ilk yirmi dakikasında her iki taraf hâkim bir oyun tuttular ve müteakıl hücumlarda başarılı oldular.

Bundan sonra bir aralık Norveçliler hücum ettiler.

[Arkası Sa. 6]

Cumhuriyet, 5 Temmuz 1936.

Tan, 19 Temmuz 1936.

NO. 19 - 92 4 Ağustos 1936 5 kuruş

top

BERLİN Olimpiyatları açıldı.
Telât M. Hemşerinin Berlin mektublarını okuyunuz..

MÜTÜN MEMLEKETİN HEYECANLA BEKLEDİĞİ MAÇDAN GELEN FENA HABER!

Millî Takımımız Norveçe 4 = 0 yenildi.

İnci devreyi (1-0) mağlûb bitirdik. Takımın en iyi oyuncularını Fikret ve Rebiî idiler. Orta ve sağ taraf bozukdu. İkinci devrede fevri oynadık. Takım, mütemadiyen değişiyordu. Bir aralık Yaşar solacığa geçdi..

Millî Kütüphane ANKARA

lindeki arkadaşımız Telât M. den telefonla aldığımız tafsilâtı içerde okuyu

Top, 4 Ağustos 1936.

Akşam, 4 Ağustos 1936.

Tan, 12 Ağustos 1936.

EK-10

Türkiye - Mısır basketbol maçında kalemize favul atılırken

Akşam, 14 Ağustos 1936.

almaları düşünmüyem...
ları neden tecrübe ettik? Ve ne netice al-
dik? Futbolu anlıyanlar bunu, kendi
kendilerine beyhude sormaktadırlar. A-

daki nasım...
demektir de ondan.

NÜZHET ABBAS

Eskrimcilerimiz, Peştede çalışıyorlar

Olimpiyad müsabakalarına hazırlanmak üzere Peştede idmanlarına devam eden eskrimcilerimiz muallimlerle birlikte

Budapeşte (Hususi) — Burada ka-
lan meç takımı ile flörist bayanımız, mu-
allimlerinin nezareti altında muntazaman
idmanlarına devam etmektedirler.

Takımımızı teşkil eden sporcular her
gün sabah dokuzdan on ikiye kadar id-
manla meşgul olmakta akşamları da ku-
lüblere gidilerek birinci sınıf Macar es-
krimcilerle mübarezeler yapılmaktadır.

dost ve müttefik devletin sporcularile ay-
ni pula düştüğümüzü öğrendik. Bu iti-
barla bütün çocuklarda rakiblerimizin
kıymetlerini görüp anlamak için sonsuz
bir merak vardır. Yugoslavya ekibi bu-
rada ilk müsabakasını cumartesi gecesini
Uypeşt kulübü takımile yapacaktır.

Berlin Olimpiyadlarında flöre ekip
müsabakalarına 18, epe ekip müsabaka-

Cumhuriyet, 26 Temmuz 1936.

Akşam, 16 Ağustos 1936.

Ulus, 1 Haziran 1936.

Tan, 21 Haziran 1936.

Ulus, 28 Temmuz 1937.

ÖZGEÇMİŞ

1975 yılında Ankara'da doğdum. Ortaöğrenimimi Yükseliş Koleji'nde burslu olarak tamamladım. 1997 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü'nden birincilikle mezun oldum. 1997-2001 yılları arasında Özel İpek Lisesi'nde tarih öğretmeni olarak çalıştıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak geçiş yaparak Bolu ve Ağrı illerinde görev aldım. Halen Ankara'da öğretmenliğe devam etmekteyim. Bununla birlikte 2006 tarihinden itibaren Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu'nun Yurtdışı İlişkiler Bölümünde fahri olarak görev almaktayım. İyi derecede İngilizce ve Osmanlıca biliyorum.